

CUMHURİYET SENATOSU TUTANAK DERGİSİ

Altmışdördüncü Birleşim

16 . 5 . 1963 Perşembe

İçindekiler

	Sayfa	Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	192:193	
2. — Gelen kâğıtlar	193	
3. — Yoklama	194	
4. — Söylevler ve demeçler	194:203	
1. — İstanbul Üyesi Ethem Menemenci- oğlu'nun; Garp demokrasilerine vâkı kar- şı hareketler ve Türkiye'de hukuk devleti- nin gerekleriyle kurulması konusunda de- meçi	194:198	
2. — Tabii Üye Mucip Ataklı'nın; 28 Nisan olaylarının yıl dönümü münasebe- tiyle yaptığı konuşma üzerinde demeci	198:201	
3. — İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçine- nin; Başbakan İsmet İnönü'nün C. H. Par- tisi Grupundaki beyanatının yankıları hak- kında demeci	201	
4. — Manisa Üyesi Ferit Alpiskender- in; gündem dışı konuşmaların fazlalığı yü- zünden diğer işlerin ağır yürüdüğü ve bu- nun tahdidini hakkındaki demeci	201:202	
5. — Elâzığ Üyesi Celâl Ertuğ'un; iç meselelerimizdeki buhranlarımızı ve Parlâmentonun hâkimiyetini zedeleyici davranışları önlemek üzere bu konularda		
bir Genel Görüşme açılması hakkındaki önergisiyle ilgili demeci		203:204
5. — Başkanlık Divanının Genel Ku- rula sunuşları		202
1. — Üyelerden Muallâ Akarca, Fehmi Alpaslan, Fehmi Baysoy, Halil Açar, Meh- met Nuri Âdemoğlu, Nevzat Sengel, Şev- ket Akyürek, Vehbi Aksoy ve Vasfi Ger- ger'e izin verilmesi hakkındaki Başkanlık tezkeresi (3/189)		202:203
6. — Görüşülen işler		205
1. — 6183 sayılı Âmme alacaklarının tahsil usulü hakkındaki Kanununun 10 nu- madesinin 5 nci bendi ile 60 nci maddesi- nin değiştirilmesine dair kanun tasarı- sının Millet Meclisince kabul olunan metni ve (Cumhuriyet Senatosu Geçici Komisyonu raporu (M. Meclisi 1/230; C. Senatosu 1/208) (S. Sayısı: 117)		205:216,233:235
2. — Mardin Milletvekili Mehmet Ali Arıkan ile İstanbul Milletvekili Rıza Ber- tân'ın, İnhisar beyiyelerinin üçte birinin harb mâlûllerine ve şehit, dul ve yetimle- rine tahsis ve tevziine dair olan 1485 sa-		

yılı Kanununun 5755 sayılı Kanunla değiştirilen 4 nci maddesinin tadili hakkındaki kanun teklifinin Millet Meclisince reddolunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Millî Savunma Komisyonu raporu (M. Meclisi 2/79; C. Senatosu 2/46) (S. Sayısı: 118) 216:217

3. — Adana Milletvekili Kemal Sarıbrahimoğlu'nun, Dilekçe Komisyonununun 24 . 2 . 1960 tarihli Haftalık Karar Cetvelindeki 2266 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (M. Meclisi 4/70; C. Senatosu 4/9) (S. Sayısı : 92 ye ek) 217:219

4. — Temsilciler Meclisi eski Üyesi Şinasi Özdenoğlu ve bir arkadaşının, Kurucu Meclis Dilekçe Komisyonununun 3 . 9 . 1961 tarihli Haftalık Karar Cetvelindeki 67 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (M. Meclisi 4/4; C. Senatosu (4/6) (S. Sayısı: 93 e ek) 219

5. — Adana Milletvekili Kemal Sarıbrahimoğlu'nun, Dilekçe Komisyonununun 24 . 2 . 1960 tarihli Haftalık Karar Cetvelindeki 2228 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (M. Meclisi 4/60; C. Senatosu 4/7) (S. Sayısı: 94 e ek) 220

6. — Cumhuriyet Senatosu İktisat ve Cumhuriyet Senatosu İktisat Komisyonu raporu (2/15) (S. Sayısı 65 e ek) 220

7. — Sorular ve cevaplar 220

B) Yazılı sorular ve cevapları 220

1. — Cumhuriyet Senatosu Maraş Üyesi Nedim Evliya'nın; Mer'i kanunlarımızda Anayasaya muhalif ve antidemokratik hükümlerin bulunup bulunmadığına dair yazılı soru önergesi ve Adalet Bakanı Abdülhak Kemal Yörük'ün yazılı cevabı (7/93) 220:232

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Diyarbakır Üyesi İhsan Hamit Tigröl; Tabii Üye Mucip Ataklı'nın 28 Nisan olaylarının yıl dönümü münasebetiyle yaptığı konuşmasını tavzih sadedinde 30 . 4 . 1963 günü 62 nci Birleşiminde vâkı beyanatını tahlil ederek bu konudaki düşüncelerini açıkladı.

Tabii Üye Ahmet Yıldız Başkanlığın İktisat hükümlerine riayetsizlik ettiğini belirtti ve Başkan bu iddiaya cevap verdi.

Dışişleri Bakanı Feridun Cemal Erkin; Nisan ayı içinde memleketimiz içinde vâkı çeşitli siyasi temaslar ve memleket dışında katıldığımız toplantılar hakkında açıklamalarda bulundu.

Tekirdağ Üyesi Selâmi Üren; T. B. M. Meclisine yöneltilen ithamlar üzerinde konuştu.

Tabii Üye Kâmil Karavelioğlu; Türk Petrolleri Anonim Ortaklığının davetlisi olarak

petrol sahasına vâkı ziyaretlerine dair intibalarını anlattı.

İzmir Üyesi İzzet Birand; siyasi patilerin tutumu hakkında beyanatta bulundu.

Vazife ile yurt dışına gidecek olan Dışişleri Bakanı Feridun Cemal Erkin'in dönüşüne kadar kendisine, Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Turhan Feyzioğlu'nun ve,

Vazife ile yurt dışına gidecek olan Ticaret Bakanı Muhlis Ete'nin dönüşüne kadar kendisine Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Hasan Dincer'in vekillik edeceklerine dair Cumhurbaşkanlığı tezkereleri okundu, bilgi edinildi.

Bursa Üyesi İhsan Sabri Çağlayangil'in yasma dokunulmazlığının kaldırılmasına dair dosyanın, 218 sayılı Af Kanunu hükümleri daîresinde yeniden incelemek üzere geriveri-

mesi hakkında Bilecek Ağır Ceza Mahkemesince karar verildiğini ve gereğinin yapılmasını bildiren Başbakanlık tezkeresi okundu, dosyanın Adalet Bakanlığında kade olunacağı bildirildi.

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Yusuf Azizoglu'nun; Sağlık hizmetlerinin sosyelleştirilmesi hakkındaki 227 sayılı Kanunun 29 ncu maddesinin değiştirilmesine dair olan kanun tasarısının süratle görüşülmesini temin için, tasarının havale edildiği komisyonlardan üçer üyenin iştirakiyle bir Karma Komisyon teşkili hakkındaki önergesi okundu ve kabul edildi.

Bursa Üyesi İhsan Sabri Çağlayangil'in, mahallî seçimlerin ne zaman yapılacağına ve,

Kayseri Üyesi Hüsnü Dilekçigil'in, Türkiye'deki fikir çekişmelerine ve çeşitli saldırganlıklara dair Başbakanlık sözlü soruları, Başbakan veya cevaba yetkili Bakan hazır bulunmadığından gelecek birleşime bırakıldı.

Manisa Üyesi Ferit Alpiskender'in, halen devam eden yaz saatine dair sözlü sorusu Sa-

nayi Bakanı Fethi Çelikkbaş ve Çalışma Bakanı Bülent Ecevit tarafından cevaplandı.

Başkanın; Bakanlar Kurulunun mühim bir toplantısı bulunduğundan diğer soruların gelecek birleşime bırakılması hakkındaki teklifi kabul edildi.

6183 sayılı Âmane alacaklarının tahsil usulü hakkındaki Kanunun 10 ncu maddesinin 5 nci bendi ile 60 ncu maddesinin değiştirilmesine dair kanun tasarısının 1 nci maddesi kabul edildi. İlgili Bakan veya temsilcisi hazır bulunmadığından müteakıp maddelerin görüşülmesinin, bir defaya mahsus olmak üzere, gelecek birleşime bırakıldığı bildirildi.

16 Mayıs 1963 Perşembe günü saat 15.00 te toplanılmak üzere Birleşime son verildi.

Başkan
Başkanvekili
Sırrı Atalay

Kâtip
Adana
Sakıp Önal

Kâtip
Yozgat
Sadık Artukmacı

SORULAR

Sözlü soru

1. — Cumhuriyet Senatosu Zonguldak Üyesi Tevfik İnci'nin balık istihsaline dair sözlü

soru önergesi, Devlet Bakanlığında gönderilmiştir. (6/185)

2. — GELEN KÂĞITLAR

Tezkereler

1. — Cumhuriyet Senatosu İçel Üyesi Cavit Okyayuz'un, yasama dokunulmazlığı hakkında Başbakanlık tezkeresi (3/188) (Anayasa ve Adalet Komisyonuna)

2. — Cumhuriyet Senatosu Balıkesir Üyesi Kadri Öztaş'ın, yasama dokunulmazlığı hakkında Başbakanlık tezkeresi (3/191) (Anayasa ve Adalet Komisyonuna)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15,00

BAŞKAN — Başkanvekili İhsan Hamit Tigröl

KATIPLER : Ahmet Naci Arı (Kırklareli), Sakıp Önal (Adana)

BAŞKAN — Birleşimi açıyorum.

3. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapılacaktır.
(Yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Çoğunluğumuz vardır. görüşmelere başlıyoruz.

4. — SÖYLEVLER VE DEMEÇLER

1. — *Istanbul Üyesi Ethem Menemencioğlu'nun; Garp demokrasilerine vâkı karşı hareketler ve Türkiye'de hakuk devletinin gerekleriyle kurulması konusundaki demeci.*

BAŞKAN — Gündem dışı söz isteyen arkadaşlar vardır. Sayın Ethem Menemencioğlu, Sayın Ataklı ve Sayın Öztürkeine söz istemişlerdir.

İlk sözü Sayın Menemencioğlu istemişlerdir, kendilerine söz veriyorum.

ETHEM MENEMENCİOĞLU (Istanbul) — Sayın Başkan, muhterem senatörler: bir toplumda olgunlaşmış olan devrimin yıkları kısmını az çok ustalıklı başarmış olanların devrimin öz amacı olan yeni nizamı kurmakta beceriksizliklere uğradıklarına şahit oluyoruz. Eski zamanlardan bu yana gelmiş geçmiş olaylar karşısında insan beceriksizliği sanki toplumsal bir kuralın sonucu imiş gibi karşılamaya yöneliyor. Zaten bu olayı atalarımız, pek eski zamanlardan beri, «yıkmak kolaydır, yapmak güç» sözü ile tanımlanmış bulunuyorlar.

Pek gerilere gitmeden zamanımızda meydana gelmiş olan olayları ele alalım. Lenin ve yoldaşları ile Bolşevizm, Mussolini ile Faşizm, Hitler ile Nazizm devrimlerinin her biri, içeride, tabiat dışı tasavvurlar yolu ile, sınırsız boyun eğme isteyen bir baskı rejimi kurmak amacıyla güdüyor. Bunların dış âleme karşı çizdikleri davranış yolu da, her birinin kendi yapısına uygun kalıp değişikliğine yer vermek şartıyla, amaçsız

bir rekabet sistemine ve kenirici bir sömürgecilğe yapıyor. Uygarlık düzeni ilkelerinin kesin olarak reddettiği bu davranışların ilki bütün insanları Bolşevizm denilen acıp bir insan yolu ile Rus Emperyalizm potası içinde erimek amacıyla güdüyor. İkincisi 20 ne yüz yıl bu demokrasi ülküsü devrinde yaşadığımızı görmezlikten geliyor, eski Roma'nın Sine İmparatorluğu lejyonlarını örnek tutarak ediz kara gömlekleri ile cibana meydan okuyabileceğini sanıyor. Üçüncüsü de, bütün öteki uluslara üstün saydığı «Cermen» ırkının ruhunu temsil ettiği iddiasıyla meydana çıkan bir şef vasıfasiyle öteki toplumları «Alman hayat alanı içinde hükümü altına almak» amacıyla güdüyor.

Bu bellibaş üç rejimin her biri fırsatlardan faydalanarak yıktığı bina yerine, medeni her insana şuurunda önemli bir etki uyandıran «Hayret haktan üstündür» ilkesine dayanan bir rejim yükseltebileceği hülyasına kapılıyor.

Bunlar arasında, aynı zamanda, olayların bir de, bir Türk devrimini meydana getirdiğini görüyoruz. Bu devrimin nedenleri gibi amacı da, ötekilerin tersine, hak, hürriyet, barış yollarında nerli bir ışık olarak parlıyor. Gerçekten Türk toplumu, kendi çevresinde olduğu gibi, uygarlık dünyası içinde de, hayırlı bir barış, refah, gelişme unsuru olma amacıyla ile köhnemiş nizamı yıkıyor.

Millî Mücadelenin daha başında Türk milleti güttüğü amacı «Misakı Millî» ile tâyin etmiş idi. Bu Misak ile, Türk milleti kendi millî sı-

nırları içinde kelimenin toplumsal anlamı ile, öz-
gür yaşamak azminde olduğunu âleme kesin ola-
rak bildirmek istemişti. Gerçekten, bu emirler
içinde yabancıya ait hiçbir toprak olmadığı gibi
yabana atılacak en ufak bir parça da yoktur.

Türk milletinin uygarlık nizamının kurulabil-
mesinin şartı olan bu duruma nasıl eriştiğini an-
lıyabilmek için, kısaca da olsa, Osmanlı Devleti-
nin gerileme devrinin son safhalarına göz atma-
yı faydalı buluyoruz.

Batı halkları bilgiye dayanan, tekniğin zorlu
yardımı ile toplumsal düzenlerini, iş faaliyetle-
rini, savunma vasıtalarını usanmak bilmez bir
çaba ile düzene koyarlarken, Osmanlı Devleti
idarecileri bu yaman yaguları karşısında kendileri-
ni eski devirlerin parlak zaferleri gururuna kap-
tırmış bocalayıp duruyorlardı. Akılsız padişah-
ların soysuz dalkavukları elinde baştan başa bo-
zuk işliyen bir idare düzeninin askerlik teşkilâ-
tı da, savunma gücü olarak yalnız ilk devirlerin
Türk kuvvetlerini canlandıran hayallerde yer
bulabiliyordu. Düşmana karşı yüz binlerce ni-
zamlı asker gönderebileceğini uman hükümet
adamları, 15 - 20 bin başı bozukla ve bir o kadar
çakaralmazla geniş sınırları korumak zorunda
kalyorlardı.

Nihayet 1774 te Kaynarca Andlaşması felâ-
keti Osmanlı Devleti idarecilerinin gözlerini
açmıştı. Batı milletlerinin ilerlemeleri sebepleri,
bu yüzden görünüşleri bakımından olsa da se-
zilmişti. Bunlar arasında yaşayabilmek için Os-
manlı Devletinin de aynı yollardan gitmesi, o
zamandan kalma bir terime göre, Garplılaşma-
idaresini ve ordusunu ona göre düzenlemesi ge-
rektiği fikri benimsenmiştir.

Bu ağır devrim yükü Osmanlı toplulukları
içinde yalnız Türk halkın ve camii ve gönülden
Türk'üm diyen mutluların omuzlarına vükleni-
yordu. Öteki cemaatler herbiri Türk'ün amansız
düşmanı olan yabancı devletlerden birinin söz-
de koruyuculuğuna sığınarak bu Devletin işle-
rine karışmasına yol açacak durumlar yaratı-
yordu.

İşte bu güçlükler içinde, 60 yıl neticesiz kal-
mış olan bir çaba sonunda bâzı fırsatlardan fay-
dalanılarak genel olarak «Tanzimat» dediğimiz
kalkınma yoluna girilmiştir.

İmparatorluğun Türk ve Türk ile kaynaşmış
idare edenleri «Gülhane Hattı Hümayunu» ile, bir
yandan, her Osmanlıya din ve mezhep ayrılığı

gözetmeksizin eşit muamele yapılacağı, öte yan-
dan her cemate kiliseleri yolu ile özel baklar
tanınacağı ilân edilince, Osmanlı cemaatleri ara-
sında, kaynaşma değilse bile, bir bağdaşma mey-
dana geleceğini umuyorlardı. Böylelikle de, bu
iyi niyetli adamlar Avrupa devletlerinin İmpa-
ratorluğun işlerine karışmasının önüne geçile-
bileceğini umuyorlardı. Halbuki, Osmanlı Dev-
letini, geri kalan unsurları ile dağılmaktan kur-
taracak bir tılsım gibi karşılanan «Tanzimat»
m, kısa bir süre, uyuşturucu bir tesirden başka
fayda vermediğini 1839 dan bu yana geçiş olan
olaylar göstermiştir.

Bu durum karşısında Tanzimatın tam mâna-
siyle bir devrim meydana getirdiği elbet söylene-
mez. Ama, ne de olsa, bu hareket, karşılanan
bütün güçlüklerle ve bocalamalara, rağmen bizi
Birinci Meşrutiyete vurdurabilmiştir.

Abdühâmid Devrinin uzun sürmüş olan istip-
dadının şiddeti derecesinde kuvvetli bir tepki ola-
rak, Türk halkının kalbinde din aşkı kadar kuv-
vetli bir özgürlük duygusunun belirdiği inkâr
edilemez. Bu hal İkinci Meşrutiyeti böyle bir veed
içinde karşılıyor. İyi niyetle Orta - Şarkta bir re-
fah ve sulh nizamı kurmak amaçlı güden bu dav-
ranış, içeriden baltalamalar, dışarıdan da emper-
yalizme dayanan cenklerle başarısızlığa uğruyor.

Devrimcilerimizin, uygarlığın gerektirdiği hür-
riyet, refah, barış nizamı ülküsüne bağlılığı de-
recesini anlayabilmek için burada «kapitülasyon-
lar» meselesini hatırlatmamazlık edemiyceğiz.

Uygarlık nizamına yol açmak iddiasında bulu-
nan «Düvelmuazzama» denilen büyük devletle-
rin sayılı siyaset adamları toplumsal yaşayışın as-
rımızda varmış olduğu gelişme basamağında, me-
deniyeti merkantilizm devrinin bezirgân usulle-
riyle idare edebilecekleri hülyasına kapılmışlardı.
Bu zilniyet tabii bir akışla, insanlığı 1914 açar-
muna yuvarlamıştı. Uygarlık toplumunun er geç
böyle bir boğuşma durumuna düşeceğini zilni-
yetlerine uygun olarak hayli zaman evvelden kes-
tirmiş olan bu «kuvvetler muvazenesi» diplomat-
ları ikiye bölünerek, alabildiklerine silâhlanmış-
lardı. Türk milleti, her iki tarafın da en ufak
bir kuvveti kendilerine çekmekte fayda görecek-
lerini tabii bulmuştur. İşte, o zamanın Türk ida-
recileri bu durumu fırsat bilerek Rus, Fransız, İn-
giliz grupuna kapitülasyonların kaldırılmasına ri-
zaları karşılığında kendileri faydasına destek bir
tarafsızlık teklifinde bulunmuşlardı. Bu teklif

Başvayın karşı toynması üzerine reddedildi. Türk idarecileri bu reddin, yurdun ilerisi için ne anlam taşıdığını tecrübeleri ile biliyorlardı.

BASKAN -- Sayın Menemenciöglü, 14 tüzük gereğince yazılı konuşmalar 20 dakikayı geçemez, ona göre ayarlayın.

ETHEM MENEMENCİOĞLU (Devanla) -- Bu durum karşısında Türk Hükümeti, her hangi bir islâhat teşebbüsünde, sâkûlmez bir engel olarak karşısına dikilen bu kapitülasyonlar belâsından kurtulmak için, sonuç ne olursa olsun, öteki taraf lehine savaşa katılmıştı.

Bu savaş, birleştiğimiz tarafın yenilmesi ile sona erince Amerika Cumhurreisi Wilson'un Avrupa siyasetini idare edenlere kabul ettirmiş olduğu 14 umdesini istihza ile karşılıyan sözde galip mareşallerin emirleri ile tertibedilmiş olan 1918 - 1920 Barış Andlaşmaları üç müttefikimize zor ve kahr yolu ile kabul ettirilmiştir.

Mondros Mütarekesi ile İstanbul ile birlikte, ülkesinin birçok yerleri işgal edilmiş olan Türk Milletine de 1920 de «Sevr» taslağı cebir ve tehdit yolu ile kabul ettirilmek istenmiştir.

Paris Sulh Konferansında toplanmış olan Avrupa'nın galip devletlerinin idare edenleri Kaynarca Muahedesinden beri şifa bulmaz bir illete tutulmuş olan «hasta adam» ın ölüm raporunu, melekelerine fazla güvenen köy hekimleri azametiyle tertiplerken, Türk'ün yüz yıldan beri güttüğü ülküyü hiçe saymışlardı. Bu zavallı siyasetçilerin gözlerini, bir de, umulmadık bir zaferin ışığı kamaştırmıştı. Oular, Osmanlı Devletinin karışık halkları içinde o koca imparatorluğun bütün yükünü tek başına sırtında taşıyan âzimli ve asil ruhlu büyük bir milletin varlığından habersiz görünmüyorlardı. Oular, Osmanlı Devleti içinde Türk'ün de ezildiğine, bu takatsiz unsurun hiçbir önemi kalmadığına inanıyorlardı. Görünüşe bakılınca bunlar birazda haklı karşılanabilirdi. Osmanlı Padişahı İşgal Kuvvetlerinin bir emirberi derecesine inmemiş mi idi? Şuursuz bir damat Sadrazamla onun etrafında toplanmış olan devşirme türediler «Sevr Muahedesini» imza için Loyteore'un ve hempalarının önünde birer kul zihniyeti ile eğilecek tiynette değil miydiler?

Türk Milleti, zamanı çoktan geçmiş bir tahakküm zihniyeti eseri olan «Sevr» taslağına

karşı, bir medeniyet nizamı unsuru olan «Misakı Milli» ve Atatürk ile dikilmişti.

Gerçekten, Milli Mücadelenin daha başında Türk Milleti güttüğü amacı, Atatürk'ün uzun görüşlü idaresi altında «Misakı Milli» ile tâyin etmişti. Bu misak ile Türk Milleti kendi sınırları içinde kelimenin toplumsal anlamı ile özgür yaşamak azminde olduğunu aleme kesin olarak bildirmek istemişti.

«Misakı Milli», barış andlaşmalarına esas teşkil etmek üzere Reis Wilson tarafından Avrupa devletlerine, kerhen de olsa, kabul ettirilmiş olan 14 umdenin ruhuna ve en esaslı maddesi olan «her halkın kendi mukadderatını kendinin tâyin ve idare etmesi» ilkesine tam olarak uymakta idi. Ama, Türk'ün kader birliği yapmış olduğu öteki üç devletin birbirini arından teslim olmaları yüzünden tahakküm ve hürs duyguları altında, gerçekler ölçüsünü kaybetmiş olan Paris Sulh Konferansı diplomatları ile sözde galip mareşaller, başarı yakarak Türk Milletinin hakka dayanan isteklerini elde edinceye kadar savaşa devam etmeye andemiş olduklarını bir türlü anhyamıyorlardı. Bu siyaset ve savaş yalancı pehlivanları Türk'e de Versay, Sencermen, Tiryanon, Nuyi muahedeleri benzerinde «Sevr» Andlaşması taslağını kabul ettirebileceklerini umuyorlardı.

Türk Milletinin andına uyarak direnmesi üzerine ona şifa görülmelik zulüm bırakılmamıştır. Ama, ne Malta'ya sürgünler, ne Agopyan hanımın küflü bodrumlarında engizisyon devrine rahmet okutacak işkenceler, ne Fransız ombaşlarının emirleriyle sokak ortasında silâhsız Türk erlerini kurşuna dizmeler, ne de Boğaziçinde demirli zırhlıların ağızları şehre çevrilmiş topları Türk Milletinin direnme gücünü kırılmamıştı.

Yine tam bu sıralarda, Türk Milleti kendisi için acıklı olmasına rağmen gülünç olarak karşılanmaktan kendini alamadığı sahnelere şahid olmuş idi. Galip devletlerin Başkumandan Fransız Mareşali kır atının üzerinde müh-tegem bir alay ile İstanbul'a giriyordu. Bahadır Mareşali el pence divan durarak karşılıyan birkaç saray bendegâni yanında birtakım Rum palikaryaları ve Ermeni serserileri, Mareşalin atının bıraktığı fişkilalar üzerinde büyük bir huşu ile secedeye vararak bu karnavalı andıran geçit resmini süslüyorlardı.

BAŞKAN — Sayın Menemencioğlu, yazılı nutuklar 20 dakikayı geçemez. İki dakikanız kalmıştır. Bu tarihî hâdiseleri isterseniz başka zamana bırakın. (Oya oya sesleri) Neyi oya koyacağım. (Devamını sesleri) Müsaade buyurun efendim.. (10 dakika daha devam etsin sesleri.) 10 dakika devamını reyinize sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. Buyurun efendim.

ETHEM MENEMENCİOĞLU (Devamla) — Teşekkür ederim.

Öte yandan bu direnme Avrupa'nın dar görüşlü siyasetçilerini şaşırtmaktan da geri kalmamıştı. Yirminci asrın yirminci yılında Avrupa'nın medeni milletlerinin vekâleti ile Türk yurdunu istilâ ederek Ankara kapılarına kadar ilerlemiş olan Yunan ordusunun himayesi altında tüyler ürpertici şenâatler irtikabedildiği sırada, Anadolu'nun bağı yanık Türk köylüsü yorulmak bilmez bir azimile yoktan bir ordu meydana getirdi ve Loyd Core'un başbozuklarını, başkumandanlarını esir alarak denize döktü.

Şimdi, ahmaklığa ve kötülüğe karşı tunçtan bir heykel gibi dikilen Türk'ün Başkumandanı Atatürk, Çanakkale'den İngiliz İşgal Kumandanından kısa bir süre içinde emrindeki bütün kuvvetlerle birlikte «Misakı Milli» hudutlarını terk etmesini istiyordu. Bu istek yerine getirilmeyecek olursa, İngiliz askerleri yok imiş gibi Türk Ordusu öz topraklarında ilerliyecekti. Bu şaka götürmez buyruk karşısında, boş yere sağa, sola başvuran Loyd Core, hakka dayandığı için yüceliği bir kat daha artan bu isteğe, boyun eğmek zorunda kalmıştı.

Böylelikle, çok uzun sürmüş kılıç şıkırtılarına dayanan dar görüşlü bir Fransız dünya siyaseti ve bir İngiliz sömürgeci kuvveti kâbusu, yalnız Türk Milletinin üzerinden kalkmakla kalmadı; Bu kâbus bütün medeniyet dünyasından silindi, gitti. İşte, Batı diplomasi edebiyatında «Çanak» diye tekrarlanan bu olay, Türk Milletinin derin bir uzağı görürlük ve uygarlığa bağlılık duygusu ile çizdiği plânlı yolda aşacağı bir merhaleden başka bir şey değildi.

Türk Ordusu millî sınırlarıyla Anayurdu kurtarmıştı. Şimdi artık Türk'ün siyaset ve iktisat alanlarında da özgürlüğünü bir andlaşma ile devletlere tanıtmak gerekiyordu. Kuv-

vet ve kudretini kendi hukukuna riayet ettirmek kadar başkalarının hukukuna da saygı göstermek azminden alan bağı yanık Türk Milleti için bu da kolay başarılacak bir iş değildi.

Bu iş için Lozan'da toplandı olduğu zaman Avrupa'nın doğusunda kuvvetli bir barış nizamı unsuru olmak azminde olan Türk Milletinin delegeleri karşısında «Sevr» zihniyetinde adamların bulunacağı tabii idi. Ama, uygarlık dünyasının yüksek hukukçularının da ilmî yardımı ile «Babiâli» de uygarlık ilkelerine uygun olarak hazırlanmış olan Türk dileklerine Avrupa'nın o merkantilizm zihniyetine bağlı siyasetçilerinin acımacak derecede cılız ve kof cevapları oihanın aydın çevrelerinde fena bir tesir bırakmıştı. Nihayet hak ve adalet karşısında da yenilen Lord Gurzon, hempaları ile birlikte, «Sevr» Andlaşmasına benzer bir taslak hazırlıyarak, Türk delegelerini bunu kısa bir süre içinde kabulde zorladılar. En büyük emeli Marki urvanına yükselmek olduğu rivayet olunan bu zengin asilzade Harieye Nâzırı bir şeyi unutuyordu; o da şu idi.

Türk Milleti delegelerini Lozan'a gönderdiği zaman, kendi yurdunun sınırlarını «Misakı Milli» ile çizmiş ve tam istiklâlini sırf kendi azmiyle elde etmiş bulunuyordu. Türk Milletine bundan böyle Ortaçağ zihniyetini hatırlatan kof sözler, tehditler ile değil, ancak medeniyet nizamı düsturlarına uygun davranışlarla hitabedilebilirdi. O zaten «Lozan» dan evvel kapitülasyonları da, kendi gücü ile, geçmişin ak kefenine bürümüş bulunuyordu. Türk Milleti yalnız Yakın Doğu'da, dolayısıyla de uygarlık dünyasında, barış düzenini kurmak ve korumak ülküsüyle Lozan'a gitmişti. Bu şartlar altında elbet Lord Gurzon Londra'ya, Türk delegeleri de Ankara'ya dönmekten başka bir şey yapamazlardı.

Konferans birkaç ay sonra tekrar toplandı. Bu toplantıda da birbirine zıt iki zihniyetin çarpıştığı görüldü. Ama, sonunda Lozan Andlaşması «Sevr» taslağının yerini aldı. Bu başarıyı hiç kimse kendine mal edemez. Bu büyük siyasi zafer yalnız ve yalnız Türk Milletinin malıdır.

Burada devrimimizin yapıcı kısmına da isaret etmiş olan yıkıcı kısmını bitirmiş bulunuyoruz. Şimdi karşımıza tabii bir akış ile incelenmesi

gereken şu mesele çıkıyor. Acaba, devrim adamlarımız ve onların güttükleri siyaset usulleri, bugün uygarlık dünyasının samimî bir takdir ile karşıladığı bu büyük ve pürüzsüz yıkıcılık başarısını yapıcılıkta da gösterebilmiş midir?

Bu soruya müspet cevap veremiyeceğimize çok üzülüyoruz. Kırk yıldan beri idare edenlerimiz, yüzde en az doksanını her zaman varını, yoğunu, canını fedaya hazır asil Türk köylüsü teşkil eden bu Yüce Türk Milletini «Hukuk Devleti» esaslarına dayanan nizamı kavuşturamamışlardır. Büyük bir üzüntü ile söylemek zorundayız ki, biri ötekinin yerine iktidara geçmiş olan siyaset adamlarının hiçbirini küçük bir zümreye hizmet etmekten ileri gidememiştir.

Bunlardan bir kısmı milletin kendini idarede olgunlaşmamış olduğu bahanesiyle ona uzun yıllar indî bir idareyi lâyük görmek kendini beğenmişliğinden ayrılamamıştır. Öteki kısmı, kendini daldan eyem bir kalkınma dalgasına kaptırarak, saatlerin bile çok değerli olduğu şu zamanlarda, milletimiz için paşa biçilmez fırsatları heba etmiş durmuşlardır.

Böylelikle şu asil Türk Milleti kendi bünyesine uygun bir hukuk devleti nizamını hâlâ sabır ile beklemektedir. (Alkışlar)

Teşekkür ederim.

2. — *Tabî Üye Mucip Ataklı'nın; 28 Nisan olaylarının yıl dönümü münasebetiyle yaptığı konuşma üzerinde demeci.*

BAŞKAN — Buyurun Sayın Ataklı.

MUCİP ATAKLI (Tabî Üye) — Sayın Başkan, sayın senatörler, huzurunuzu işgal etmemin sebebi, 14 Mayıs 1963 tarihli Oturumda Sayın Tigril ve Sayın Üren'in teklifim hakkındaki konuşmaları olmuştur.

Kendilerine, bir çıkmazdan kurtulma çareleri üzerinde fikir beyan ettiklerinden ve dolaşısıyla bana tekrar konuşma imkânı verdikleri için teşekkür ederim.

Milletlerin tarihinde gelişmeler daimî olarak rejim konusunda münakaşalara sebeb olagelmıştır.

Milletimizin tarihinde de bu gerçek zaman zaman tartışmalara ve hattâ ihtilâllere sebebiyet vermiştir.

27 Mayıs İhtilâlinde sonra, her türlü itham, iftira ve tezvirata rağmen Millî Birlik iktidarı, hukukun ana kurallarına riayet ederek Türk Milletinin tarihî şerefine lâyük faziletli ve basiretli bir idareden sonra iktidarı siyasi partilere devretti. İki seneyi aşan çok partili demokratik rejimde, milletin huzura kavuşmadığı, idarenin istikrar bulmadığı ve Millî Birlik Idaresine duyulan özlem karşısında, huzur ve istikrar içinde kalkınabilmenin çarelerini düşünmek ve ifade etmek her Türk vatandaşının vazifesidir.

Bu yüzden durumun bir çıkmaza girdiğini gördüğüm için 28 Nisanda İstanbul'da bir «hukukî ihtilâl» teklifinde bulundum ve bunu Kurban Bayramından evvelki son oturumda Senata daha geniş olarak açıkladım.

Teklifim Sayın Tigril'in iddiasının tam tersine olarak memleketin yüksek menfaatlerine tamamen uymakta, diğer taraftan Anayasaya uygun ve millî hâkimiyet prensibini tam kapsıyarak Sayın Üren'in iddiasını mesnetsiz kılmaktadır.

Hukuk mefhumu ile ihtilâl hükmünün birleşmesini mümkün görmiyen Sayın Tigril, 27 Mayıs İhtilâlini hatırlarsa ihtilâl hukukunun tamamen değişmiş olduğunu, hukuk içerisinde bir ihtilâlin mümkün olduğunu kabul etmek zorunda kalırlar.

Ayrıca Atatürk inkılâplarının, zamanın B. Millet Meclislerinden ne suretle çıktığı hatırlanırsa bu fikrin tatbikatının mütaaddit defalar yapıldığı açıkça meydana çıkar.

Bütün bunlara rağmen fikirlerimi benimsemişen iki hatiple ve aynı kanıda olanların çoğunluğu ile bir noktada mutabakat halinde olduğumuzu zannediyorum.

Memlekette huzursuzluk vardır.

İstikrarsızlık vardır.

Rejim sarsıntı geçirmektedir.

Bunun aksini iddia etmek için uyurgezer olmak lâzımgelir.

Fikir muarızlarımla çatıştığım noktalar ise, hastalığa koyduğumuz teçhiste tecelli etmektedir. Ben bugünkü huzursuzluk, istikrarsızlık ve rejim sarsıntısının başmüsebbibi olarak Parlâmentodaki siyasi partilerin bir kısmı mensuplarının, bir intikal devrinin mecburiyetlerini anlamıyan zihniyetlerin de ve bu zihniyet-

lerini basın organlarında pervasızca yayıp milleti zehirliyen tutumlarında buluyorum.

Muarızların ise, istikrarsızlığın tâli sebeplerine istinadediyorlar.

Askerlikte bir kaide vardır, «yığmakta yapılan hata seferin sonuna kadar düzeltilenmez.»

Sayın hatipler ve onlar gibi düşünenler işte bu elim hatayı işlemektedirler.

Esas sebebin kötü tesirleri izale edilirse, tâli sebepler kendiliğinden ortadan kalkarlar.

Bugün siyasi partilerin tutumu; onlara bağlı ve onlardan ayrı olanlar dâhil olmak üzere, bilhassa milletin çoğunluğunu tatmin etmemektedir.

Milleti karşılıklı kamplara bölenler, bu siyasi partileri sevk ve idare edenler ve bu idarecilere istikamet verenlerdir. Parlâmento içinde ve dışında bir devrin zihniyetinin hasretini çekenler ve buna tâviz verenler tutumları ile hem Parlâmento çalışmalarını, hem de memleketin huzurunu bozmaktadırlar.

Bu hareketlere karşı, millî menfaatlerin ve sağduyunun gösterdiği yolda birleşerek tepki gösterenlere ise, derhal parlâmentonun şeref ve itibarını yikanlar damgası vuruluyor.

Sayın arkadaşların, nasıl ki, bir kimse şeref ve itibarını müspet tutum ve hareketleri ile etrafına kabul ettirirse, Parlâmento üyeleri ve siyasi partiler de Parlâmentonun şeref ve itibarını memlekete yararlı oldukları nisbette idame ettirirler ve dolayısıyla Parlâmentonun şeref ve itibarını korur ve yükseltebilirler.

Bunun için Parlâmento evvelâ hataları kendi bünyelerinde ve partilerinin teşekkül tarzlarında aramalı ve çarelerini bulmalıdırlar.

Bundan sonra, huzursuzluk âmili olan tâli sebeplerin çaresi kolayca bulunabilir. Demokrasi yalnız Parlâmento ile değil, onu ayakta tutan diğer bütün müesseseleri ile birlikte yaşar ve gelişir. Her müessesenin itibarına, Parlâmentonun itibarı kadar değer vermek gerekir.

Binaenaleyh, milletin en kutsal müesseselerine en ağır hakaretleri yapanları, 27 Mayıs küfredenleri, himayesine alan hakikatin tecellisini sağlamak üzere bunları Türk hâkimine göndermemek için elbirliği yapanların Parlâmentonun şeref ve itibarından korunmasından bahsetmesi abesle iştigaldir.

Halkı yanlış ve maksatlı yayımları ile ümitsizlik ve huzursuzluğa düşüren basın organları,

bilhassa partili organlar istikrarsızlık ve huzursuzluğun diğer bir âmilini teşkil etmektedirler.

Sayın Tigrel'in Atatürk'çülükte benden ileri olduğunu iddia etmesi, Sayın Üren'in Atatürk'ü tamamen benimsiyen ifadeleri bana ancak haz verir.

Yalnız şu hususu da açıkça kabul etmek gerekir ki : Atatürk ve Atatürk'çülüğü çıkarları uğruna hareicanlar maalesef içimizde mevcuttur.

Demokrasi yalnız partiler rejimi değildir. Kın ve intikam hisleri üzerine kurulmuş politik ahlak mefhumu tanımayan siyasi partiler demokrasinin lüzumlu unsurları değil, ancak felâket habercileri olurlar. Ben kurtuluş yolunu Atatürk'çülükte bulmaktayım. Mademki, teklifim hakkında konuşan hatipler de kurtuluş yolunu Atatürk'ün göstermiş olduğu yolda buluyorlar, şu halde niçin Atatürk'ün demokrat görüşlü tatbikatlarına iltifat etmiyorlar, teklifimi niçin bu açıdan inceleyip, Anayasaya en uygun bir şekilde geliştirmeye çalışmıyorlar.

Demokrasi mütecanis hislerden tecerrüdetmiş oy ve intikam peşinde koşmayan belirli ilkelere olan siyasi partilerle yaşayabilir. İnsafla cevap verelim. Bugünkü partilerimiz ve tutumları böyle midir?

Ben böyle olmadığına kaaniim. Bunun için teklifimde temel hak ve hürriyetlere dokunmadan rejimi dejenere eden partilere hakiki parti hüviyetini, politikacılara faziletli ve dürüst politikacı hüviyetini, basma muvazene ve yapıcılık unsuru vasfını Meclisin müştereken verebilmesinin mümkün olabileceğini ifade etmek istedim. Şu anda dahi teklifimin bugünkü çıkmaz durumunda bir çıkar yol gösterdiğine kaaniim.

Atatürk; «vâzu kanun olan insanlar birtakım evsâfı mümtazeye mâlik olmak mecburiyetindedirler.» demişlerdi. Bölücü faaliyet gösteren siyasi partilere de göz açtırmamışlardır.

Mademki, Atatürk'ü hepimiz rehber, diye kabul etmiş bulunuyoruz. Niçin onun yaptıklarını elbirliği ile yapmaya yanaşmıyoruz. Her şeyin başı hürriyettir. Ama bu hürriyeti ben, Sayın Tigrel'in anladığı mânada anlamıyorum. Herkesin hak ve hukukunu, millî birlik ve beraberliği koruyan ve milleti çağdaş uygarlık seviyesine ulaştırıran imkânları sağlayan hürriyet bizim inandığımız hürriyet olmalıdır.

Memleketin huzuru için biz küfür hürriyetini, milleti bir ihtilâl felâketine sürükliyen sapık zihniyetin tebeil hürriyetini istemiyoruz.

Biz fazilet, ahlâk ve samimiyetle bezenmiş hürriyet istiyoruz. Atatürk, «Nihayetsiz bir hürriyet kabili tasarruf değildir, hakların en büyüğü olan hakkı hayat mutlak değildir» demek suretiyle ilkelerine bağlı kaldığı sayın hatibin iddiasını vârit kılmıyacak şekilde işaret etmişlerdir.

Hukuk ve sosyal temeller elbette hürriyete dayanır. Ancak, toplum yararına ahlâk örf ve âdetlerimize uygun hürriyet olursa... Bugün durum böyle midir? Partilerimizin bugünkü tutumları, memleketi bir rejim buhranına götürmek istidadını gösteriyor. Buna çare bulunmazsa kötü bir sona ulaşmak mukadderdir.

Sayın Üren'in tedbirler hususundaki teklifleri ilk nazarda bir çare gibi görünürse de, geçmiş tecrübeler bunların kabili tatbik olamayacağını göstermiştir. Çeşitli protokoller ve şeref sözleri henüz hâfızalarımızda yaşamaktadır.

Sayın Tigröl konuşmasında, «aşırı temayülleri kanunlarla frenliyebiliriz. Yoksa partileri susturmak, faaliyetlerine son vermekle hiçbir netice elde edilemez.» demişlerdi.

Bu beyanı daha vazih bir hale sokarsak teklimle intibak halinde olduğunu görürüz.

Bugünkü rejimimiz nev'i şahsına munhasır bir manzara arz etmektedir.

Eğer demokratik rejim bu ise yazık bu memleketin haline.

Demokrasi yalnız partiler rejimi demek değildir.

Demokrasinin temelinde ahlâk, fazilet, doğruluk ve millete hizmet aşkı yatmaktadır.

Sayın Tigröl bu vasıfları bugünkü rejime maalettirme imkânını ve tedbirlerini teklif et-sinler, tahakkuku uğrunda onun bu gayretine hizmeti bir zevk telâkki ederim.

Demokrasi tahammül rejimidir. Bu millet 1945 ten 1960 a kadar tahammül etti. Sonu ne oldu? 27 Mayıs'ta tahammülü taşı.

Yeniden bu hudut aşılmak üzeredir.

Hükümet ve Parlâmento bugünkü kötü gi-dişi düzeltecek müspet tedbirleri almaz ve partiler tutum, zihniyet ve bünyelerinde gerekli reformları yapmazlarsa geçmişte birçok misalleri görüldüğü gibi dışardan başka bir kuvve-

tin tazyikiyle bunların zorla yaptırılması mukadderdir.

Böyle bir tazyikın meydana gelmesi için, bir 10 sene daha beklemeye milletin takati yoktur.

Bu keşmekeşe en normal ve en mantıki yoldan bir çare bulmak hepimizin vazifesidir.

Ataklı bir teklif yaptı, diye, ille onun karşısına çıkmak, konuşmalarında tehdit unsuru bulmaya çalışmak vatana hizmet değildir.

Sayın Tigröl'in konuşmasının başında; gizli teşekküllerin beyannamelerinden bahsetmesi ve akabinde teklifin üzerinde konuşması hususuna cevap vermiyeceğim. Çünkü, bu kanundaki görüşümü Yüksek Heyetinize geçen oturumların birinde açıklamıştım.

Yalnız bir noktaya temas etmekten geçemiyeceğim.

İmzasız beyannameleri bu kürsüden ilân etmek gâfletin ta kendisidir.

Demagoji ile gerçekleri gizlemek ve inkâr etmekle dâvalar halledilemez.

Bugün, bizden çok daha demokratik ve bu alanda bizden çok daha tecrübeli milletler, rejimlerini kötü partilerin tasallutundan kurtarmak için çareler arar ve bulup tatbik ederken, biz neden demokrasimizi bu körpe çağında tedavi etmekten çekiniyor ve bu yolda fikir beyan edenleri şu veya bu şekilde itham etmekten neden kendimizi alamıyoruz?.

Niçin Endonezya'yı misal gösteriyor da demokrasinin beşiği De Gaulle Fransa'nın yaptığından bahsetmiyoruz.

Fransa'da partilerin, aralarındaki kısır çekişmeler yüzünden Fransa'yı kaçınılmaz bir felâkete sürüklediklerini gören De Gaulle partilerin bu kötü tutumlarını ve niyetlerini halka açıklyarak, halkı partilerin bu fena gidişlerini durdurmak için sandık başlarına davet etmek suretiyle Anayasada ön gördüğü değişiklikleri kabul ettirmiş ve seçimlerde de partilerin oyunlarını tesirsiz bırakarak, Fransa'yı bugünkü istikrarlı ve ekonomik kaynakları gelişmiş itibarlı bir refah devleti haline getirmeye muvafak olmuştur.

De Gaulle ve milletin Fransa'da yaptığı- nın benzerini, bünyemize uygununu biz Türkiye'de yapmaya mecburuz. Bunu yapmadığımız takdirde bu millete ihanet etmiş olacağımıza kaaniim.

Millet kaderinde rol sahibi olanların sağduyunun gösterdiği yolu bulmalarını temenni eder, hepinizi saygı ile selâmlarım. (Alkışlar)

2. — *İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçine'nin, Başbakan İsmet İnönü'nün C. H. Partisi Grubundaki beyanatının yankıları hakkında demeci.*

BAŞKAN — Sayın Öztürkçine, umumi vaziyet hakkında mı oknuşacaksınız?

RİFAT ÖZTÜRKÇİNE (İstanbul) — Evet efendim.

BAŞKAN — Buyurun.

RİFAT ÖZTÜRKÇİNE (İstanbul) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım, söz almama mucibolan sebep, vaktiyle bir hastanın çocuğunun kurtarılması için, istediği ilâci yaz derken, bugün aynı hastanın aman ucuzundan yaz demesidir. (Anlamadık sesleri.)

ESAT MAHMUT KARAKURT (Urfa) — Sonra anlarsınız.

RİFAT ÖZTÜRKÇİNE (Devamla) — Evet sonra anlarsınız.

BAŞKAN — Yarın okur anlarsınız. (Gülüşmeler.)

RİFAT ÖZTÜRKÇİNE (Devamla) — Bu hâdise hiç şüphe yoktur ki, Hükümet Başkanının birbirini tutmayan beyanları, dış siyasetimizin itibarını her gün zedelemektedir. İktisadi hayatımız ise, her gün bir çıkmaza girmektedir. Piyasa diye hiçbir şeyin kalmadığı gerçektir. Esnaf, tüccar sermayesini yemek suretiyle memleket ekonomisinde ciddi ve hakiki enflasyonun başladığını bir işarettir. Eğer memlekette ve vatanda bir tehlike mevcut ise, bu tehlikenin mevcudiyetini evvelâ Hükümet Başkanı kendi partisinde değil gelip Meclislere izah etmesi icabeder. İktiza eder. Ya bu memlekette ciddi bir hâdise vardır, veyahut da hiçbir hâdise yoktur; Hükümet Başkanı bir vehim, evham ve fobiler içerisinde yoğunluktadır. Eğer Hükümet, ciddiden, hakiki, ciddi bir olay karşısında ise, bizler bir Parlâmento üyesi olarak Hükümete yardımcı olmak, destek olmak en tabii vazifemizdir.

Ama, Hükümet Başkanının gelip, durum şudur, deyip, Meclislere izahat vermediğine göre, yalnız bu izahatı kendi grubunda; kendi grup idare heyetine vermesi ve hattâ vazife ile yurt dışına gitmiş olan Parlâmento

üyelerinin Halk Partisi tarafından «vazifeniz ve durumunuz ne olursa olsun derhâl Meclise dönmeyiz» şeklinde tel çekmesi de calibi dikkattir.

Şu günlerde daima moda oldu «intikâl devresindeyiz» deniyor.

Muhterem arkadaşlarım, ya bu memlekette Anayasa vardır veyahut da biz intikâl devresindeyiz. İntikâl devresinde olduğumuz yerde Anayasadan bahsedilemez. İntikal devresinde olduğumuz bir yerde demokrasiden bahsedilemez.

BAŞKAN — Anayasadan her yerde, her zaman bahsedilebilir efendim. İntikal devri olsun olmasın.

RİFAT ÖZTÜRKÇİNE (Devamla) — Evet.

Vatandaş her şeyden evvel bu vatanda Anayasasının teminatını istemektedir. Hükümetten, gelip son olaylar hakkında, neler cereyan etmiş olduğunu izah etmesini saygılarıyla istihham eder, hepinizi hürmetle selâmlarım. (Sağdu, alkışlar.)

4. — *Manisa Üyesi Ferit Alpiskender'in, gündem dışı konuşmaların fazlalığı yüzünden diğer işlerin ağır yürüdüğü ve bunun tahdidî hakkındaki demeci.*

FERİT ALPİSKENDER (Manisa) — Usul hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN — Neye ait efendim; bir usul meselesi mevzu bahis midir, bilmiyorum ama, buyurun.

FERİT ALPİSKENDER (Manisa) — Muhterem Başkan, muhterem arkadaşlarım; geçenlerde Başkanlık Divanının bu kürsüde okuduğu bir listeye göre; gündemimizde pek çok meselelerin olduğunu açıkladı; komisyonlarda olsun, gündemimizde olsun. Fakat gündem dışı konuşmalar o kadar aşırı bir hale geldi ki, artık, gündeme geçmeye imkân kalmıyor ve her gün ancak 1,5 saat sonra gündeme geçiliyor. Mühim birtakım kanunlar, memleketin hayatıyla, mukadderatıyla ilgili kanunlar bekliyor. Vekil arkadaşımız buraya geliyor, işlerini güçlerini bırakıyor, onları bekleyen umum müdürleri, ashabı mesalih vardır. Fakat saatlerce burada bekliyorlar, sonra sözlü sorular var. Anayasa, meclislere üç vazife vermiştir. Teşkilî vazifesi, teşriî vazifesi.

murakabe vazifesi. Fakat, gündem dışı diye bir vazife yoktur. Gündem dışı, olsa olsa, zorla yakıştırılabilirse, meclislerin murakabe cihazına girebilir. Ama, o da 3 - 4 taneyi geçmez. Bendeniz, senelere parlâmentoya devam etmiş naçiz bir arkadaşımız olarak arz edeyim ki, geçmiş meclislerde, ya bir veya iki gündem dışı konuşma olabilirdi, bir sene zarfında. Murakabeyi icabettiren sual müessesesi vardır, verilmiş birçok sualler var, bekliyor. Vekiller hazır, cevap vermeye geliyorlar fakat konuşmak için vakit bulunamıyor. Geçenlerde bir karar vermiştiniz; gündem dışı konuşma en hayati meseleye taallük ederse ve tehirinde mazarrat bulunursa Riyaset bunu takdir eder ve ancak bir kişiye söz verir, denmiş ve Heyeti Umumiye bunu kabul etmişti. Bendeniz şimdi sunacağım bir önerge ile günün en mübrem, en acil bir meselesinden ancak ve ancak bir kişiye gündem dışı söz verilmesini ve bunun da 10 dakikayı geçmemesini teklif ediyorum. Bu takriri, Senatonun teşrii randumanını artırmak ve bu hakkımızı daha müfit bir hale koymak için, yüksek huzurlarımızda, viedanlarımıza hitabederek, takdim eder. hepinizi hürmetle selâmlarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, arkadaşlarımızın gündem dışı konuşmaları hakkındaki mütalâası kısmen yerindedir. Hakikaten pek çok meseleler hakkında gündem dışı söz isteniyor ve biliyorsunuz, ben de bu hususta pek hasis davranmıyorum. Yalnız, öyle zannediyorum ki, meselâ Mucip Ataklı arkadaşımızın konuşması, her halde lâalettayın bir sözlü sorudan daha mühim bir mevzu teşkil etmektedir. Şimdi, geçen celsemizi - sayın hatip murakıptır, hakkıdır, vazifesidir - baştan aşağıya kadar bir yaz saati meselesi işgal etti. Bu dâva ondan daha mühimdir ve bu telâkiyle mühim meselelere söz veriyorum, bu bir. İkineisi...

5. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — Üyelerden Muallâ Akarca, Fehmi Alpaslan, Fehmi Baysoy, Halil Açar, Mehmet Nuri Ademoğlu, Nevzat Sengel, Şevket Akyürek, Vehbi Aksoy ve Vasfi Gerger'e izin verilmesi hakkındaki Başkanlık tezkeresi (3/189)

FERİD ALPİSKENDER (Manisa) — Oradan bu şekilde konuşamazsınız, kürsüden konuşun.

BAŞKAN — Benbir mütalâa beyan etmiyorum. Vazifemi ifa ediyorum. Sonra, bu takriri reye koyamam. Tüzüğün muhalif olan bir takrir reye konulamaz. Gündem dışı söz vermek salâhiyeti Riyaset makamına aittir. İstedigine istediği kadar söz verir, istemedigine de söz vermez. İctüzük Başkanlığa mütalâk olarak bu hakkı vermiştir.

HÜSEYİN KALPAKLIOĞLU (Kayseri) — İstediginize, istediniz kadar söz veremezsiniz Reis Bey.

BAŞKAN — Veremeyeceğimi nereden çıkarıyorsunuz, bilmediğiniz şeylere karışmayın efendim.

HÜSEYİN KALPAKLIOĞLU (Kayseri) — Bilen kadar bilenler de var.

BAŞKAN — Kimdir bilenler, izah etsinler.

HÜSEYİN KALPAKLIOĞLU (Kayseri) — İstediginize istediğiniz kadar söz verebileceğinizi nasıl söylüyorsunuz? Bizim hatibimiz konuşurken, müddetiniz bitmiştir, dediniz. Niçin bu müsamahayı göstermiyorsunuz?

BAŞKAN — Müsaade edin, vaziyeti izah edeyim, hukukçusunuz, biraz da okuyun. İctüzüğü okuyun. Yazılı konuşmalar 20 dakikayı geçemez diyor. Bunun için Heyeti Umumiyenin kararını aldım. Oturun lütfen yerinize.

HÜSEYİN KALPAKLIOĞLU (Kayseri) — Söz vermek, takdir hakkını kullanmak, sadece istediğiniz mevzu a mı aittir?

BAŞKAN — İnsafli olun, insafli... Oturun, oturun yerinize.

HÜSEYİN KALPAKLIOĞLU (Kayseri) — Bu Heyeti Umumiye varken istediğiniz gibi hareket edemezsiniz.

BAŞKAN — İnsafli olun, insafli. Gündeme geçiyoruz.

BAŞKAN — İzin tezkeresini okutuyorum.
Genel Kurula

Aşağıda adları yazılı Cumhuriyet Senatosu üyelerinin hizalarında gösterilen müddetlerle izinleri, Başkanlık Divanının 15.5.1963 tarihli

toplantısında kararlaştırılmıştır.

Keyfiyet yüce tasviplerine arz olunur.

Cumhuriyet Senatosu Başkanı

Suad Hayri Ürgüplü

C. Senatosu Muğla Üyesi Muallâ Akarca, mâzeretine binaen, 10 gün, 15.5.1963 tarihinden itibaren.

C. Senatosu Artvin Üyesi Fehmi Alpaslan, mâzeretine binaen, 10 gün, 15.5.1963 tarihinden itibaren.

C. Senatosu Erzincan Üyesi Fehmi Baysoy, mâzeretine binaen, 10 gün, 15.5.1963 tarihinden itibaren.

C. Senatosu Adıyaman Üyesi Halil Ağar, mâzeretine binaen, 10 gün, 15.5.1963 tarihinden itibaren.

C. Senatosu Adana Üyesi Mehmet Nuri Ademoglu, mâzeretine binaen, 10 gün, 15.5.1963 tarihinden itibaren.

C. Senatosu Üyesi Nevzat Sengel, mâzeretine binaen, 10 gün, 15.5.1963 tarihinden itibaren.

C. Senatosu İstanbul Üyesi Şevket Akyürek, mâzeretine binaen, 10 gün, 15.5.1963 tarihinden itibaren.

C. Senatosu Hatay Üyesi Vehbi Aksoy, mâzeretine binaen, 10 gün, 15.5.1963 tarihinden itibaren.

C. Senatosu Urfa Üyesi Vasfi Gerger, hastalığna binaen, 10 gün, 24.4.1963 tarihinden itibaren.

BAŞKAN — İziileri teklif edilen arkadaşlar, İsrail Devletinin daveti üzerine bir heyet halinde İsrail'e gitmişlerdir. Onun için 10 ar gün izin istemektedirler. Reyinize arz ediyorum. Kabul edenler...

FARUK IŞIK (Van) — Efendim, bir sual sormak istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

FARUK IŞIK (Van) — Efendim, bu heyet Senatoyu temsilen mi gidiyor?

BAŞKAN — Hayır efendim. Sanayi ve Ziraat Komisyonu davet edilmiştir. Kendilerine müsaade vereceğiz. Hususi bir davettir, tahsisat verilmeyecektir. Bir tezkere ile Ziraat Komisyonu âzaları davet edilmiştir. Seyahatleri muvafık görülmüştür, mamafih izin vermiyebilirsiniz. Hususi bir davettir, Senato adına gitmiyor.

FARUK IŞIK (Van) — İzin meselesi değil efendim.

BAŞKAN — Senato adına gitmiyor efendim. Adları okunan arkadaşlara tezkeredeki süre ile izin verilmesi hususunu kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

VASFİ GERGER (Urfa) — Diğer izin rey konmadı, Reis Bey.

BAŞKAN — Evet efendim.

Yalnız Vasfi Gerger arkadaşımızı raporla 10 gün mezuniyet istemiştir, onu ayrıca reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. (Vasfi Gerger'e hitaben) Bu vesileyle siz de İsrail'e gitmiş oldunuz.

4. — SÖYLEVLER VE DEMEÇLER

5. — *Elâzığ Üyesi Celâl Ertuğ'un; iç meselelerimizdeki buhranlarımızı ve Parlâmentonun hâkimiyetini zedeleyici davranışları önlemek üzere bu konularda bir Genel Görüşme açılması hakkındaki öneresiyle ilgili demeci*

BAŞKAN — Bir arkadaşımızın gündem dışı konuşma hakkında bir teklifi vardır. Evvelâ Genel görüşme tavrı vardır, onu okutayım.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Yüksek Meclis kürsüsünde demokrasi, Parlâmento hâkimiyeti, partilerarası münasebetler konusunda çeşitli fikirler gündem dışı konuş-

malar halinde devam edelmektedir. Bu hal umumi efkârda bir tereddüt doğurmaktadır.

Mevzuun derinliğine tahlili bir zaruret haline gelmiştir. İç meselelerimizdeki buhranları önlemek ve parlâmentonun hâkimiyetini zedeleyecek davranışları önlemek için, bu konuda bir umumi görüşme açılmasını arz ve teklif ederim.

Elâzığ

Celâl Ertuğ

BAŞKAN — Bu tavrı hakkında söz isteyen? Buyurun Vasfi Bey.

VASFİ GERGER (Urfa) — Muhterem arkadaşlarım, gündem dışı konuşmaların, şekil,

suret ve takdir hakkı İçtüzükte tesbit edilmiştir. Binaenaleyh, gündem dışı konuşma mevzuunu, bir genel görüşme mevzuu yapmaya, bir kere İçtüzük mânidir. Neyi genel görüşme mevzuu yapacağız ve bu genel görüşmede muhatap kim olacak? Böyle bir genel görüşme İçtüzükle kabili telif değildir.

Riyaset Makamı, esasen İçtüzüğe göre gündem dışı konuşma yapmak istiyen arkadaştan, ne için, ne maksatla gündem dışı konuşma yapmak istediğini soruyor, kısaca izahat alıyor ve takdir hakkını kullanarak konuşturuyor. Hatip konuşunken, verdiği izahatın hilâfına bir konuşma silsilesi takib edildiği zaman, Riyaset Makamının müdahalesi de vâki olur. Binaenaleyh, genel görüşme diye, İçtüzüğün gündem dışı görüşmeler hakkında tatbik ettiği hükmü tatbik etmeye imkân yoktur. Onun için bunun kabulüne imkân olmadığı kanaatindeyim. Bunu arz ediyorum.

BAŞKAN — Takrir sahibi izah etsimler efendim.

CELÂL ERTUĞ (Elâzığ) — Muhterem Başkan, değerli senatörler; zannediyorum ki, bendeniz takririmi Sayın Gençler yanlısı tefsir ettiler. Bendeniz gündem dışı konuşmalar hakkında değil, ele alınan mevzuun bir umumi görüşme yapılmasını icab ettirecek kadar önem kazandığını arz etmek için takririmi vermiş bulunuyorum. Filhakika burada birbirine zıt görünen, memleketin kaderi ile alâkalı çok mühim meseleler, her şeyden önce gelen rejim ve parlâmento hâkimiyeti hakkındaki anlayışımız, partilerarasındaki münasebetlerde gördüğümüz şu veya bu hususiyetlerin, kusur mu yoksa demokratik hayatın bir icabı mı olduğuna kanaat getirebilmemiz ve bir fikre, bir kanaate parlâmento üyeleri olarak sahibolabilmemiz için bu meseleyi iyice teşrih etmenin zamanı geldiğine şahsen kaani bulunuyorum. Çünkü biraz evvel Muhterem Ataklı arkadaşımızın ortaya koyduğu fikirler orada bırakılırsa umumi efkârda olsun, Parlâmentonun çatısı altındaki atmosferde olsun birtakım; beni tatmin etmi-

yen veyahut benim düşüncem tarzındaki kendisini tatmin etmeyecek birtakım zıt problemler halledilmemiş olacak ortada kalacaktır.

Görüyoruz ki, sık sık birtakım siyasi buharanlar içine girmekteyiz. Bunun altında yatan sebepleri, Cumhuriyet Senatosunun bu sebeplere el koyması ve bir analiz yaparak, eğer Parlâmentoyu itham edici faktörler varsa bunu teşrih etmeyi; yoksa, dıştan gelen faktörler üzerinde durmayı, hepimizin bir gün ışığına doğru çıkmamızı, bu umumi görüşme teklifinin müsbet sebebi olarak arz ediyorum. Ve zannediyorum ki, eğer bu konuda her hafta 2 - 3 tane gündem dışı konuşmayı önlemek istiyorsak bir umumi görüşme yaparak hakikaten memleketin içinde bulunduğu siyasi emniyetsizliğin sebeplerini açıkça ortaya koymamız ve herkese düşen payı kabul ederek kendi vazife şuurumuzda onun icaplarını yerine getirmemiz gerekmektedir. Bu itibarla, bendeniz gündem dışı konuşmaların şu veya bu şekilde tahdidini değil, hiç de bunun ile alâkalı olmayarak, rejim, demokratik nizam ve parlâmento hâkimiyeti konusunda bir umumi görüşme açılmasının çok faydalı olacağına kaani olarak takririmi vermiş bulunuyorum; ortaya sürdüğüm teklif budur. Açıkça konuşalım, birçok hakikatler vardır ki, artık onların üstündeki örtülerin kaldırılması icabetmektedir. Bunları burada görüşelim ve daha yaşlı kimselerin Meclisi olan bu Mecliste, yeni bir havayı yaratmaya çalışalım. Bunu teklif ediyorum. Saygılarımla.

BAŞKAN — Efendim, müsaade ederseniz, Anayasanın 89 ncu maddesine göre, görüşülüp görüşülmemesi mevzuu, ancak bundan sonraki oturumda kararlaştırılabilir. Önerge şimdi verilmiştir. Halbuki 89 ncu madde şöyle demektir: «Önergenin gündeme alınıp alınmayacağı önergenin verildiği birleşimden sonraki ilk birleşimde görüşülür.» Binaenaleyh, şimdi görüşmeye mahal yoktur. Gelecek salı günkü toplantıda bu görüşülsün mü görüşülmesin mi bahis mevzuu edilecektir. Binaenaleyh şimdi reye koymıyacağım. Bu meseleyi gelecek oturumda konuşacağız.

6. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — 6183 sayılı *Âmme alacaklarının tahsil usulü hakkındaki Kanununun 10 ncu maddesinin 5 nci bendi ile 60 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun tasarısının Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Geçici Komisyonu raporu (M. Meclisi 1/230, C. Senatosu 1/208) (S. Sayısı : 117) (1)*

BAŞKAN — Geçen Birleşimde birinci madde kabul edilmiş, diğer maddeler ilgili Bakan hazır bulunmadığı için bu Birleşime bırakılmıştı. Şimdi komisyon hazır, Bakan yok; ama ikinci defa olduğu için Bakansız müzakere edeceğiz. (Bakanlık temsilcisi burada sesleri) Zaten tüzük de müsaittir, bakansız da müzakere edilebilir.

İkinci maddeyi okutuyorum.

MADDE 2. — Aynı kanununun 60 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Madde 60. — Kendisine ödeme emri tebliğ edilen borçlu, 7 günlük müddet içinde borcunu ödemediği ve mal bildiriminde de bulunmadığı takdirde mal bildiriminde bulununcaya kadar bir defaya mahsus olmak ve üç ayı geçmemek üzere hapis olunur.

Hapis kararı, ödeme emrinin tebliğini ve 7 günlük müddetin bitmesini mütaakıp tahsil dairisinin yazılı talebi üzerine İcra tetkik mercii hâkimi tarafından verilir.

Bu kararlar Cumhuriyet Savcılığınca derhal infaz olunur.

İcra tetkik mercii hâkimi tarafından verilen hapis kararları her türlü hare ve resimden muaftır.

Bu maddeye göre verilen cezalar tekerrüre esas olmaz.»

SELÂMİ ÜREN (Tekirdağ) — Söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun, efendim. ?

SELÂMİ ÜREN (Tekirdağ) — Muhterem arkadaşlarım; 2 nci madde Geçici Komisyonunda görüşülürken Millet Meclisi metninde bulunan «Hapsen tazyik» hususu Anayasanın 14 ncu maddesine aykırı görülerek, değiştirilmiş ve bugünkü önümüzde bulunan metin hazırlanmıştı. Ancak, metnin tedvininde umumi prensiplere ve

tedvin şekline göre bazı aksaklıklar yapılmış olduğu kanaatiyle bendeniz komisyonda muhalif kalmıştım. Bendeniz şimdi bu muhalefetimin sebeplerini arz edeceğim :

Evvvelâ metinlerde salâhiyetli merci olarak hâkim değil, mahkeme gösterilir. Burada ikinci fıkrada «icra tetkik hâkimi» şeklinde gösterilmiştir ki, bunun tashihi lâzımdır. «İcra tetkik mercii» şeklinde düzeltilmesi gerekir.

İkincisi, metinde «hapsen tazyik» kaldırılıp işe suç mahiyeti verildiğine göre cezanın infazı, **bizatihi** Cumhuriyet müddeiumumisine ait bulunmasına göre, bu metinde 3 ncu fıkra olarak gösterilen «bu kararlar Cumhuriyet savcılığınca derhal infaz olunur» şeklindeki fıkra fazladır. Ve yine bu fıkrada Temyiz hakkını ortadan kaldıracak şekilde bir mâna da vardır. Mademki bir suç, bir hapis cezası mevcuttur, elbetteki vatandaşın, bunda bir temyiz hakkı olması gerekir. Derhal infaz olunur, demek vatandaşın bu temyiz hakkının kaldırılması demektir. Binaenaleyh bu fıkranın kaldırılması gerekir. Yine hapis cezası verildiğine göre, bir hare ve resimle mahkûm edilmesi gerekir. Umumi prensiplere göre. Binaenaleyh, istisna yapmayıp bunun da kaldırılması, yani icra tetkik mercii hâkimi tarafından verilen hapis kararları her türlü hare ve resimden muaftır» şeklindeki fıkranın da kaldırılması yerinde olur kanaatindeyim. Bir de son fıkrada «bu maddeye göre verilen cezalar tekerrüre esas olmaz» deniyor.

Muhterem arkadaşlarım; Anayasa umumi prensipleri vaz'eder, bunun haricinde bir karar almaya imkân yoktur. Bir de Türk Ceza Kanununun umumi prensipleri vardır ki, cezaya mütaallik gerek umumi cezaya aidolsun, gerekse hususi hükümlerdeki ceza hükümlerine aidolsun, tedvin edilen cezalarda ve ortaya konan suçlarda «tekerrüre esas olamaz» dır kaydı konamaz. Çünkü Türk Ceza Kanununun 87 nci maddesi hükmü, nelerin tekerrürde esas olmayacağını veyahut olacağını sarahaten tadadetmiştir. Bunun haricinde hiçbir şey istisna edilemez. Teker teker tadadetmiştir. Umumi bir hükümdür; hususi hükümdeki ceza hükmüne dahi esas olsa umumi hükme tâbi olması gerekir. Binaenaleyh bendeniz bu mahzurlara binaen bir

(1) 117 S. Sayılı basmayazı 14.5.1963 tarihli 63 ncu Birleşim tutanağının sonundadır.

takrir hazırladım. Bunu Divana takdim edeceğim, kabulünü istirham ederim.

BAŞKAN — Sırrı Atalay.

SİRRİ ATALAY (Kars) — 6183 sayılı Âme alacaklarının tahsiline, ait Kanunun 60 nci maddesinin değiştirilmesine dair Geçici Komisyonumuz tarafından hazırlanan metin ve Millet Meclisleri metinleri tetkik edilirse, görülür ki, bu değiştirmede maksadı temin edecek şekilde değildir. Eski 60 nci maddede, idare makamları, tahsil dairesinin verdiği hapsen tazyik kararlarını tasdik eder, C. Savcısı bunu infaz ederdi. Şimdi alınan şekil ile bunu, bir mahkeme kararı ile yani bir icra tetkik mercii hâkimine yaptırmış olacağız. Böylelikle Anayasanın kişi hürriyetini tahdideden bütün kararların, ancak bir hâkim tarafından verilmesi prensibine riayet edilmiş olacak, ama para cezalarından veyahut âme alacaklarından dolayı vatandaşların hapsen tazyiki mümkün müdür, değil midir? Mühim mesele buradadır. Âme alacaklarından dolayı vatandaşın hapsedilmesinin ifade edilmesiyle Sayın Üren'in biraz önce burada ifade ettiği «hapsen tazyik mahiyetinde değildir» arasında hiçbir fark yoktur. Kelimeden «hapsen tazyiki» çıkarıp, çiplak hapis mânasını ifade etmek, tazyiki ortadan kaldırır mı? Kaldırmaz. Yine âme alacağından dolayı vatandaş tazyik edilecektir. Üç aya kadar hapsedilebilecektir. Kim edecektir? İcra tetkik mercii hâkimi edecektir. Niçin edecektir? Âme alacağından dolayı? Hangi âme alacağından dolayı? 6183 sayılı Kanunun birinci maddesi; (Devlet, vilâyet hususi idarelerine ve belediyelere ait vergi, resim, harç, ceza tahkik ve takiplerine ait mahkeme masrafı, vergi cezası, para cezası gibi asli, gecikme zammı, faiz gibi fer'i âme alacakları ve aynı idarelerin akitten, haksız fiil ve haksız iktisaptan doğanlar dışında kalan ve âme hizmetleri tatbikatından mütevellit olan diğer alacakları ile; bunların takip masrafları hakkında bu kanun hükümleri tatbik olunur.) diyor.

Demekki bütün bunların dışında, tatbik edilecek husus ne? Âme hizmetleri tatbikatından mütevellit olan diğer alacaklarla bunların takip masrafları hakkında kanun hükümleri tatbik edilecektir. Bir tabelâ için belediye resminden dolayı vatandaş hapsen tazyik edilecektir. Diğer hususları 6183 sayılı Kanun, bunun dışında bırakıyor. Son fıkrasıyla, T. Ceza Kanununun

para cezalarının tahsili ve hapse tahvili hakkındaki hükümleri, de mahfuzdur. O halde sadece bu kanunun derpiş ettiği hüküm ne oluyor? Âme hizmetleri tatbikatından mütevellit olan diğer alacaklar ile bunların takip masrafları hakkında tatbik edilecektir. Demek ki, 6183 sayılı Kanunla biz âme alacaklarından, yani hizmetlerden mütevellit olan alacaklarla bunların takip masraflarından dolayı üç aya kadar icra tetkik mercii hâkiminin kararı ile vatandaş hapsen tazyik etmek imkânını vereceğiz. Anayasaya mugayyir, diye 60 nci maddenin kalkın «idare âmirinin tasvibi, tasdiki» yerine «tetkik mercii» konması, asıl Anayasa, Anayasanın 14 nci maddesinde derpiş ettiği hürriyete hürriyetin aşılma mugayirdir. Hürriyeti tazyik ancak mahkeme kararıyla yapılabilir, ama hizmetten doğan, bir âme alacağından dolayı hapsen tazyik mümkün değildir. Kaldı ki, bizim 10 Mart 1954 tarih ve 6366 numaralı Kanunla kabul ettiğimiz İnsan Hakları ve Ana Hürriyetlerini Koruma Sözleşmesi ve buna ek protokolün tasdiki hakkındaki Kanunun geçitli maddeleri ile «hiç kimse işkenceye, gayriinsani yahut haysiyet kırıcı cezaya veya muameleye tabi tutulamaz» hükmü ile biz, prensip olarak, haysiyet kırıcı bir muameleye vatandaş tabi tutmamayı taahhüt etmiş bulunuyoruz. Âme hizmetlerinden doğan alacak dolayısıyla, vatandaş hapsen tazyik gibi bir muameleye vatandaş tabi tutulmak istenmektedir ki, bu, İnsan Hakları Beyannamesine mugayirdir. Ne yapıyoruz şimdi?... Anayasaya mugayirdir diye 60 nci maddeyi, kaldırıyoruz. Ama bununla ne yapılmış oluyor?... Mahkeme kararına götürülüyor. Asıl mühim olan meselenin aslıdır. Hizmetten doğan alaktan dolayı hapsen tazyik mümkün müdür, değil midir? Mühim olan bu. Mümkün olmaması lâzım, zira Anayasaya esas mugayir olan cihet budur. Hapsen tazyik mümkün olmamak gerekir. Hizmetten dolayı, âme alacağından dolayı vatandaş, niçin hapisle tazyik edeceğiz? Mühim olan budur. Mal bildirimine tabi etmek için, «Malımı bildir, bildirimde bulun. Bulunmadığın takdirde seni hapsen tazyik ederim» şeklindeki bir muamele insan haklarına da aykırıdır, Anayasaya da aykırıdır.

Bu sebeple 2 nci maddenin 1 nci fıkrasının dışında kalan bütün fıkraların çıkarılmasını teklif ediyorum. İnsan haysiyetine uygun bir ta-

lep olduğu için, Yüksek Heyetinizin de iltifat buyurup, kabul etmesini bilhassa istirham ederim

BAŞKAN — Sayın Uzunhasanoğlu.

SIRRI UZUNHASANOĞLU (Bolu) — Muhterem arkadaşlarım, arkadaşlarımla fikirlerine umumiyet itibariyle iştirak ediyorum. Yalnız ne hapsen tazyikin, ne de hapsin, bu gibi alacaklılara tatbikini doğru bulmuyorum. Bu doğrudan doğruya demokratik esaslara muhaliftir. Fakat, madem ki, bu kanunu tatbik edeceğiz, bunlar içerisinde hapsen tazyiki tercih etmek daha yerinde olur. Evvelki maddede mülki âmirlere verilen hapsen tazyik kararlarının tasdiki, şimdi icra hâkimlerine verilmiş olmakla, Anayasaya mugayeret ortadan kaldırılmıştır. Bu, Hükümet tarafından da esasen bu maksatla sevk edilmiş bulunmaktadır. Hapsen tazyik; hiç olmazsa mükellefe, borcunu ödemesi için nazikâne bir davet olduğundan ve daha demokratik bulunduğundan Millet Meclisince kabul edilen ikinci maddenin aynen kabul edilmesini yerinde görüyorum.

Tekerrüre gelince: Zaten bu gibi suçlar teker-rüre esas olamayacağından, Millet Meclisinin kabul ettiği metin kabul edildiği takdirde, bu fıkranın da konulmasına lüzum olmayacaktır. Neticede Millet Meclisince kabul edilen ikinci maddenin Senatamızca da aynen kabul edilmesi daha yerinde olacaktır, kanaatindeyim.

Takdir sizlerindir. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Tuna,

AHMET NUSRET TUNA (Kastamonu) — Muhterem Senatörler, bu müzakere etmekte olduğumuz kanun dolayısıyla, müessesenin tam ve vuzuhla kavrandığı kanaatinde değilim. Bu bakımdan sözlerim biraz uzarsa, mazur görülmeğimi istirham ederim.

Bizim, vatandaşlar arasındaki alacağı tahsil müessesesi içinde İcra İflâs Kanunumuzda bir mal beyanında bulunma müessesesi vardır. Bu İcra İflâs Kanunu çıktıktan sonra, buna mütenazır olarak eski Tahsili Enval Kanunundaki, hakikaten antidemokratik hükümler bertaraf edildi. Âmme alacaklarının tahsili hakkındaki Kanun İcra İflâs Kanununa mütenazır olarak taknin edildi. Bizim İcra İflâs Kanununda borçluya bir ödeme emri tebliğ edilir. «7 gün içerisinde borcunu öde, yahut, ne cins malın

varsa bildir» diye bir tebliğ yapılırdı. Eğer borçlu borcunu ödemez, ödemediği halde de mal beyanında bulunmazsa icra memuru (hâkim değil, icra memuru) mal beyanında bulununcaya kadar, tevkif edilmesi için evrak üzerinde bir karar verir, bunu savcılığa gönderir, savcılık kararı infaz eder; mükellef «malım yoktur» veya «şu şu malım var» diye beyanname vermesi üzerine derhal serbest bırakılır; tatbikat böyle idi. Ve bu işlerden dolayı da hemen hemen Türkiye'de yatmış kimse de yoktur. Buna muvazi olarak Âmme alacaklarının tahsili hakkındaki Kanun, taknin edildi, orada yedi gün içinde borcunu ödemesi tebliğ olunur, eğer borcunu ödemezse mal beyanında bulunması teklif edilir ve edilmediği takdirde tahsilât dairesinin vereceği karar, mahallin en büyük mülkiye âmiri tasdik ederse, bu karar savcılığa gönderilir ve savcılığa infaz olunur.

Yani şu Anayasa mer'iyete girmeden evvel hem İcra İflâs Kanunumuzda hem de Âmme alacaklarının tahsili hakkındaki Kanunda; birisinde icra memuru, ikincisinde tahsil dairesinin karar ve valinin tasdiki ile bir tevkif müessesesi vardır.

Şimdi, Yüksek Heyetiniz hatırlıyacaktır. 5 - 6 ay evvel İcra Kanunundaki tadilatı yaptık; 24 . 5 . 1962 tarihinde 51 sayılı Kanunla. (Yüksek Senatodan geçmiştir.) İcra memuru tâbirini kaldırdık, «İcra hâkimi bu işi yapar» yani icra hâkimi karar verir dedik. Bu kere gelen, bu İcra Kanununa muvazi olan, Âmme alacaklarının tahsili hakkındaki Kanundur. Ve burada da idari makam ve valinin tasdikini kaldırıp bir hâkim kararı haline getirmek istiyoruz. 14 neu madde ve Anayasanın 30 neu maddesi bir şahsın hürriyetinin tahdidini için hâkim kararı mecburi kılmaktadır. Bugün yaptığımız iş bu. Fakat, bu işte müesseselerin birbirine karıştırılmak üzere olduğunu müşahede etmekteyim. Beyanname dolayısıyla iki keyfiyet vardır. Bir tanesi beyannameyi vermemek. Vermiyen kimseyi, verinceye kadar tazyik etmek. Bu bir müessese.

İkincisi, beyannameyi vermemekten mütevellit alacaklı zarara uğramış, veyahut sonradan mallarında husule gelen farkı bildirmemiş, malında bir tezayüt husule gelmiş, yeni bir mal edinmiş, bunu bildirmemiş. Bir de böyle, suç olmak üzere, beyanname dolayısıyla iki ayrı keyfiyet vardır. Bunlardan bir tanesi beyan-

name almayı matuf tedbirler, hükümlerdir. Bir tanesi alacaklının zarara uğramasından dolayı bir suç telâkki edilmesi ve işlenmiş olan bu suçtan dolayı bir şahsın tecziye edilmesidir.

Bu arz ettiğim iki husus, hem İcra İflâs Kanununda vardır, hapsen tazyik keyfiyeti hariç, bunun dışında İcra İflâs Kanununun 337, 338, 339 ncu maddeleri beyannamenin geç verilmesinden mütevellit alacaklı bir zarara uğramış ise, icra hâkimi bir duruşma yapar, taraflar dinler ve «sen daha evvel niçin vermedin» der, onu mahkûm eder. Bu, bir mahkûmiyet kararıdır, bir mahkûmiyet ilâmıdır ve şu karar kabili temyizdir; derecattan geçer. Halbuki, beyannameyi vermeye matuf icbar edici tedbir ki bir tevkiftir, bu adliye huzuruna celbetmeye yahut tahsilâtı temine yarıyacaktır, orada beyannameyi verecektir. Verdiği anda, bırakılacak.

Bu karar evrak üzerinde verilir, kabili temyiz değildir, nihai karar değildir, tekerrüre esas olmaz, hare alınmaz ve o iş bittiği anda, onu tatbik eden memur serbest bırakır. Halbuki şimdi Selâmi Üren arkadaşım dedi ki «bu bir mahkeme kararıdır. Mahkeme kararı olduğuna göre temyiz edecektir.» Yâni müessesenin bünyesine uymiyacak bir geciktirme var. Temyiz edecek, temyizde 3-5 ay kalacak. Buradaki müessese, bizim bugün, tadilâtle yapmak istediğimiz iş, bunu beyanname vermeye icbar etmek. Haysiyetini kırıcı bir hal mevzuubahis değildir, borçludur, borcunu ödemeye mecburdur, bunun için, «Benim şu malım vardır, şu malım yoktur» veyahut da, «Falanda alacağım vardır» demekten ibarettir. Borçlunun haysiyetini korumaya mecbur olduğumuz kadar, alacaklının da hakkını korumaya mecburuz.

Bu bakımdan Selâmi Üren arkadaşımızın teşkili tarafeyn yapılarak bir mahkeme sonunda bir ceza kararı veriliyormuş şeklindeki anlayışını isabetli bulmadığım gibi, sayın Atalay'ın da, «Bu bir âmme alacağıdır. Alacağı tahsil için cezai mahkûmiyet geride kalmış bir harekettir, bir tazyiktir, haysiyeti kırıcı bir haldir» şeklindeki noktainazarına da iştirak etmiyoruz. Buradaki tevkif, alacağı tahsil etmek için değil, «Sen para vermezsen seni hapis edeceğim» demek değil. Parayı tahsil etmek için yapılan bu tatbikatı 1954 tadilinde daha evvel kaldırdık. Bizim bugün icra hukukumuzda, Âmme Alacaklarının Tahsili Hakkındaki Kanunda, alacağın tahsili

için hapsen tazyik diye bir şey kalmadı. Yalnız, burada istediğimiz, «Gel, senin malın nerede, ne kadar, şu beyannamede bildir» keyfiyetidir. O da, şu kadar malım vardır veya yoktur, diyecektir. Şimdi bu suretle bu noktai zararımı arz ettikten sonra, bizim Komisyonumuzun tadil teklifinin Millet Meclisinden daha isabetli olmadığı kanaatinde olduğumu ifade etmek isterim.

Şimdi «tekerrüre esas olmaz» demiş. Tekerrüre esas olmazki. Bu bir karar değil. Nihai karar değil, temyize götürmez. «Hare alınmaz» demiş. Hare alınmaz zaten. Bu bir tedbir kararıdır, bu bakımdan bir hususa daha temas ettikten sonra ayrıca bir önerge takdim edeceğim ve kabulünü rica edeceğim.

Şimdi, muhterem arkadaşlar, şu tadillerde kanunlarda kabul ettiğimiz esasları bozmıyalım. Ben bu hususa temas etmek istiyorum. İcra İflâs Kanununun tatbikatından mütevellit cezai hükümlerin tatbikini daha evvel vazı kanunlarımız icra tetkik hâkimine bırakmış. 337, 338 ve 339 ncu maddeler. Yeni İcra İflâs Kanununun cezai hükümlerini tatbik eden müessese icra tetkik mercii hâkimidir. Halbuki Âmme Alacaklarının Tahsili hakkındaki Kanunun cezai hükümlerini tatbik eden müessese, 6183 sayılı Kanunun 111, 112, 113, 114 ncu maddelerine göre Sulh Ceza Mahkemesidir. Âmme alacaklarının tahsili hakkında kanunun cezai hükümlerini Sulh Ceza hâkimi tatbik eder. Şimdi, o kadar garip bir hüküm var ki, 114 ncu maddede... Mal beyanında bulunmamış. Bunu icra hâkimine veriyoruz bu tasarıya göre. Sonradan malında fark olmuş, onu bildirmemiş; ona ait bir tadilât olmadığı için, bunu Sulh Ceza Mahkemesine bırakıyoruz. Bu suretle kanunda ahenk bozuluyor. Bunu tetkik eden heyet, Anayasanın hükümlerine uyduralım diye, arz ettiğim maddelere bakmadan, icra tetkik mercii vazifeli kılıvermiş. Çünkü, icrai bir iştir. «İcra tetkik mercii diğer işlere de bakıyor» demiş. Buraya icra tetkik mercii kaydını koymuş. Halbuki, bu cezai hükümler muhterem komisyonda vardır her halde tetkik edildiği zaman, hepsinin sulh ceza hâkimine bırakılmış olduğu görülür. Kanunun ahengini bozmıyalım. Bendeniz, Millet Meclisinin metnini de bu bakımdan değiştiriyorum.

Alt taraftaki fazla hükümleri de çıkartmış bulunuyorum. Bu suretle iera tetkik mercii yerine sulh ceza hâkiminin kabulünden ve hapsen tazyik kelimesinden korkulmasın; çünkü adama şunları bildir diyoruz. Eğer yaptığımız iş tazyikse zaten tazyiktir. Hapis deyip müessesenin mahiyetini değiştirip bir mahkeme kararı imiş, nihai kararımış, temyize tabi imiş gibi bu zamana kadar alışageldiğimiz müessesenin bozulmasına imkân verilmemesini istirham ediyorum. Takririm de bu merkezdedir, hepinizi hürmetle selâmlarım.

BAŞKAN — Hidayet Aydın.

HİDAYET AYDINER (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Muhterem arkadaşlar, mevzuu bahis Âmme Alacaklarının Tahsili Kanununun raportörüydüm. Çalışarak o metni o günkü şartlara göre bu şekliyle çıkarabilmıştık. Şimdi bunun, bir kısmının değiştirilmesi icab ediyor. Buna karşı Sırrı Atalay arkadaşımız, «Bu geri bir hükümdür. Âmme alacakları için hapis, gayriinsani bir hükümdür.» Diyorlar. Bu asla doğru değildir. Bir kere benden evvel konuşan arkadaşımızın ifade buyurduğu gibi, Ahmet'in alacağı için İera Kanununda borçluya, ya borcunu ödemesi veyahut alacaklının alacağını alabilmesi için beyan mecburiyetini, bir müeyyidei cezaiye ile cezalandırılmıştır. Ahmet'in alacağı için müeyyide olacak amma bizzat Devletin membaı iradati olan bu alacaklar için olmayacak. Bunun bir müeyyideden mahrum etmek tamamen yanlış, sakat bir yoldur. Bu gayriinsani de değildir. İera kanunundan evvel hapsen tazyik vardı. Hiç malını aramadan, sormadan ya borcunu öde veyahut seni hapsedeceğim der, ve adam 90 gün hapsedilirdi.

Bunların hepsi Lozan Muahedesinde vadedilmiş ve gayriresmî hükmün kaldırılması istenmiş ve kaldırılmıştır. Borç için hapis yoktur. Bu, borçtan dolayı hapis değildir. Ya ne için hapistir? Alacaklının, alacağını alabilmesi için, onun mallarını haczettirmesi ona tahsil imkânı verecek mal beyanında bulunması için, vazifei vicdaniye, vazifei ahlâkiyesini yerine getirmek için konmuş bir müeyyidedir. Malı yoksa hapse girsin demiyoruz. Malını beyan et, diyoruz. Eğer, bu beyanname mükellefiyetini ortadan kaldıracak olursanız, hiçbir alacaklı alacağını alamaz.

Arkadaşımız ifade etti. Bâzı şeyleri sulh mahkemesine vermişiz. Şimdi tetkik etmedim; yalnız kendilerine hatırlattım ki, biz âmme alacaklarında iera mercilerine bâzı salâhiyetler vermiş idik. Bendenizin naçiz teklifimde bu hükümler şu idi : Malûmdur ki, âmme alacaklarının tahsili için hacizler yapılır ve ihaleler yapılır. Bu ihalelerden dolayı mesele bir dâva mevzuu mu olur, bir iera veya tetkik mevzuu mu olur diye münakaşa ettiğimiz zaman, naçiz teklifimle bu ihalelerin âmme alacaklarını tahsil zımında yapılan ihalelerin feshinin iera mercilerinde ve bunun tetkikinin de Temyiz İera Dairesinde yapılacağına dair hükümler koyduk. Binaenaleyh, işi iera tetkik merciiine vermek aykırı bir hüküm değildir. Ve bu zaten kanunda mevcuttur.

Şimdi arkadaşlarımız hatırlattılar, bence sulh cezaya gitmeye asla lüzum yoktur. Zaten bu bir tedbir olduğuna göre, alacakların tahsiline mâtuf bir tedbir olduğuna göre ve İera Kanununda bunu belâganmabelâğ iera mercileri daha iyi tetkik edeceğine göre, bunun sulh hâkimine değil, kabul edilen metinler ve hile iera hâkimliğine verilmesi doğrudur. Binaenaleyh işin temyiz meselesi bahis mevzuu değildir. Acıklı bir vaziyet de değildir. Yapılacak şey bir gün hapis olacak bir adam malı varsa, malını bildirir yoksa çıkar gider.

Mütemerrit bir vaziyette bir hakka karşı dirsek çeviren, hakka karşı hürmetsizlik besleyen bir şahsı bir saat için, belki bir gün için beyanda bulunmaya zorlamak bakımından konmuş bir hükümdür. Bunda ne gayriinsani bir taraf vardır, ne de başka bir şey.. Bence, komisyonun kabul ettiği metnin kabulünde hiçbir mahzur yoktur. Kabulünü istirham ederim.

BAŞKAN — Sayın Selâmi Üren.

SELÂMİ ÜREN — (Tekirdağ) — Muhterem arkadaşlarım; İera ve İflâs Kanununun 333 ve Âmme Alacaklarına dair 6183 sayılı Kanunun 60 nci maddesinin hükmü niçin vaz' edilmiştir? Esasen bu husus üzerinde durmak lâzımdır. Alacaklının, suiniyet sahibi borçlu karşısında himayesini temin içindir. Bu kanunlar, hüsnüniyet sahibi borçluya mutlak surette tatbik edilecek değil. Suiniyet karşısında alacaklının müdafaasıdır. Alacaklının biz borçlu peşinde koşmasına, senelerce şu

malı var mı yok mu diye tesbit etmesine müsaade edemeyiz. Alacaklı, gerek Devlet olsun, gerek fert olsun. Binaenaleyh kanunun emrettiği bir hükmü yerine getirmiyen borçlunun bir müeyyide ile karşı karşıya kalması gayet tabii bir neticedir. Fakat bu müeyyidenin, bir müeyyide değil de kanunda asla yeri olmayan bir tazyikle temin edilmesi imkânsızdır. Sayın Sırrı Atalay arkadaşımızın dediği gibi, hem insan haklarına muhalif, hem de Anayasanın 14 ncü maddesinde ezizet ve işkenceden bahsedilir ki, bu hükme de tamamen muhaliftir. Binaenaleyh, tazyik; niçin tazyik? Adamı içeri atacağız. Ya borcunu ver, ya beyanname ver, diyeceğiz. Bu ne ile kabili temindir. Tazyik et diye Hükümete bir kanun vereceğiz, Hükümete bizzat ihkakı hakta bulundu diye, sık boğazını beyannameyi al diyeceğiz.

Bu 14 ncü madde ile kabili telif değildir. Nitekim muhterem arkadaşlarım, İera İflâs Dairesinin bir aykırı kararı üzerine bir tevhidî içtihat kararı teşekkül etmiştir. Bunun tarihi 1957 dir. Bu Tevhidî İçtihat Kararında deniyor ki; «Ceazi hükümler borçluyu kanun hükümlerine karşı itaate mecbur etmek ve dolayısıyla alacaklının hakkını kolayca istihsal eylemek için bir nevi müeyyideden ibarettir. Ve bunlar şekli suçlar mahiyetindedir.»

Şimdi biz diyoruz ki, borçluya ya beyanname ver, veyahut 7 gün içinde borcunu öde.. Ödemediği takdirde, parası yok ise beyanname verecek. Yani, şu yerde borcunu ödiyecek miktarda malım vardır, diyecektir. Yahut, hiç malım yoktur diyecektir. Neticede borcunun büyük bir külfet altına girmesini iltizam eden bir muamele yoktur. Bu beyannameyi de vermiyen borçlunun, kanunun hükmüne riayet etmediğinden dolayı ortaya bir şekli suç çıkar. Binaenaleyh, bu hususun, hapse tazyik ile değil, Anayasa ve cezanın umumi prensiplerine daha uygun olan şekli bir suç mahiyetinde kabulü iktiza eder. Sayın Nusret Tuna'nın belirttiği gibi, ortaya bir şekli suç çıkardığımızı göre, bunun kanundaki insicamını bozmamak için salâhiyetin sulh ceza mahkemesine de verilmesi mümkün olur, kanaatindeyim.

Muhterem arkadaşlarım, İera İflâs Kanununun 333 ncü maddesi hafif hapsi kabul etmiş. Buna rağmen borçlu İera dairesine git-

tiğinde, yüzde doksan, hattâ yüzde yüze yakın bir zümre, beyanname vermektedir. Beyannameyi verir ve hakikaten kendisinin dediği gibi, gerek 6183 sayılı Kanun ve gerekse İera İflâs Kanunu pek tatbik imkânı bulamaz. Fakat müeyyide olmadığı ve borçlu suiniyet sahibi olduğu takdirde kendisine bir taviz kapısı açacağız ve ekmeğine tereyağı sürmüş olacağız. Yine hapsen tazyikin temyizi olmadığı, âni hareket kabiliyeti olduğu, borçluyu ürküttüğü hususları varidolabilir. Fakat bir cezai müeyyide ile karşı karşıya kalan ve mahkemeye sevk edilen borçlunun da aynı tesir, aynı haleti ruhiye altında kalacağı muhakkaktır. Binaenaleyh en doğru olan hapis şeklinin kabulünü bilhassa ıstırah ederim.

BAŞKAN — Sayın Atalay.

SIRRI ATALAY (Kars) — Mâruzatım çok kısa olacaktır. Bütün mesele şuradadır: Mal bildirimine icbar için borçluyu hapsen tazyik mümkün müdür, değil midir? Âmme alacağının tahsili, borçlunun alacaklının hukuk düzeni içinde birbiriyle münasebeti; alacaklının borçlunun peşinden koşup koşmaması, bütün bunların dışında mecburiyet olarak demokratik bir Anayasa düzeni içerisinde mal bildirimine icbar için mühim olan, bu, diyeceğiz ki, malını bildireceksin, 7 gün içinde malını bildirmediğin takdirde hapsen tazyik edileceksin; bu mümkün müdür, mesele burada.

Mal bildirimine icbar için «senin şuna borcun vardır» diye, müstenidatı ister hukukî olsun, ister olmasın, mal bildirimine icbar için hapsen tazyik mümkün olmamalıdır. Hapsen tazyik mal bildirimine icbar için yapmak doğru değildir. Âmme alacaklısı hususunda muayyen formaliteler içinde haciz ve ihtiyati haciz yolları vardır. Ancak, buna gidilebilir. Bu yollar dururken, mal bildirimine icbar için hapsen tazyik, Anayasanın 14 ncü maddesinde derpiş edilen ezizet ve 1954 yılında imza ile iştirak ettiğimiz İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin 3 ncü maddesinde ifade edilen insan haysiyetini kırıcı mahiyettedir. Malını bildirmediğin takdirde hapsedeceğim. Bu esasen insani ve medenî bir yol değildir. Malını bildirmedi, yehut unuttu veya lüzum görmedi. Benim malım yok-

tur, durumum budur. Bunu söylemedi diye tutup ferdi hapsen tazyik mümkün değildir. Yolları vardır. Ödemediği takdirde haczedilir. Maaşı varsa maaşına haciz konur. Ama alacaklıyı mutlaka haklarından mahrum kılmak da mümkün değildir. Fakat mal bildirimine icbar için hapsen tazyik mümkün değildir ve bu yola gitmek doğru değildir. Bu itibarla mal bildirimine icbar için hapsen tazyik hükmünün maddeden kaldırılmasını istiyorum. Ve bunun Anayasa ve insan haklarına uygun olacağı kanaatindeyim. Düşüncem bu merkezdedir.

BAŞKAN — Efendim, yeterlik önergesi vardır. Yedi kişi konuşmuştur. Son sözü isteyen Suphi Batur'a, arkadaşımızın esasen bir de önergeleri vardır, bunu da izah sadedinde söz vereceğim. Sayın Batur'un, konuşmalarından sonra reylerinize sunacağım. Tabii Encümeni ve arzu ederlerse Sayın Bakanı da dinliyeceğiz.

Buyurun Sayın Batur.

SUPHI BATUR (Sinop) — Muhterem arkadaşlarım, bir hakkın tahakkukuna imkân sağlayacak bir vesikayı almaya matuf bir kanun teklifi ile karşı karşıya bulunuyoruz. Arkadaşlarımızın bir kısmı Anayasa ve İnsan Hakları Evrensel Beyannamesine aykırıdır buyuruyorlar. Evveleminde Anayasaya aykırı mıdır, değil midir?

Bendeniz Anayasanın tam içinde görüyorum. Çünkü Anayasanın 14 nci maddesinin 2 nci fıkrası «kişi dokunulmazlığı ve hürriyeti, kanunun açıkça gösterdiği hallerde, usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça kayıtlanamaz» diyor.

Demekki, gelen kanun tasarısı, mahiyeti ve vasıf itibariyle 14 nci maddenin 2 nci fıkrasına tamamen uygundur. Arkadaşlarımız bunun dışında diyorlar ki, «bu kanunda hapsen tazyik veyahut hapis kararı son fıkraya aykırıdır. İşkence ve eziyet yapılamaz.» Şimdi arkadaşlar, vâzı kanunun «kimseye eziyet ve işkence yapılamaz» diye buraya koyduğu bu cümle, zannediyorum ki, arkadaşlarımızın ele aldığı bu kanundaki hapsen tazyik mahiyetini tuttuğuna delâlet etmez. Yani eski tabiri ile «vâzı kanun zâni ve zâmiyeyi recmetmek için kanun çıkartmaz.» İşte eziyet ve işkence, haysiyet kırıcı şey buradadır. Vatandaşa meydanlarda borcunu ödemesi için 100-1000 tane sopa vurulur diye bir kanun tedvin edilemez. İşkence ve ezi-

yet burada başlar, hakaret burada başlar. Bu İnsan Hakları Evrensel Beyannamesine, kişinin mübeccel olması bakımından aykırı olur. Yoksa, hapsen tazyik edilir demek, yani cismani bir kayda tabi tutmanın anayasaya ve İnsan Hakları Evrensel Beyannamesine aykırı olacağına kaani değilim. Tıpkı muhterem Sırrı Atalay arkadaşımızın söyledikleri gibi, misâllerini de vermiş bulunuyorum.

Sonra, bir arkadaşımız daha, «şeklen suç olur» dediler. Bendeniz bir taktırir verdim. Taktirimi de aynı zamanda arz etmiş olayım. «Hapsen tazyik olunur» dersek, şeklen de suç mahiyetinden çıkar, vasfını kaybeder. Hattâ bu, temyiz olma istidadında da değildir. Çünkü hapsedilir dersek temyiz olunma ihtimalleri fazlalaşır. Bu takdirde işin içinden çıkamaz oluruz. Binaenaleyh, arkadaşlarımızın iddiaları gibi bu gelen kanun Anayasanın 14 nci maddesinin son fıkrasına asla aykırı değildir. Hattâ Anayasanın 14 nci maddesinin 2 nci fıkrasının içindedir. Saygılarımla arz ederim.

BAŞKAN — Yeterlik taktirri vardır, okutuyorum efendim.

Cumhuriyet Senatosu Sayın Başkanlığına
Mevzu, yeter derecede aydınlanmıştır, oylamaya geçilmesini arz ve teklif ederim.

Manisa
Emin Açar

HİDAYET AYDINER (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Aleyhinde konuşacağım efendim.

BAŞKAN — Buyurunuz, Sayın Aydıner.

HİDAYET AYDINER (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Muhterem arkadaşlarım, zannediyorum ki, fazla söz isteyen yok. Bendeniz beş kelimeden fazla konuşmamak üzere söz almış bulunuyorum. Konuşmamın sebebi : Sayın Sırrı Atalay arkadaşımın noksan bıraktığı ve yanlış olarak ileri sürdüğü fikirlerini tashih etmek içindir. Lütfen yeterlik önergesini kabul etmeyiniz, yahut arkadaşımız geri alsınlar. Söyliyeceklerim beş kelimedir, hürmetlerimle.

BAŞKAN — Hatipler konuşular, yeterlik önergesini reyinize sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Anlaşılmadı, tekrar reyinize sunacağım.

HİDAYET AYDINER (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Sayın Başkan, söz istiyorum.

SIRRI ATALAY (Kars) — Efendim zaten son söz senatörüdür, onun için konuşabilirler, endişe etmesinler.

BAŞKAN — Yeterlik önergesini şimdi tekrar oyunuza sunacağım : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Yeterlik önergesi kabul edilmiştir, efendim.

Şimdi söz sırası Komisyonundur, ilkönce takrirleri okutacağım, ondan sonra Komisyona söz vereceğim, komisyondan sonra yine konuşmak hakkına sahipsiniz efendim.

Yüksek Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Görüşülmekte bulunan tasarrufların Millet Meclisince kabul edilen 2 ne maddesinin daha yerinde ve daha demokratik olacağı kanaatiyle aynen kabulünü arz ve teklif ederiz.

Siirt

Bingöl

Lâtif Aykut

Sabri Topçuoğlu

Bolu

Sırrı Uzunhasanoğlu

Başkanlık Divanına

6183 sayılı Âme Alacaklarının Tahsil Usulü hakkındaki Kanunun 60 ne maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Sinop

Suphi Batur

MADDE 2. — Aynı kanunun 60 ne maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Madde 60. — Kendisine ödeme emri tebliğ edilen borçlu, 7 günlük müddet içinde borcunu ödemediği ve mal bildiriminde bulunmadığı takdirde mal bildiriminde bulununcaya kadar bir defaya mahsus olmak ve 3 ayı geçmemek üzere hapisle tazyik olunur.

Hapisle tazyik kararı ödeme emrinin tebliği ve 7 günlük müddetin bitmesini mütaakıp tahsil dairesinin yazılı talebi üzerine icra tetkik mercii hâkim tarafından verilir.

Bu kararlar Cumhuriyet Savcılığına derhal infaz olunur.

İcra tetkik mercii hâkimi tarafından verilen hapsin tazyik kararları her türlü harc ve resimden muaftr.

BAŞKAN — Encümen takibedebildi mi efendim?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ EŞREF AYHAN (Ordu) — Evet efendim.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

6183 sayılı Âme Alacaklarının Tahsil Usulü hakkındaki Kanunun 10 ne maddesinin 5 ne bendi ile 60 ne maddesinin değiştirilmesine dair kanun tasarruflarının 2 ne maddesinin aşağıda yazılı olduğu şekilde tadilen kabulünü arz ve teklif ederim.

Tekirdağ

Selâmi Üren

MADDE 2. — Aynı kanunun 60 ne maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 60. — Kendisine ödeme emri tebliğ edilen borçlu, 7 günlük müddet içinde borcunu mazereti olmaksızın ödemediği veya mal bildiriminde de bulunmadığı takdirde tahsil dairesinin yazılı ihbarı üzerine icra tetkik mercii tarafından 3 aya kadar hapis cezası ile mahkûm edilir.

Borcun ödendiği veya mal bildiriminde bulunulduğu sabit olursa, dâva ve bütün neticeleriyle beraber ceza düşer.

Yüksek Başkanlığa

2 ne maddenin hapsin tazyik hükümleri çıkarılarak yeniden tedvini için komisyona havale edilmesini arz ve teklif ederim.

Kars

Sırrı Atalay

Yüksek Başkanlığa

Müzakere mevzuu 60 ne maddenin aşağıdaki şekilde düzeltilmesini derin saygılarımla talebederim.

Kastamonu

Nusret Tuna

Mal bildiriminde bulunmayanlar :

Madde 60. — Kendisine ödeme emri tebliğ edilen borçlu, 7 günlük müddet içinde borcunu ödemediği halde mal bildiriminde de bulunmazsa, bir defaya mahsus olmak ve üç ayı geçmemek üzere hapisle tazyik olunur.

Hapisle tazyik kararı, ödeme emrinin tebliğini ve 7 günlük müddetin bitmesini mütaakıp, tahsil dairesinin yazılı talebi üzerine sulh ceza hâkimi tarafından evrak üzerinde verilir.

BAŞKAN — Buyurun Sayın sözcü veya Başkan.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ EŞREK AYHAN (Ordu) — Muhterem Başkan, kıymetli arkadaşlarım;

Bu kanun vesilesiyle söz alan muhterem arkadaşlarımdan Nusret Tuna, Uzunhasanoğlu, Suphi Batur ve Hidayet Aydın arkadaşlarımız ufak tefek farklarla kanunun lehinde konuşmuşlardır, yalnız Sırrı Atalay arkadaşımız tamamıyla bu kanununaleyhinde vaziyet aldılar. Şimdi önce Sırrı Atalay arkadaşımızın nokta nazarına Komisyon olarak kısaca cevap arz etmek istiyorum.

Bu noktai nazar şudur: Âme alınacağından dolayı bir vatandaşın hürriyeti selbedilmez; bu Anayasamıza ve İnsan Haklarına aykırıdır buyurdular. Bizim İera İflâs Kanunumuz İsviçre'den alınmıştır, mehazı İsviçre'dir. Yalnız İera İflâs Kanunumuzun 76 ncı maddesinin mehazı Alman Kanunudur. 76 ncı maddenin tadili dolayısıyla Millet Meclisindeki müzakerelerden önce Anayasa ve Adalet Komisyonları Sırrı Atalay arkadaşımız gibi bunun üzerinde tereddüt gösterdiler ve bu maddenin mehazına müracaat ettiler. Almanya'dan alındığı için, Alman kanunlarını, Alman Anayasasını, Alman Anayasasının şerhlerini tetkik ettiler ve orada da bunun, hapsen tazyikin Anayasa'ya aykırı olmadığı kanaatine vardılar. Onun için Sırrı Atalay arkadaşımızın müdafaası yerinde değildir. Endişeye mahal yoktur.

Anayasamızın 14 ncü maddesini, Suphi Batur arkadaşımız burada okuduğu için tekrar okuyup vakitlerinizi almak istemem. Bu madde, Anayasamızın 14 ncü maddesine uyması için huzurunuzla getirilmiştir. Çünkü, bundan önceki 6183 sayılı Kanunun 60 ncı maddesinde mahallî mülkiye âmirleri bu kararı vermekteydiler. Halbuki Anayasamızın 14 ncü maddesi, sadece hâkimin hükmüne bağlamıştır. Bu bakımdan Sırrı Atalay arkadaşımızın üzerinde durduğu meselede Anayasamız bakımından ve insan hakları bakımından hiçbir endişeye lüzum ve zaruret yoktur.

Takrirler üzerinde kısaca arzı malûmat edeyim :

Filhakika Suphi Batur arkadaşımızın takririne Komisyon olarak biz de iştirak ediyoruz. Burada mühim olan hedef şudur; bir vatandaşın borcu için, arkadaşlarımızın ifade ettiği gibi, hapisle tazyik asla mevzuubahis değildir, hapsed-

mek düşünülmemiştir. Sadece o vatandaşı, borcu için, mal bildiriminde bulunmak üzere hapsen tazyik buraya konmuştur. Bir vatandaş bir Devlet hayatında elbette bu vatandaşın devlete karşı mükellefiyeti mevcuttur. İşte vatandaş bu kadarcık bir mükellefiyete katlanabilmesi için bu şekilde bir kanun tedvin edilmiştir. Eğer bu kanun, bu şekilde tedvin edilmiş olur ise bu takdirde Devlet, her borçlu vatandaş için tapu dairesinden, hususi idareden, şuradan buradan o vatandaşın mallarını tesbite kalkar ki, bundan bir netice almaya imkân yoktur. Bu bakımdan 60 ncı madde, 6183 sayılı Kanundaki durumdan biraz farklı olarak Suphi Batur arkadaşımızın takririnde izah ettiği şekle getirilmiştir.

Selâmi Üren arkadaşımızın fikirlerine kısaca temas etmek isterim. Bu bir ceza değildir, bu bir dâva da değildir. Bu bakımdan bir ceza ve bir dâva olmadığı için, esas itibariyle hedef ve gayesi bu kanunun hedef ve gayesinden ayrılmaktadır. Eğer arkadaşımızın ifade ettiği gibi, biz burada bunları bir ceza ve dâva olarak mütalâa edersek o zaman Selâmi Üren arkadaşımız haklı olabilir. Ancak bu bir tedbirdir. Borçluyu sadece mal bildiriminde bulunmak üzere bir tazyikten ibarettir. Yoksa, bunun ne bir ceza ve ne de bir dâva mahiyeti mevcut değildir. Şimdi takririn birinci fıkrasını okuyorum :

«Kendisine ödeme emri tebliğ edilen borçlu 7 günlük müddet içinde borcunu ödemediği ve mal bildiriminde de bulunmadığı takdirde, mal bildiriminde bulununcaya kadar bir defaya mahsus olmak ve 3 ayı geçmemek üzere hapisle tazyik olunur.»

Burada bizim Komisyonun iltihak ettiği kelime, «hapisle tazyik» kelimesidir. Yoksa, esas itibariyle komisyondaki müzakereler sırasında kabul edilen metnin aynıdır. Hapisle tazyikle hapsin üzerinde biz arız ve amik tekrar durduk. Hapisle tazyik tâbirinin ifade ettiği mânada bir kesinlik mevcuttur. Hapis dediğimiz zaman bunda bir ceza mahiyeti var. Hapisle tazyik olduğu zaman bunda bir ceza mahiyeti ve dolayısıyla temyiz kabiliyeti yok. Aslında bu nevi alacaklar süratle bir neticeye bağlanması bakımından, temyiz kabiliyetinin olmaması lâzımgelir. Çünkü, İera tetkik mer-

ci, önüne gelen evrak üzerinde bir muhakeme icra etmeyecek. Önüne gelen evrakın üzerinde duracağı mevzular şunlar olacaktır :

Ödeme emri usulüne uygun olarak tanzim edilmiş midir?

Tebliğat usule uygun olarak yapılmış mıdır?

7 günlük süre içinde borç ödenmemiş midir ve mal bildiriminde bulunmamış mıdır? Bunu tetkik edecek tetkik mercii kararını verecektir. Bu bakımdan hapisle tazyiki biz, hedefe gayeye, maksada daha uygun bulduk. Biz komisyon olarak hapis kararından rücu ettik. Onun için Suphi Batur arkadaşımızın takdirine iltihak ediyoruz.

İkinci bendine gelince; «hapisle tazyik kararı, ödeme emrinin tebliğini ve 7 günlük müddetin bitmesini mütaakıp tahsil dairesinin yazılı talebi üzerine icra tetkik mercii hâkimi tarafından verilir.»

Muhterem arkadaşlar; burada yine komisyondaki müzakerelerden farklı olarak, icra tetkik mercii ve hâkimi üzerinde de durmak istiyorum. Her ne kadar teamül olarak «icra tetkik mercii» demekte ise de daha önce tadil gören 76 ncı madde «icra tetkik mercii hâkimi» diye geçmiştir. Onun için, bir mutabakat sağlanması, bakımından bir; ikincisi de Anayasamızda hâkim kelimesi geçtiği için onunla da bir ahenk sağlanması bakımından «icra tetkik mercii hâkimi» ifadesini daha yerinde bulduk ve komisyonda buna bu şekilde uymuş bulunuyor.

«Bu kararlar Cumhuriyet Savcılığınca derhal infaz olunur.» Bu derhalden maksat ve murat da; şüphesiz temyiz kabiliyetinin olmadığını ikinci bir defa ifade etmek bakımındandır ve birde bu kararı infaz edecek müessese, acaba hakikaten ödeme emri gönderen daire midir bir başka yer midir? Tedahülü önlemek bakımından burada da Cumhuriyet Savcılığını zikretmeyi faydalı bulduk.

Muhterem arkadaşlarım, kanun dolayısıyla komisyon olarak, bu kanunun Suphi Batur arkadaşımızın tavrına uygun olarak kıymetli arkadaşlarımızın reyine mazhar olmasını bilhassa arz ve istirham ediyoruz.

Hürmetlerimle.

SELÂMİ ÜREN (Tekirdağ) — Efendim, soru sormak istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

SELÂMİ ÜREN (Tekirdağ) — Hapsen tazyik hürriyeti tahdit eder mi?

2 ncisi: Hangi hallerde hürriyet mahkeme kararı ile tehdit edilebilir

3 ncüsü: Komisyon raporları tetkik edilecek olursa müspet karar vermişlerdir. «Geçici Komisyon toplantısında Millet Meclisinin metnine itibar edilmedi ve bu metin getirildi» diyorlar. Ve şimdi de dediler ki «komisyon olarak biz Suphi Batur'un tavrına ve dolayısıyla Millet Meclisi metnine uyuyoruz.» Komisyondan maksat, komisyonun sadece başkan ve sözcüsü müdür, yoksa bütün komisyon toplu olarak mı kastediliyor?

Şu bakımdan soruyorum: Çünkü Millet Meclisi metni komisyona getirildi, buna itibar edilmedi, İki kişi, ben ve bir arkadaşım kabul etmedik. Diğer âzalar bu şekilde kabul ettiler. Bugün bu fikir değişiyor; fikirlerde bir istikrar olmuyor. Bir sözcü ve başkının mütalâasıyla, burada biz eski metne dönüyoruz» diyorlar. Bu biraz mantıklı olmuyor.

BAŞKAN — Ben söylüyorum, bu encümenin tesbit ettiği sözcü veya başkanı salâhiyeti kemaliyeyi haiz olarak komisyonu tamamen temsil eder, icabederse eski fikre rücu eder. Onda bir aykırılık yoktur. Bunun haricindeki noktalara sayın sözcü cevap versin.

SIRRI ATALAY (Kars) — Sayın Sözcünün ifade ettiği İsviçre ve Almanya'daki kanunlar hangi tarihteki kanunlardır? Nazi Almanyası kanunları mıdır? Bugünkü Alman ve İsviçre Anayasaları demokratik Anayasalar olduğuna göre ve onlardan aldıklarını söylediklerine göre.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ EŞREF AYHAN (Devamla) — Efendim, Sayın Selâmi Üren'in, sorularını iyi takibedemedim. Evvelâ Sayın Atalay, arkadaşımıza arzı malûmat edeyim.

51 numaralı Kanun dolayısı ile Anayasa ve Adalet komisyonları 76 ncı maddeye mehzaz kanunu ve aynı sebeple bugünkü Alman ve İsviçre Anayasasının şerhlerini tetkik etmişler. Bunun hapsen, tazyikın Anayasa-

nın içinde ve hududunda olduğu kanaatine varmışlardır. Bu bakımdan endişeniz vârit değildir. Nazi Almanyası'nın Anayasası değildir.

Üren arkadaşımızın sorularını hatırlıyamadım. Tekrar etmesini rica ederim.

SELÂMİ ÜREN (Tekirdağ) — Hapsen tazyik, hürriyeti tahdit midir? Anayasa ve ceza kanununa göre hürriyet hangi hallerde tahdid edilebilir?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ EŞREF AYHAN (Devamla) — Hapsen tazyik elbette bir nevi hürriyeti tahdittir. Ve hapsen tazyik demin de arz ettiğim gibi 51 sayılı Kanunda da aynen geçmektedir. Hapsen tazyiki daha önce icra memurları vermekteyken, bunu tetkik merciine vermiştir ve orada da aynen geçmektedir. Binaenaleyh, geçmeden bu Meclisin kabul ettiği deyimi şimdi de kabul edersek bundan ne mahzur doğar? Encümende kabul edilerek elbetteki aynı şekilde bu Meclisten de geçmiş bir kanun halindedir ve bu kanun meriyettedir. Bu Mecliste kabul edilmiş. Hapsen tazyiki burada da aldığımız takdirde elbetteki bu normal bir şey olur. Şüphesiz hürriyetin tahdididir. Yine Anayasanın 14 ncü maddesinde hürriyetin tahdidî hâkim kararı ile kabul edilmektedir. Burada icra tetkik mercii bir hâkim olduğuna göre şüphesiz bunun hürriyeti tahdit edici olduğunun kabul edilmesi lâzımdır.

SELÂMİ ÜREN (Tekirdağ) — Suç mevzuu olmıyan bir yerde hürriyet tahdit edilir mi?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ EŞREF AYHAN (Devamla) — Ortada bir mükellefiyet mevcuttur. Bu nevi suçlarda ne olacak? Mal bildiriminde bulununcaya kadar, eğer, hapse girmeden evvel bu bildirimde bulunmuşsa, hapsane kapısında dahi bulunmuşsa mükellefiyet bitecektir, cezai mahiyet yoktur. Bir vatandaş bu kadarcık bir mükellefiyetten kurtarmak istersek bu Devlet mekanizması yürümez. Bu bakımdan bu kanun bir âme hizmetinin görülmesi bakımından zaruridir ve lâzımdır. Yine Suphi Batur arkadaşımızın tavrına uymanızı bu bakımdan rica ediyorum.

İkinci bir nokta da, bir komisyonun şu veya bu şekilde bir idfiks sahibi olmaması,

doğru gördüğü fikre uyması zaruridir. Biz de, sonraki tetkiklerimizde bu fikirleri doğru görerek evvelki fikirlerimizden vazgeçtik ve bu şekilde arkadaşlarımızın tavrına iştirak ettik.

Hürmetlerimle...

Komisyonundan sonra konuşma hakkını haiz olduğu için buyurun Sayın Aydın.

HİDAYET AYDINER (Cumhurbaşkanıca S. Ü.) — Muhterem arkadaşlarım, Ahmet'in, Mehmet'teki alacağı için mal beyanında bulunmayan, evvelki kanuna nafi olarak, eskiden icra memuru hapsen tazyik kararı verirdi, biz, 1,5 ay evvel kabul ettiğimiz bir kanunla icra hâkimi kararıyla hapsedilir, dedik. Bu Anayasa nafi idi. Şimdi Anayasa değişti mi, ne oldu bilmiyorum, tutuyorlar «münafi, münafi» diye ısrar ediyorlar ve diyorlar ki «efendim, haczi ihtiyati hakkı vardır, bu hakkı vardır, şu hakkı vardır.»

Efendim, hapis olabilmesi için bir şeyin mevcut olması lâzım. Meçhul hapsedilir mi? Tasavvur buyurun, Adana'da bir adam otomobille geçerken Ahmet'in çocuğunu çığnedi, hüküm aldı. Bunu muhakkak infaz için mutlaka Adana'ya gidip o adamın mevcudiyetini tahkik mi edeceksiniz?

Ne diyor bu kanun? Borç katileşmiştir. «Borçlu efendi, ya borcunu ver, ya da lütfen malın olup olmadığına dair bir beyanda bulun.» Şu kadar bir mükellefiyeti esirgemek, bilmiyorum ne kadar kabili müdafaadır?.. Bu teklif veçhile kabulünden başka bir dileğimiz yoktur. Kabulünü rica ederiz.

BAŞKAN — Takrirleri tekrar okutup reylerinize sunacağım. Evvelâ Sayın Atalay'ın tavrını okutuyorum.

(Sırrı Atalay'ın önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon? İştirak etmiyor. Takriri oylarımıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

(Siirt Üyesi Lâtif Aykut ve iki arkadaşının önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ EŞREF AYHAN (Ordu) — Bir kelimeyle cevap vereyim.

BAŞKAN — Buyurun efendim. Kabul ediyor musunuz, etmiyor musunuz?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ EŞREF AYHAN (Ordu) — Eksik de onun için katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Önergeyi reyinize sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Selâmi Üren arkadaşımızın önergesini okutuyorum.

(Tekirdağ Üyesi Selâmi Üren'in önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon?

GEÇİCİ KOMİSYON ADINA HAYDAR TUNÇKANAT (Tabii Üye) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Önergeyi reyinize sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Nusret Tuna arkadaşımızın önergesini tekrar okutuyorum.

(Kastamonu Üyesi Nusret Tuna'nın önergesi tekrar okundu.)

GEÇİCİ KOMİSYON ADINA HAYDAR TUNÇKANAT (Tabii Üye) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Önergeyi reyinize sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Sayın Batur Burada mı? (Burada sesleri) Zaten bulunması şart değil, önergesini okutuyorum.

(Sinop Üyesi Suphi Batur'un önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?..

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ EŞREF AYHAN (Ordu) — Kabul ediyoruz efendim.

BAŞKAN — Komisyon kabul ediyor. Taktiri reyinize sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler...Kabul edilmiştir. Şu halde madde Sayın Batur'un taktiri ve hile madde tedvin edilecektir. Yalnız açık oya arz edeceğim, çünkü değişiklik vardır. Kutular doluşturılacaktır.

GEÇİCİ MADDE — Bu kanunun yürürlüğe girmesinden önce mer'i 60 nci maddeye göre en büyük mülkiye memurunun veya tevkil edeceği zatın tasdiki ile tekemmül etmiş ve henüz infazına başlanmamış olan kararlar değişik 60 nci maddeye göre yeniden alınır. İnfazına başlanmış olanların infazı durdurulur.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı? Yok. Maddeyi reylerinize sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Müsaade buyurun, yürürlük maddelerini açık oyun neticesi alındıktan sonra oya koyacaktır. Öyle değil mi Sayın Atalay?

SIRRI ATALAY (Kars) — Evet efendim, açık oylamanın neticesi alındıktan sonra meriyet maddeleri oya sunulur.

BAŞKAN — Evet, oylama sonuna kadar gündeme devam ediyoruz.

2. — *Mardin Milletvekili Mehmet Ali Arıkan ile İstanbul Milletvekili Rıza Bertan'ın, İnhisar beyiyelerinin üçte birinin harb mâlûllerine ve şehit, dul ve yetimlerine tahsis ve tevziine dair olan 1485 sayılı Kanununun 5755 sayılı Kanunla değiştirilen 4 ncü maddesinin tadili hakkındaki kanun teklifinin Millet Meclisince reddolunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Millî Savunma Komisyonu raporu (M. Meclisi 2/79; C. Senatosu 2/46) (S. Sayısı : 118) (1)*

BAŞKAN — Millet Meclisinde reddedilmiştir, komisyonca da reddedilmiştir. Okutup reyinize sunacağım.

25 . 4 . 1963

Millî Savunma Komisyonu raporu
Yüksek Başkanlığa

İnhisar beyiyelerinin üçte birlerinin harb mâlûllerine ve şehit, dul ve yetimlerine tahsis ve tevziine dair olan 1485 sayılı Kanununun 5755 sayılı Kanunla değiştirilen 4 ncü maddesinin tadili hakkında ve Millet Meclisinin 18 . 4 . 1963 tarihli 59 ncü Birleşiminde görüşülerek reddedilen kanun teklifi, ilgili bakanlıklar temsilcilerinin de iştirakleri ile komisyonumuzda görüşüldü.

Kanun teklifinin gerekçesinde tafsilen izahı yapılan hususlar komisyonumuzun, 26 . 3 . 1963, 2 . 4 . 1963, 4 . 4 . 1963, 11 . 4 . 1963, 16 . 4 . 1963 ve 25 . 4 . 1963 tarihli toplantılarında etraflıca yapılan tetkikler neticesinde yerinde görülmemiş ve teklifin reddine, havalesi gereğince Genel Kurulun tasviplerine arz olunmak üzere

(1) 118 S. Sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.

Yüksek Başkanlığa sunulmasına karar verilmiştir.

BAŞKAN — Millî Savunma Komisyonunun kararını dinlediniz; o da ret mahiyetindedir. Komisyon raporunu reyinize sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Gündemin diğer maddelerini teşkil eden ve Dilekçe Komisyonunu alâkadar eden işlerin görüşülebilmesi için alâkalı bakanların bulunması lâzım; maalesef bakanlardan hiçbirisi yok.

DİLEKÇE KARMA KOMİSYONU BAŞKANI VASFİ GERGER (Urfa) — Daha evvel Senatoda müzakere edilip aidolduğu bakanların da dinledikleri ve komisyona geri aldığımız işler var ki, şimdi bakanların olmaması bunların müzakeresine mani değildir.

BAŞKAN — Efendim, 140 numaralı Kanunun bir maddesi var. Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi Genel kurullarında, bu konuda karar verilmeden önce ilgili Bakanın veya bakanların veya gönderecekleri yüksek dereceli memurların dinlenmesi lâzımdır. Bunlar dinlendi mi?..

DİLEKÇE KARMA KOMİSYONU BAŞKANI VASFİ GERGER (Urfa) — Dinlenen var. Meselâ, 2 numaradaki, 3 numaradaki dinlendi.

BAŞKAN — Peki efendim, 2, 3 ve 4 numaralar görüşülmüş. Komisyon lütfen yerini alsın.

3. — *Adana Milletvekili Kemal Sarıbrahim-oğlu'nun, Dilekçe Komisyonununun 24 . 2 . 1960 tarihli Haftalık Karar Cetvelindeki 2266 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu. (M. Meclisi 4/70; C. Senatosu 4/9) (S. Sayısı : 92 ye ek) (1)*

BAŞKAN — Dilekçe Karma Komisyonunun ikinci raporunu okutuyorum.

11 . 4 . 1963

Dilekçe Karma Komisyonunun ikinci raporu

Cumhuriyet Senatosu Yüksek Başkanlığına Komisyonumuzun Genel Kurulunun 14.2.1963 tarihli toplantısında alınan karar gereğince düzenlenip 140 sayılı Kanununun 9 neu maddesi mucibince Yüksek Başkanlığımıza sunulan ve;

(1) 92 ye ek basmayazı tutanağın sonundadır.

Senato Genel Kurulunun 21 . 3 . 1963 tarihli 51 nei Birleşiminde yapılan görüşmeler sonunda; Anayasa Mahkemesinin 5434 sayılı Kanununun 39 neu maddesinin (b) fıkrasının son bendinin iptaline dair sâdır olan 31 Ocak 1963 tarihli karar muvacehesinde, idari kaza merciine müracaat hakkı doğduğu ve bu itibarla; yasama ve kaza organları kararları arasında her hangi bir ihtilâta meydan verilmemesi bakımından bir kere daha gözden geçirilmesi hususunda tezahür eden temayül üzerine geri istenilen 1 . 3 . 1963 tarih ve 4/70, 3337/3997, sayılı raporumuz komisyonumuz Genel Kurulunun 4 . 4 . 1963 tarihli toplantısında tekrar incelendi.

Anayasa Mahkemesinin 31 Ocak 1963 tarihli mezkûr kararı, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 39 neu maddesinin (b) fıkrasının son bendi hükmünü iptal etmiş ve 11 Mart 1963 tarihli Resmî Gazete ile yayımlanmış bulunmaktadır.

Anayasanın 152 nei maddesinde; «Anayasa Mahkemesince iptaline karar verilen kanun veya İhtizük veya bunların iptal edilen hükümleri karar tarihinde yürürlükten kalkar» ve ayrıca «iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarih ayrıca kararlaştırılabilir» denilmekte ve bu tarihin kararın verildiği günden başlayarak 6 ayı geçemeyeceği de tasrih olunduktan sonra, âmir hüküm olarak «iptal kararı geriye yürümez» hükmü bulunmaktadır.

Bu maddenin incelenmesinden açıkça anlaşılmaktadır ki, Anayasa Mahkemesi kararlarının yürürlüğe konulması ileriye doğru uzatılması mümkün fakat her hangi bir surette olursa olsun geriye sirayeti gayrimümkündür. Bahis konusu iptal kararı ileriye muzaf bir hüküm derpiş etmediğine göre, aynı madde mucibince Resmî Gazetede ilânını mütaakip yürürlüğe girmiş addetmek icabeder. Binaenaleyh; kaza merciine başvurma yolunu kapıyan zikredilen kanun hükmü meriyette bulunduğu sırada, haklarında bu tasarruf icra edilenlerin Büyük Millet Meclisine müracaat hakları mutlak ve Yüksek Meclis namına Dilekçe Karma Komisyonunun bu müracaatları inceleme yetkisi de aşikârdır.

Esasen Kurucu Meclis zamanında da bu noktai nazar kabul edilerek kararlar verilmiş

ve bu kararlar kesinleşmiş ve müspet olan kararlar da idarece infaz edilmiş ve edilmektedir.

Anayasa Mahkemesince iptal edilen mezkûr hükümle haklarında bu tasarruf icra edilenlerin, idarî kaza merciine başvurabilme hakları gerçi kendiliğinden doğduğu düşünülebilirse de; tasarrufun icrasından sonra dâva müddetinin muhafaza edilmiş olması en başta gelen hukukî bir kaidedir. Ayrıca bu müddetin iptal kararından sonra başlayabileceği de keza düşünülebilir; fakat Anayasanın 152 nci maddesinin yukarda işaret edilen geriye yürümez mutlak kaydı bu noktai nazarı ortadan kaldırmaktadır. Nitekim; bugüne kadar bu hususta her hangi bir içtihat takarrür edememiştir. Durum böyle olunca; hak sahiplerini yargı yoluna gitmeye icbar etmeye ve kendilerine bu yolu göstermeye de hukukan imkân yoktur.

Meğer ki, yeni bir tesis ile, bu noktai nazara tedvin edilmiş olsun.

Arz edilen bu hukukî sebeplere binaen keyfiyet, geri alınan bahis konusu raporumuzla birlikte Senato Genel Kurulunun yüksek takdir ve tasviplerine sunulur.

BAŞKAN — Bu hususta bir izahatınız var mı efendim?

DİLEKÇE KARMA KOMİSYONU BAŞKANI VASFİ GERGER (Urfa) — Genel Kurul arzu buyurursa izahat vereceğim.

BAŞKAN — Sual sorulmamıştır.

DİLEKÇE KARMA KOMİSYONU BAŞKANI VASFİ GERGER (Urfa) — Mesele basit. İsterseniz, kısaca arz edeyim.

BAŞKAN — Kısaca arz ederseniz, buyurun.

DİLEKÇE KARMA KOMİSYONU BAŞKANI VASFİ GERGER (Urfa) — Muhterem arkadaşlarım, mevzu, Emekli Sandığı hakkındaki Kanunun 39 ncu maddesinin (B) fıkrasına göre, emekliye ayrılan memurların hiçbir mercie başvuramayacağına dair olan hüküm muvacehesinde, Türkiye Büyük Millet Meclisine vâkı olan müracaatleri hakkında ne gibi bir muamele yapılması lâzımgöleceğidir.

Bu müracaatler çok eskiden beri Türkiye Büyük Millet Meclisine gelmiş, bâzıları müspet karara bağlanmış, bâzıları idarenin gördüğü lüzum ve zaruret yerinde telâkki edilerek reddedilmiştir. Bunlara itiraz vâkı olmuş ve bu itirazlar tekrar Dilekçe Komisyonuna gelmiş,

Dilekçe Komisyonu mazbatasını hazırlamış Millet Meclisine göndermiş. Fakat B. M. M. gündemine almadan 27 Mayıs İhtilâli dolayısıyla birçok evrak bu suretle Dilekçe Komisyonunda kalmıştır. Kurucu Meclis zamanında teşekkül eden, Kurucu Meclis Dilekçe Komisyonu çalışması sırasında bu mevzuu tekrar ele almış, bunları yine arz ettiğim gibi kısmen müspet, kısmen menfi olarak karara bağlamış ve Haftalık Karar Cetveliyle muhterem üyelerle dağıtmış ve itiraz vukubulmıyanlar katiyet kesbetmiş, idarece infaz edilmiş, itiraza uğrayanlar da tekrar Dilekçe Komisyonuna gelmiştir.

Şimdi biz, elimizde olup da Dilekçe Komisyonunun faaliyete geçememesi ve nihayet, 140 sayılı Kanunun mer'iyete girmesinden sonra ele aldığımız bu mevzuları inceledik. Bizim kanaatimiz o idi ki, hiçbir merci gösterilmıyen mevzularda Türkiye Büyük Millet Meclisi namına teşekkül eden Karma Dilekçe Komisyonu bu mevzuları inceleyebilir ve bir karara bağhyabilir. Bu mazbatalar yine 140 sayılı Kanun hükmü mucibince evvelâ Yüksek Senato'ya arz edilir, ondan sonra Millet Meclisine ayrı bir mazbata ile sunulur ve Millet Meclisince verilecek kararlar katî olur, denilmektedir.

Şimdi mevzuubahsolan ve gündemde bulunan bâzı kararlarımız, daha evvelce Yüksek Senatoda müzakere mevzuu yapılırken, bu arada Anayasa Mahkemesi, zaten Karma Dilekçe Komisyonunun da bu görüşte olması sebebiyle tam yerinde olarak demokratik bir sistemin icabından olmyan «hiçbir mercie başvurulamaz» kaydı yeni Anayasanın, «İdarenin hiçbir fiili, eylemi idari kaza murakabesinden vâreste tutulamaz.» hükmüne dayanarak, bu bendi hükümden kaldırmıştır. O gün Yüksek Heyetinizde bu mesele müzakere edilirken, Anayasa Mahkemesi bu hükmü iptal ettiğine göre, acaba bu hak sahipleri tekrar yeniden Devlet Şûrasına başvurabilirler mi, başvuramazlar mı, meselesi üzerinde duruldu ve bunun üzerine iade edildi. Biz yeniden Karma Dilekçe Komisyonunda enine boyuna, uzunboylu bu mevzuu inceledik. Mazbatada açıkça belirtildiği üzere Anayasa Mahkemesi kararlarının ileri doğru yürüme imkânına karşı - açık bir hükümle Anayasa Mahkemesi kararları geriye işlemez âmir hükmü karşısında - daha evvelden

ittihaz edilmiş olan bu kararları biz incelemek mecburiyetinde ve salâhiyetinde olduğumuzu ittifakla karar altına aldık. Bu itibarla, ittihazınıza arz ediyoruz. Daha evvelki mazbatamızda da müracaat sahipleri hakkında ittihaz ettiğimiz kararların mahiyeti yazılıdır. Bu mazbata, ancak bizim Karma Komisyonun bunu tekrar ele alarak, salâhiyet ve vazifesi dâhilinde olduğunu tesbitten ibarettir. Saygılarımla.

BAŞKAN — Sayın sözcü, yalnız, vardığınız karar bu salâhiyeti haiz olduğunuz merkezindedir.

DİLEKÇE KARMA KOMİSYONU BAŞKANI VASFİ GERGER (Devamla) — Evet, yeni bir kanun tedvin edilinceye kadar, ki bunu da malûmaten Yüksek Heyete arz ediyorum. Böyle bir kanun Bütçe Komisyonundadır, diğer komisyonlardan çıkmıştır ve Bütçe Komisyonunda da hemen hemen mazbatasını hazırlanmak üzere. Bu kabil müracaatlar için yeniden Danıştaya başvurma hakkı tanınmaktadır. Eğer bu kanun Meclislerde tasvip görür ve mer'iyete girerse o vakit bizim Dilekçe Komisyonumuz bu işleri tetkik etmeyecek, hak sahiplerine tebligat yaparak Danıştaya başvurmalarını kendilerine bildirecektir. Ama bu kanun halen ortada olmadığına göre hiçbir tetkik mercii de bulunmadığına nazaran B. M. Meclisi namına vazife görmekte olan Karma Dilekçe Komisyonu bu gibi meseleleri tetkik ve bir karara bağlama yetkisine sahiptir.

FARUK IŞIK (Van) — Bir sual soracağım efendim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Işık.

FARUK IŞIK (Van) — 140 sayılı Kanununun 11 ne maddesinin son fıkrası beni tereddüde sevk ediyor. Bu fıkra, «konuları, adli, idari veya askerî mahkemelere, Uyuşmazlık Mahkemesince veya Anayasa Mahkemesince karara bağlanan dilekçeler hakkındaki işlemler derhal durdurulur...» der.

Anayasa Mahkemesi kararları şahsi değildir, umumdur. Bu böyle olunca, acaba, kararımız yeniden tesis edilmiş olmuyor mu?

DİLEKÇE KARMA KOMİSYONU BAŞKANI VASFİ GERGER (Devamla) — Şimdi, 140 sayılı Kanundaki hüküm; yani bu kanunun 5 ne

maddesinde Dilekçe Karma Komisyonunun vazifesi şöyle tâyin ediliyor : 5 ne maddenin iki bendi var. Bu bentler fıkralara ayrılmıştır. «Bu fıkralarda gösterilen işleri Dilekçe Karma Komisyonu tetkik edemez» diyor. Yani Karma Komisyonunun Riyaset Divanı tetkik edemez. Ancak haftalık karar cetvellerinin tevziinden itibaren her hangi bir itiraz vukuunda Karma Komisyon, Genel Kurulu bunu ele alabilir. Ve ele aldığı zaman da bidayeten bunun söz konusu yapıp yapılmıyacağını prensip olarak tetkik eder, karara bağlar ve Karma Komisyon kararı olarak tekrar neşreder.

Şimdi, Sayın Faruk arkadaşımın ileri sürdüğü 140 sayılı Kanundaki o hükmün bizim bu tasarrufumuzla ilgisi yoktur. Yani idarece bu tasarruflar iera edilirken kanundaki hüküm «hiçbir mercie başvurulamaz» denildiğine göre Danıştaya gidemiyor. Danıştaya gidemediğine göre mercii olmayan bir iş nihayet Millet Meclisine gelebilir. Ve biz bunu, deminde arz ettiğim gibi, aynen kendilerinin buyurdıkları gibi, müzakere mevzuu yaparak ittifakla «bakabiliriz» kanaat ve kararına vardık. Bugünkü mevzuata göre ittihaz ettiğimiz karar yerindedir ve kanuna uygundur, arz ederim.

BAŞKAN — Dilekçe Karma Komisyonunun ikinci raporunu reyinize sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Açık oya konan madde için oyunu kullanmayan var mı, efendim?

Oylama muamelesi bitmiştir.

4. — *Temsilciler Meclisi eski Üyesi Sinasi Özdenoğlu ve bir arkadaşının, Kurucu Meclis Dilekçe Komisyonununun 3 . 9 . 1961 tarihli Haftalık Karar Cetvelindeki 67 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (M. Meclisi 4/4; C. Senatosu 4/6) (S. Sayısı : 93 e ek) (1)*

BAŞKAN — Demin okunan 92 ye ek basmayazıya ait esbabı mucibenin tamamen, kelimesi kelimesine, aynıdır. Bu bakımdan okunmasına lüzum yoktur. Bu mazbatayı oyunuz sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

(1) 93 e ek S. Sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.

5. — Adana Milletvekili Kemal Sarıbrahimoğlu'nun, Dilekçe Komisyonunun 24 . 2 . 1960 tarihli Haftalık Karar Cetvelindeki 2298 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (M. Meclisi 4/60; C. Senatosu 4/7) (S. Sayısı : 91 e ek) (1)

BAŞKAN — Aynı surette ve aynı esbabı mu-ebe ile 94 e ekin mazbatasını da okutmadan oy-nuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyen-ler... Kabul edilmiştir.

BAŞKAN — Aynı suretle ve aynı esbabı mu-ebe ile okutmadan reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Mazbata kabul edilmiştir.

Gündemde olan diğer maddeleri ilgili vekille-rin bulunmaması dolayısıyla müzakeresini bir de-faya mahsus olmak üzere tehir etmek zaruretindeyiz. Çünkü 140 sayılı Kanun Vekillerin bulun-masını âmirdir.

Gündemin 11 nci maddesine geçiyoruz.

6. — Cumhuriyet Senatosu İçtüzük teklifi ve Cumhuriyet Senatosu İçtüzük Komisyonu rapo-ru (2/15) (S. Sayısı : 65 e ek) (1)

BAŞKAN — İçtüzük Komisyonu burada mı? Yok.

Olmadığına göre bunu da tehir edeceğiz ve biraz müsaade ederseniz oylama neticesini tebliğ-den sonra birleşime son vereceğim.

6163 sayılı Âme alacaklarının tahsil usulü hakkındaki Kanunun 10 neu maddesinin 5 nci ben-di ile 60 neu maddesinin değiştirilmesine dair ka-nun tasarılarının Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Geçici Komisyo-nu raporunun müzakeresi neticesinde 2 nei mad-de hakkında yapılan oylamaya (75) sayın üye iş-tirak etmiş, (72) kabul, (2) ret, (1) çekinse oy kullanılmıştır. Ekseriyet olmadığı için Günümüz-deki birleşimde yeniden oylama yapılacaktır.

Bu hale göre ekseriyetin olmadığı anlaşıldığı eihetle 21 Mayıs 1963 Salı günü saat 15,00 te top-lanmak üzere Birleşime son veriyorum.

Kapanma saati : 17,53

7. — SORULAR VE CEVAPLAR

B — YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

1. — Cumhuriyet Senatosu Maraş Üyesi Ne-dim Evliya'nın; Mer'i kanunlarımızda Anayasaya muhalif ve antidemokratik hükümlerin bulun-up bulunmadığına dair yazılı soru önergesi ve Adalet Bakanı Abdülhak Kemal Yörük'ün yazılı cevabı (7/93)

Yüksek Başkanlığa

1. — Mer'i kanunlarımızın Anayasaya mu-halif ve antidemokratik hükümlerini tesbit ve tefrik etmek üzere Hükümet her hangi bir ça-lışma yapmış, yapmakta veya yaptırmakta mı-dır?

2. Yaptırmış veya yaptırmakta ise bu ça-lışmalara hangi tarihte başlanmıştır? Kurulları teşkil ve terkiyeden şahıslar kimlerdir?

(1) 94 e ek S. Sayılı basmayazı tutan için so-nundadır.

3. Anayasaya muhalefeti veya antidemok-ratik bulunduğu tesbit edilen kanunların mik-tar, isim ve mahiyetleriyle antidemokratik hü-kümleri nelerdir ve bu kanunlar hangi tarihte yürürlüğe girmiştir?

4. Antidemokratik hükümleri ihtiva ettiği ve Anayasaya muhalefeti tesbit edilen kanunla-rın cümlesinin ilgası yoluna gidilecek midir? Gidilmeyecekse kıstas ne olacaktır? Peyderpey mi yoksa, toptan mı gidilecektir? Halen bun-lardan ilga olunan veya ilgasına teşebbüs edi-lenler var mıdır? Varsa hangi kanun, hangi ta-rihte ilga edilmiştir? Edilmemişse gecikme se-bebi nedir?

(1) 65 e ek S. Sayılı basmayazı 5 nci cildin 95 nci Birleşim tutanağı sonundadır.

5. Antidemokratik ve Anayasaya muhalif kanunların tesbit ve tefriki hakkında koalisyon hükümetlerinden evvel de çalışmalar olmuş mudur? Olmuşsa bunun safahatı ile hangi kanunların, hangi hükümleri, hangi tarihlerde ilga edilmiştir?

6. Yegâne salâhiyet sahibi Türkiye Büyük Millet Meclislerinden çıkan, tatbikat ve neticelerinin ihtilâllerin meşruiyetine sebep teşkil eden hususlardan sayıldığı Anayasamızın dibacesinde ifade edilen kanunlardan Anayasaya muhalefeti ve antidemokratik hükümleri ihtiva eylediği tesbit edilen kanunların ilgası lüzumu mucip sebepleriyle salâhiyetli komisyonlarca tevsik ve işar kılındığı halde bunların tatbikatından ve ıslahı uzun zaman ve ağır şartlara vabeste olan formalitelerinden doğacak mesuliyetler hakkında Hükümetin düşünceleri nedir?

7. Yeni Anayasamızın temel müesseselerinden olan Anayasa Mahkemesinin işe başladığı tarihten itibaren Anayasaya muhalif bulunduğu iddiası ile adli ve idari kaza mercilerinin tatbikinden içtinabeyledikleri kanunlar var mıdır? Varsa bu kanunların adı ve hükümleri nedir? Anayasa Mahkemesine halen bu mahiyette kaç dâva intikal etmiştir? Netice alınanlar varsa nedir?

Yukardaki yedi maddelik yazılı soru önergemizin Hükümet tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına delâlet buyurulmasını arz ve teklif ederim.

Maraş Senatörü
Nedim Evliya

T. C.

Adalet Bakanlığı 14.5.1963
Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü
Sayı : 6951

Konu : Cumhuriyet Senatosu Maraş Üyesi Nedim Evliya'nın yazılı soru önergesi Hk.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

22 Mart 1963 gün, 1756/7-2437 sayılı yazıyla Başbakanlığa gönderilen ve oradan da 1 Nisan 1963 gün, 77/956-1151 sayılı yazı ile Bakanlığımıza intikal ettirilen, Cumhuriyet Senatosu Maraş Üyesi Nedim Evliya'nın yazılı soru önergesine, Başbakan adına Bakanlığımız-

ca verilen cevap ve ekleri ilişikte takdim kılınmıştır.

Bilgilerine arz olunur.

Abdülhak Kemal Yörük
Adalet Bakanı

Cumhuriyet Senatosu Maraş Üyesi Nedim Evliya'nın yazılı soru önergesine Başbakan adına Bakanlığımızın cevapları :

1 ve 2 numaralı soruların cevapları :

A) Başbakanlıktan alınan 10 Haziran 1961 gün ve 87-58/1794 sayılı yazıda; Anayasaya aykırı kanunların tesbiti için Bakanlığımızda, münasip görülecek diğer Bakanlıklar Temsilcilerinin de iştirakiyle bir komisyon kurulması ve bu komisyonun raporuna göre ilgili bakanlıklara tadil ve ilga tasarılarının hazırlıklarına tevessül olunması tensip kılınmıştır.

Tensip veçhile Bakanlığımızda teşkil olunan, bütün Bakanlıklarla üniversite temsilcilerinden kurulu Komisyon, 3 Temmuz 1961 tarihinde toplantılarına başlamış, her Bakanlık tarafından kendi iştigal konusu ile ilgili bulunan mevzuat hükümleri taranmak suretiyle Anayasaya aykırı görülen hükümler komisyona getirilmiş ve komisyon bunlar üzerinde gerekli incelemeyi yaparak, çalışmalarını sonucunu 20 Eylül 1961 tarihli raporda tesbit eylemiştir.

Bakanlıklar ve üniversite adına komisyona iştirak etmiş olan zevatın isimleri ilişik (1) sayılı listede gösterilmiştir.

B) Bilâhara 21 Kasım 1962 tarihli Başbakanlıktan alınan bir yazıda; Bakanlıkların, gerek Anayasaya aykırı hükümleri tadil ve ilgasına dair kanun tasarıları, gerekse Anayasanın iki yıl içinde çıkarılmasını emrettiği kanunlara ait tasarıları en kısa zamanda hazırlıyarak Hükümete intikal ettirmeleri gerektiğine işaret olunduktan sonra, Bakanlığımızda evvelece görevlendirilmiş olan komisyonun bu safhada da çalışmalarına devam etmesi ve Anayasaya aykırı düşen hükümler üzerinde, olduğu gibi Anayasanın konulmasını emrettiği kanunların konuları mahiyeti, esası ve dayanakları bakımından ortaya çıkabilecek hukukî tereddüt ve ihtilâfların peyderpey halli hususunda da bu komisyonun çalışmalarından faydalanılması uygun görüldüğü bildirilmiştir. Bunun üzerine mezkûr komisyon tekrar toplantıya çağırılmış ve ilk toplantı 10 Aralık 1962 tarihinde yapıl-

mıştır. Komisyon çalışmalarına devam etmektedir.

3 numaralı sorunun cevabı :

Sözü geçen komisyonun 20 Eylül 1961 tarihli raporunda tesbit eylediği Anayasaya aykırı kanun hükümleri ile bu hükümleri muhtevî kanunların isim, numaralarını gösterir (2) sayılı liste ilişikte takdim kılınmıştır.

4 numaralı sorunun cevabı :

Anayasaya aykırı veya antidemokratik mahiyetteki hükümlerin hepsinin ilgası bahis konusu olmayıp, bazı hükümlerin gerekli şekilde değiştirilmek suretiyle Anayasaya ve demokrasi kurallarına uygun şekle konulması mümkün bulunmaktadır. Her halde Anayasaya aykırı veya antidemokratik olduğu tesbit edilen bir hükmün mevcut şekli ile muhafazası asla mevzu bahis değildir. Mezkûr komisyon raporuna istinaden bugüne kadar Bakanlıklarda hazırlanan ve Yasama Meclislerince kabul edilerek kanunlaşan tasarılar ilişik (3) sayılı listede, Bakanlıklarca hazırlanmış fakat henüz kanunlaşmamış olan tasarılar ise (4) sayılı listede gösterilmiştir.

5 numaralı sorunun cevabı :

Koalisyon Hükümetinin teşkilinden önce de antidemokratik kanunları tesbit göreviyle Bakanlığımızda 1960 yılında bir komisyon teşkil edilmiştir. Komisyon, çalışmalarının sonucunu 8 Temmuz 1960 tarihli raporiyle tesbit etmiş ve

hazırladığı kanun tasarılarını rapora ekli olarak Bakanlığa tevdi eylemiştir. Bu komisyonun antidemokratik olarak tesbit eylediği hükümleri gösteren (5) sayılı liste ilişikte takdim kılınmıştır. Listenin tetkikinden de anlaşılacağı gibi, mezkûr komisyonun çalışması, mahdut sayıda kanun hükmüne munhasır kalmıştır.

Bu komisyonun raporu göz önünde tutulmak suretiyle âcilen kalkması lâzımgelen kanunlar hakkında hazırlanan tasarılar, bir an evvel kanuniyet kesbetmesi için, Millî Birlik Komitesi üyeleri tarafından takabbül edilerek Millî Birlik Komitesine sevk edilmiştir. Kabul edilerek kanunlaşan tasarıları gösterir (6) sayılı liste ilişiktir.

6 numaralı sorunun cevabı :

Hükümet, mesuliyetini tamamen müdrük olarak yukarda arz edildiği üzere Anayasaya aykırı hükümleri tesbit ve bunların tadil veya ilgası için gerekli dikkat ve ihtimam ile çalışmış ve çalışmaktadır.

7 numaralı sorunun cevabı :

Anayasa Mahkemesinin işe başladığı tarihten itibaren, Anayasaya muhalif bulunduğu iddiası ile adli ve idari kaza mercilerinin tatbikinden içtinabeyledikleri kanunların hangileri olduğu ve Anayasa Mahkemesine halen bu mahiyette kaç dâva intikal ettiği hususlarında Bakanlığımızda her hangi bir bilgi mevcudolmadığından bu soru cevaplandırılmamıştır.

(1) SAYILI LİSTE

Adı ve Soyadı	Daire ve memuriyeti
Başkan : Ahmet Zeyneloğlu	Adalet Bakanlığında hâkim
Üye : Savni Belger	Başbakanlık Mütihazsıs Müşaviri
» : Semih Özmert	Adalet Bakanlığı C. Başsavcı Yardımcısı
» : Mahmut Cuhruk	Adalet Bakanlığı Ankara Hâkimi
» : İsmet Kemal Öztekin	Adalet Bakanlığı Zatişleri Genel Müdürlüğü Yard.
» : Nüvit Oğacan	Millî Savunma Bakanlığı Hukuk Müşavir Muavini
» : Faruk Aldemir	Millî Savunma Bakanlığı, Genelkurmay Başkanlığı Adli Müşaviri Hâkim Albay
» : Asım Ülgener	Millî Savunma Bakanlığı, Askerî Adalet Başkan Muavini Hâkim Kıdemli Binbaşı
» : Sait Acar	Millî Savunma Bakanlığı Kanun İşleri Müdürü Hâkim Binbaşı
» : Orhan Tüzemen	İçişleri Bakanlığı Hukuk Müşavir Muavini
» : Salâhattin Aslenkorkut	İçişleri Bakanlığı Tetkik Kurulu Müşaviri
» : Halûk Kocaman	Ortaelçi
» : Necmettin Narlıoğlu	Maliye Bakanlığı Başraportörü
» : Ahmet Kulaç	Millî Eğitim Bakanlığı 1 neî Hukuk Müşaviri
» : Miraç Aktuğ	Bayındırlık Bakanlığı 1 neî Hukuk Müşaviri
» : Pertev Duru	Ticaret Bakanlığı Tetkik Kurulu Başkanı
» : Fethi Ariemre	Ticaret Bakanlığı Hukuk Müşaviri
» : Dr. Cudi Erentürk	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Danışma ve İnceleme Kurulu Üyesi
» : Temuçin Erçağ	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı 2 neî Hukuk Müşaviri
» : Nevzat Ergün	Gümrük ve Tekel Bakanlığı Başuzmanı
» : Remziye Aksoy	Tarım Bakanlığı 2 neî Hukuk Müşaviri
» : Aylâ Tomar	Ulaştırma Bakanlığı 3 neî Hukuk Müşaviri
» : Necdet Bil	Ulaştırma Bakanlığı Müşaviri
» : Ali Nusret Sun	Çalışma Bakanlığı 2 neî Hukuk Müşaviri
» : İhsan Koçyiğit	Sanayi Bakanlığı 2 neî Hukuk Müşaviri
» : Orhan Cebeci	Basın - Yayın ve Turizm Bakanlığı Hukuk Müşaviri
» : Salâhattin Bingöl	İmar ve İskân Bakanlığı 2 neî Hukuk Müşaviri
» : İlhan Arel	Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Anayasa Profesörü
» : Dr. Bülent Daver	Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi doçentlerinden

(2) Sayılı Cetvel

1961 yılında Bakanlığımızda toplanan bakanlıklar ve üniversite temsilcilerinden kurulu komisyon tarafından tesbit edilen Anayasaya aykırı hükümler

1. 2644 sayılı Tapu Kanununun 15 nci maddesinin son fırası.

2. 3530 sayılı Beden Terbiyesi Kanununun 4 ve 13 ncü maddeleri.

3. 3546 sayılı Devlet Şûrası Kanununun 3, 7, 32 ve 142 nci maddeleri.

4. 91 sayılı Devlet Plânlama Teşkilâtı Kanunu.

5. 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 143, 161, 266, 267, 268 ve 481 nci maddeleri.

6. 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 120, 148, 348 ve 373 ncü maddeleri.

7. 4 Şubat 1329 tarihli Memurin Muhakematı hakkındaki Kanununun 16 nci maddesi.

8. 1609 sayılı Bâzı cürümlerden dolayı memurlar ve şerikleri hakkında Takip ve Muhakeme Usulüne dair Kanunun 3 ncü maddesi.

9. 5617 sayılı Hayvan Sirkatinin men'ine dair Kanunun 14 ncü maddesi.

10. 2004 sayılı İera ve İflâs Kanununun 76 nci maddesi.

11. 2556 sayılı Hâkimler Kanununun Anayasanın 118/3, 133, 139 ve 144 ncü maddelerine aykırı olan maddeleri ve ezcümle 32, 64, 65, 66, 79, 83, 102, 104, 105, 122 ve 123 ncü maddeleri,

12. 3456 sayılı Noter Kanununun 60 nci maddesi.

13. 3499 sayılı Avukatlık Kanununun 7, 114 ve 117 nci maddeleri.

14. 367 sayılı Rüyeti bir mahal mahkeme veya dairei adliyesine ait deavi ve mesalihi diğer mahal veya dairei adliyesinde rüyet ettirmeye Adliye Vekilinin mezuniyetine dair Kanun.

15. 27 Mayıs 1295 tarihli Mehakimi Nizamiye Teşkilâtı hakkındaki Kanunun adliye müfettişlerine mütedair hükümleri.

16. 469 sayılı Mehakimi Şer'iyenin İlgasına ve Mehakim Teşkilâtına ait Ahkâmı Muaddil Kanunun muaddel 4 ncü maddesi ile ge-

gici maddesi ve bu kanunu tadil eden 825, 3119, 3748 ve 7182 sayılı kanunlar.

17. 1684 sayılı Umumi mahkemeler ve karar hâkimleri ve müstantiklerle umumi ve hususi kaza salâhiyetini haiz makamlar arasındaki ihtilâfın halli hakkında Kanun ve 4788 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesi kurulması hakkındaki Kanun.

18. Temyiz Mahkemesi Teşkilâtına dair Kanunu tadil eden 5859 sayılı Kanun

19. 4237 sayılı Fevkalâde hallerde haksız olarak mal iktisabedenler hakkındaki Kanunun 8 ve 13 ncü maddeleri.

20. 2 sayılı Hiyaneti Vataniye Kanununun 5 nci maddesi.

22. 5398 sayılı Millî Savunma Bakanlığının Kuruluş ve görevine dair Kanun, 1, 2 ve 3 ncü maddeleri.

23. 5499 sayılı Millî Savunma Yüksek Kurulu Kanunu.

24. 4998 sayılı kanunlarda geçen başkanmandan, başkomutan ve başbuğ tâbirleri yerine kaim olacak unvan hakkındaki Kanun.

25. 1110 sayılı Askerî memnu mmtakalar Kanununun 1 nci maddesi.

26. 3932 sayılı Örfî idare Kanununun adli âmirlik müessesesi ile ilgili maddeleri.

27. 4109 sayılı Asker ailelerinden muhtacolanlara yardım hakkında Kanunun 6 nci maddesi.

28. 1632 sayılı Askerî Ceza Kanununun 17, 18, 19, 23, 25, 26, 27, 28, 31, 53, 154, 165, 169, 173 ve 183 ncü maddeleri.

29. 1631 sayılı Askerî Muhakeme Usulü Kanununun 1, 4, 89, 130, 161, 165, 206, 250, 251, 253, 254, 255, 256, 257 ve 272 nci maddeleri.

30. 13 Mart 1329 tarihli İdarei Umumiye ve Vilâyat Kanununun 125 nci maddesi.

31. 1580 sayılı Belediye Kanununun 53 ncü maddesi.

32. 442 sayılı Köy Kanununun 41, 49 ve 50 nci maddeleri.

33. 1312 sayılı Türk vatandaşlığı hakkındaki Kanunun 10 nci maddesi.

34. 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun 14, 19, 31 ve 42 nci maddeleri.

35. 3201 sayılı Emniyet Teşkilâtı Kanununun 78 ve 84 ncü maddeleri.

36. 3512 sayılı Cemiyetler Kanununun siyasi partilerin faaliyetlerini düzenleyen, kurulum ve murakebeleri ile ilgili olan hükümleri ile aynı kanunun 10 ve 12 nci maddeleri.

37. 356 sayılı İzale-i Şekavet Kanununun 1 ve 4 ncü maddeleri.

38. 2559 sayılı Polis Vazife ve Salâhiyeti hakkındaki Kanunun 2 nci maddesi.

39. 6761 sayılı Toplantılar ve Gösteri Yürüyüşleri hakkındaki Kanunun 2, 4, 12, 16 ve 17 nci maddeleri.

40. 6187 sayılı Toplanma ve Vicdan Hürriyetinin Korunması hakkındaki Kanunun 3 ncü maddesi.

41. 25 Mayıs 1925 tarihli Serseri ve Mazanaisu erbabı hakkındaki Kanunun 11, 12, 19 ve 21 nci maddeleri.

42. 788 sayılı Memurin Kanununun 40 nci maddesi.

43. 491 sayılı Asker ailelerinden muhtac olanlara yardım hakkındaki Kanunun 7 nci maddesi.

44. 16 Kânunusani 1311 tarihli Teseülün Men'ine dair Nizamnamenin 9 ncü maddesi.

45. 1580 sayılı Kanunun 15 nci maddesinin 58 nci bendine tevfikân Belediyelere kurulan toptancı hallerinin sureti idaresi hakkındaki 80 sayılı Kanunun 4 ncü maddesi.

46. 6183 sayılı Âmme alacaklarının tahsili usulü hakkındaki Kanunun 60 ncü maddesi.

47. 6435 sayılı Bağlı buldukları teşkilât emrine alınmak suretiyle vazifeden uzaklaştırılacak memurlar hakkındaki Kanunun 1, 2, 3 ncü maddeleri ve bu kanunu tadil eden 6722 sayılı Kanun.

48. 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 39 ncü maddesinin (b) bendi ile aynı Kanunun 84 ve 92 nci maddeleri ve bu kanunu tadil eden 6177 sayılı Kanun.

49. 1567 sayılı Türk parasının kıymetini koruma hakkındaki Kanunun 4 ncü maddesi.

50. 4936 sayılı Üniversiteler Kanununun 115 sayılı Kanunla muaddel 20 nci aynı Kanunun 10 ncü maddeleri ile 115 sayılı Kanunun tadil ettiği 48 nci maddesi.

51. 114 sayılı Kanunun 5 nci maddesi.

52. 7334 sayılı İktisadi ve Ticari İlimler Akademileri Kanununun 27 nci maddesi.

53. 6374 sayılı İstanbul Teknik Üniversite-

sine bağlı bir teknik okulu açılmasına dair Kanunun 6 ncü maddesi.

54. 7463 sayılı Hususi şahıslara ait eski eserlerle tarihî âbidelerin istimlâki hakkındaki Kanunun 5 ncü maddesi.

55. 20 Şubat 1330 tarihli Seylâptan dolayı irası hasar eden gayrimemlûk enharı sagirenin sureti tathiri hakkındaki Kanun.

56. 6235 sayılı Türk Mimar ve Mühendis Odaları Birliği hakkındaki Kanunun 10 ve 27 nci maddeleri.

57. 6541 sayılı Baraj inşaatı dolayısıyla sular altında kalacak kasaba, köy ve arazi hakkındaki Kanun.

58. 6830 sayılı İstimlâk Kanununun 1, 14, 21, 27 ve 32 nci maddeleri ile bu kanuna bir fıkra eklenmesi hakkındaki 7036 sayılı Kanun.

59. 1705 sayılı Ticarete tahşişin menî ve ihracatın murakabesi ve korunması hakkındaki Kanuna ek 3018 sayılı Kanunun 7 nci maddesi.

60. 6653 sayılı Yabancı memleketlerle muvakkat mahiyette modüs vivendilen ve ticaret anlaşmaları akdi ve bunların şumulüne giren maddelerin gümrük resimlerinde değişiklikler yapılması ve Anlaşmaya yanaşmayan Devletler muvaredatına karşı tedbirler alınması Hükûmete salâhiyet verilmesi hakkındaki Kanunun 1, 2, 3 ncü maddeleri.

61. 5363 sayılı Gümrük Kanununa ek 197 sayılı Kanunun 3 ncü maddesi.

62. 79 sayılı Millî Korunma suçlarının affına ve Millî Korunma Teşkilât, sermaye ve fon hesaplarının tasfiyesine ve bâzı hükümler ihdasına dair Kanunun 5 ve 9 ncü maddeleri.

63. 3489 sayılı Pazarlıksız satış mecburiyetine dair Kanunun 9 ncü maddesi.

64. 5590 sayılı Ticaret ve Sanayi Odaları, Ticaret Odaları, Sanayi Odaları, Ticaret Borsaları ve Ticaret ve Sanayi Odaları, Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği Kanununun 30, 74, 75 ve 77 nci maddeleri.

65. 3780 sayılı Millî Korunma Kanununun 66 ve 67 nci maddeleri.

66. 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanununun 152 nci maddesi.

67. 2000 sayılı Leyli tıp talebe yurduna alınan tıp talebesinin tabî olacakları mecburiyetler hakkındaki Kanunun 3 ncü maddesi.

Kanunlaşan tasarılar

(Hazırlandıkları bakanlıklara göre)

I - Adalet Bakanlığı :

1. 3499 sayılı Avukatlık Kanununun 49 ncu maddesinin değiştirilmesi ve 117 nci maddesinin yürürlükten kaldırılmasına dair kanun tasarısı (73 numara ile Kanunlaşmıştır.)

2. 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununun 3890 sayılı Kanunla muaddel 76 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı (51 numara ile Kanunlaşmıştır.)

3. Komisyon tarafından Anayasaya aykırı görülen 3456 sayılı Noterlik Kanununun 60 nci maddesi, Yüksek Hâkimler Kurulu kanunu tasarısının 102 nci maddesiyle tadil edilmiş olup, mezkûr tasarı 45 numara ile Kanunlaşmıştır.

4. 2556 sayılı Hâkimler Kanununun Anayasaya aykırı olduğu raporda işaret olunan maddeleri 45 sayılı Yüksek Hâkimler Kurulu Kanununun ilgili maddeleriyle kaldırılmış veya gerektiği şekilde tadil edilmiş bulunmaktadır.

5. 367 sayılı Kanun hükümleri 45 sayılı Kanunun 29, 31, 89 ve 96 nci maddeleriyle Anayasaya uygun hale getirilmiştir.

6. 27 Mayıs 1295 tarihli Mehakimi Nizamîyenin teşkili hakkındaki Kanunun müfettişlere mütedair hükümleri, hâkimler hakkında müfettişler tarafından yapılacak işlemler, 45 sayılı Kanunun 30 ncu maddesiyle Yüksek Hâkimler Kuruluna bırakılmak suretiyle Anayasa'ya uygun bir hale getirilmiş bulunmaktadır.

7. 825 ve 3119 sayılı kanunlarla muaddel 469 sayılı Kanunun 4 ncu maddesinin son fıkrası ile Adalet Bakanına yargı çevresini tâyin için tanınan yetki, 45 sayılı Kanunun 31 nci maddesinin 5 nci fıkrası ile, raporda tavsiye olunduğu üzere, Yüksek Hâkimler Kurulunun mütalâaasının alınmasına imkân verecek şekilde tadil edilmiş bulunmaktadır.

8. 469 numaralı Mahakim teşkilâtına ait Kanunun 9 ncu maddesine 3748 sayılı Kanunla eklenen ek fıkra ile mahkeme teşkilâtiyle ilgili olarak Adalet Bakanına tanınmış olan yetki keza 45 sayılı Kanunun 31 nci maddesinin 5 nci fıkrasıyla Yüksek Hâkimler Kuruluna tanınan yetki ile Anayasanın ruhuna uygun hale getirilmiş bulunmaktadır.

68. 6023 sayılı Türk Tabipler Birliği Kanununun 40 ve 47 nci maddeleri.

69. 6645 sayılı Türk Eczacılar Birliği Kanununun 31 ve 45 nci maddeleri.

70. 1918 sayılı Kaçakçılığın menî ve takibi hakkındaki Kanunun 53 ve 65 nci maddeleri ile 65 ve mütaakıp maddelerde kurulması derpiş edilmiş olan Askerî İhtisas mahkemelelerinin teşekkül tarzı ve görevlerine mütaallik hükümler.

71. 904 sayılı İslahı Hayvanat hakkındaki Kanunun 5883 sayılı Kanunla değişik 35 nci maddesine bâzı hükümler eklenmesine dair 7454 sayılı Kanunun 1 nci maddesi.

72. 481 sayılı Çiftçi mallarının korunması hakkındaki Kanunun 10 ncu maddesi.

73. 6343 sayılı Veteriner hekimliği meslekinin icrasına, Veteriner Hekimleri Birliği ile odalarının teşekkül tarzına ve göreceği işlere dair Kanunun 42 ve 52 nci maddeleri.

74. 6964 sayılı Ziraat Odaları ve Ziraat Odaları Birliği hakkındaki Kanunun 34 ncu maddesi.

75. 3008 sayılı İş Kanununun 72 nci maddesi.

76. 5018 sayılı İşçi ve İş veren sendikaları ve Sendika Birlikleri hakkındaki Kanunun 2 nci maddesi ile 5 nci maddesi.

77. 4268 sayılı Madenlerin arama ve işletilmesi hakkındaki Kanunun 2 nci maddesini değiştiren 6977 sayılı Kanun.

78. 5680 sayılı Basın Kanununa bir madde eklenmesi hakkındaki 9 sayılı Kanuna bir madde eklenmesi hakkındaki 9 sayılı Kanunun 1 nci maddesi.

79. 5392 sayılı Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü Kanununun 3 ncu maddesi.

80. 6746 sayılı Aydın, Balıkesir, Bilecik, Edirne, Eskişehir, Kırklareli, Konya, Denizli vilâyetlerinde 1955, 1956 yıllarında tabii âfetlerden zarar görenlere yapılacak yardım hakkındaki Kanunun 6 nci maddesi.

81. 4753 sayılı Çiftçiyi topraklandırma Kanununun 21 ve 28 nci maddeleri.

82. 6785 sayılı İmar Kanununun 42 nci maddesi ve bu kanuna bir madde eklenmesine dair olan 7341 sayılı Kanun.

83. 7478 sayılı Köy İçme Suları hakkındaki Kanunun 14 ncu maddesi.

II - Millî Savunma Bakanlığı :

1. Millî Savunma Yüksek Kurulu Kanunu, isim, kuruluş ve görev bakımlarından Anayasanın 111 nci maddesine aykırı görüldüğünden kaldırılmış ve yerine Anayasaya uygun olarak 129 sayılı Millî Güvenlik Kurulu Kanunu çıkarılmıştır.

2. Yeni Anayasanın 141 nci maddesine uygun olarak 127 sayılı Askerî Yargıtay Kuruluş Kanunu çıkarılmıştır.

III - İçişleri Bakanlığı :

1. Asker ailelerinden muhtaç olanlara yardım yapılması hakkındaki 4109 sayılı Kanunun 7 nci maddesinin son fıkrasının kaldırılması hakkındaki kanun tasarısı 163 sayılı Kanunla kabul edilmiştir.

2. Seylâptan dolayı irası hasar eden gayrimemlûk enharı sagirenin sureti tathiri hakkındaki 2 . 2 . 1330 tarihli Kanunun yürürlükten kaldırılmasına dair kanun tasarısı 214 sayı ile Kanunlaşmıştır.

3. 356 sayılı İzalei Şekavet Kanununun yürürlükten kaldırılmasına dair kanun tasarısı 215 sayı ile kanunlaşmıştır.

4. 6761 sayılı Toplantılar ve Gösteri Yürüyüşü Hürriyeti hakkındaki kanun tasarısı 171 sayı ile Kanunlaşmıştır.

IV - Millî Eğitim Bakanlığı :

1. 7334 sayılı İktisadi ve Ticari İlimler Akademileri Kanununun 27 nci maddesinin değiştirilmesi ile ilgili tasarı 57 sayı ile Kanunlaşmıştır.

2. İstanbul Teknik Üniversitesine bağlı bir Teknik Okul açılması hakkında 6374 sayılı Kanunun 6 nci maddesinin değiştirilmesine dair olan tasarı 61 numara ile Kanunlaşmıştır.

3. 27 . 10 . 1960 tarihli ve 114 sayılı Kanunun bâzı maddelerinin kaldırılması hakkındaki kanun tasarısı 43 numara ile Kanunlaşmıştır.

(4) Sayılı liste

Henüz kanunlaşmamış olan tasarılar
(Hazırlanmakta oldukları bakanlıklara göre)

I - Adalet Bakanlığı,

1. Anayasanın ihtiva ettiği esaslara uygun olarak yeni bir hâkimler ve savcılar kanunu tasarısı, bakanlık müsteşarının başkanlığında teşekkül etmiş bulunan komisyoneca hazırlanmaktadır.

2. 2556 sayılı Hâkimler Kanununun 122 ve 123 nci maddelerinde bahse konu inzibati cezaların kesin olduğu yolundaki hüküm Anayasanın 118/3 nci maddesine aykırılık arz ettiğinden hâkimler ve savcılar kanunu tasarısını hazırlamak üzere teşkil edilmiş bulunan komisyon çalışmaları sırasında bu maddelerin metinleri Anayasanın sözü geçen maddesine uygun şekilde düzeltilecektir.

3. 981 ve 7182 sayılı kanunlarla muaddel 469 sayılı Kanunun 5 nci maddesinin zeyil fıkrasıyla Cumhuriyet savcılarının ve sorgu hâkimlerinin gaybubetlerinde reis veya hâkimin tensibiyle bunlardan birine ait vazifemin başkâtip tarafından görülmesine dair hükmün hemen kaldırılması, bugünkü eleman inkâmı bakımından mahkemelerin işlemesine tesir ederek hizmeti ciddî surette aksatacağından, mümkün görülmemiştir.

Ancak, bu mevzuda da en kısa zamanda gerekli tadil tasarısı hazırlanmak üzere çalışılmaktadır.

4. Uyuşmazlık Mahkemesi kurulması hakkındaki kanun tasarısı : 4788 sayılı Kanun esas olmak üzere ve Anayasanın 142 nci maddesi hükümleri nazarı itibara alınarak hazırlanan ve yetkili mercilere sevk edilmiş olan kanun tasarısı hakkında gelen düşünceler de nazarı itibara alınarak pek yakında hazırlanacak olan nihai tasarı Başbakanlığa sunulacaktır.

5. Türk Ceza Kanununun ve Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun tadili tasarıları : Türk Ceza Kanununun ve Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun günün ihtiyaçlarına ve Anayasa hükümlerine uydurulması için çalışmalara başlanmıştır. Bu maksatla, Yargıtay üyeleri, hukuk fakültesi profesörleri, baro temsilcileri ve bakanlık genel müdürlerinden kurulmuş olan komisyon çalışmalarına devam etmektedir. Adı geçen komisyon iki alt komisyona ayrılmış olup, bunlardan biri Ankara'da ve diğeri de İstanbul'da toplanmaktadır. Ankara'daki komisyon Türk Ceza Kanunu, İstanbul'daki komisyon ise Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu üzerinde çalışmaktadır. Alt komisyonların çalışmaları neticesinde tanzim edilecek raporlar Genel Komisyonda görüşüldükten sonra, kanunlarda

yapılacak değişiklikler tesbit olunarak tasarılar hazırlanacaktır.

6. Kişi güvenliğini sağlıyan Anayasanın 30 ncu maddesinin ön gördüğü esaslar dışında yakalanan veya tutuklanan kimselerin uğrıyacıkları her türlü zararların Devletçe ödenmesine dair kanun tasarısı : Anayasanın 30 ncu maddesinde, kişi güvenliğini sağlıyan esaslar vaz'edilmiş bulunmaktadır. Söz konusu madde, tutuklama ve yakalamayı icabettiren hal ve şartları açık olarak ifade etmiş bulunmaktadır. Maddenin son fıkrasında bu esaslar dışında işleme tabi tutular kimselerin uğrıyacıkları her türlü zararların kanuna göre Devletçe ödeneceği derpiş edilmiş bulunmaktadır.

7. Bâzi cürümlerden dolayı memurlar ve şerikleri hakkında takip ve Muhakeme usulüne dair 1609 sayılı Kanunun 3 neü maddesinin kaldırılmasına dair kanun tasarısı : Anayasanın 30 ncu maddesi hükmü muvacehesinde, mecburi tevkife yer veren 1609 sayılı ve 20 Mayıs 1930 tarihli bâzi cürümlerden dolayı memurlar ve şerikleri hakkında takip ve muhakeme usulüne dair Kanunun 3 neü maddesini kaldırarak tevkif hususunu umumi hükümlere terk etmiş bulunan tasarı Büyük Millet Meclisine sevk edilmiştir.

8. Hayvan hırsızlığının men'i hakkındaki 5617 sayılı Kanunun 14 neü maddesinin kaldırılmasına dair kanun tasarısı : Anayasanın 30 ncu maddesi muvacehesinde, mecburi tevkife yer veren 5617 sayılı ve 20 Mart 1950 tarihli Hayvan hırsızlığının men'i hakkındaki Kanunun 14 neü maddesini kaldırarak tevkif hususunu umumi hükümlere terk etmiş bulunan bu tasarı Büyük Millet Meclisine sevk edilmiştir.

II - Milli Savunma Bakanlığı :

1. Anayasaya uygun olarak, 5398 sayılı Milli Savunma Bakanlığının Kuruluş ve görevleri hakkındaki Kanunun yerini almak üzere Genel Kurmay Başkanlığı ile Milli Savunma Bakanlığının Kuruluş ve görevleri hakkındaki kanun tasarılarının çalışmaları ikmal edilmek üzeredir.

2. 1110 sayılı Askerî memnu mintakaları Kanununun 4944 sayılı Kanunla muaddel (1/A) maddesi Anayasanın 38 neü maddesi gereğince tadil edilmek üzere gerekli tasarı ha-

zırlanmış ve bakanlıkların mütalâasına arz edilmiş bulunmaktadır.

3. 4998 sayılı Kanun ile diğer kanunlarda geçen (Başkumandan), (Başbuğ) gibi tâbirlerin Anayasanın 110 neü maddesi gereğince kaldırılması için bir tasarı hazırlanmış ve mütalâa verilmesi için bakanlıklara gönderilmiştir.

4. 1631 sayılı Askerî Muhakeme Usulü Kanunu ile 1632 sayılı Askerî Ceza Kanunu ve fevkalâde hallerde haksız mal iktisabedeler hakkındaki 4237 sayılı Kanunun Anayasanın 138 neü maddesine uygun hale getirilmesi için bakanlıkça yapılan hazırlık çalışmaları devam etmektedir.

5. 3832 sayılı Örfî İdare Kanunu üzerindeki bakanlık çalışmaları ikmal edilmiş olup, ilgili bakanlıklara ve Başbakanlığa sunulmak üzeredir.

6. Anayasanın 138 neü maddesine istinaden çıkarılması icabeden askerî hâkimlerin özlük işlerine dair kanun tasarısı üzerinde bakanlıkça yapılan çalışmalar devam etmektedir.

III - İçişleri Bakanlığı :

1. 5441 sayılı Şehir ve kasabalarda mahalle muhtar ve ihtiyar heyetleri teşkiline dair Kanunun bâzi maddelerinin değiştirilmesine, bâzi maddeler eklenmesine ve 5046, 5671, 6010, 6834 ve 7164 sayılı kanunların kaldırılmasına dair kanun tasarısı Büyük Millet Meclisine sunulmuştur.

2. Yeniden hazırlanmış olan Türk vatandaşlığı kanunu tasarısı Büyük Millet Meclisine sunulmuştur.

3. Serseri ve Mazannaisu eşhas hakkındaki Kanunun yürürlükten kaldırılmasına dair kanun tasarısı Büyük Millet Meclisine sunulmuştur.

4. 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun bâzi maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki kanun tasarısı Büyük Millet Meclisine sunulmuştur.

5. 1580 sayılı Belediye Kanununa bâzi maddeler eklenmesine ve bu kanunun bâzi maddelerinin değiştirilmesine ve bâzi maddeleriyle bâzi kanunların kaldırılmasına dair kanun tasarısı Büyük Millet Meclisine sunulmuştur.

6. Köy muhtar ve ihtiyar meclisleri seçimlerine taallük eyliyen 442 sayılı Köy Ka-

nununa bâzı maddeler eklenmesine, bâzı maddelerinin değiştirilmesine ve bâzı maddelerinin kaldırılmasına dair kanun tasarısı Büyük Millet Meclisine sunulmuştur.

7. İdarei Umumiyei Vilâyat Kanununa bâzı maddeler eklenmesine, bu kanunun bâzı maddelerinin değiştirilmesine ve bâzı maddeleriyle bâzı kanunların kaldırılmasına dair kanun tasarısı Büyük Millet Meclisine sunulmuştur.

8. 2559 sayılı Polis Vazife ve Salâhiyet Kanununun 2 nci maddesinin değiştirilmesi hakkındaki kanun tasarısı Başbakanlığa sunulmuştur.

9. Teseülün menine dair Nizamnamenin tamamen kaldırılması hizmet bakımından mahzurlu görüldüğünden, bâzı büyük belediyelerce bunun tamamının değil, Anayasaya aykırı kısmının tadilen ilgasının ileri sürülmüş bulunmasından dolayı bu konu üzerindeki etütler devam etmektedir.

10. Siyasi partilerin iç çalışmaları ve faaliyetleri, Anayasa Mahkemesine ne suretle hesap verecekleri ve bu mahkemeye malî denetimlerinin nasıl yapılacağına dair kanun tasarısı hazırlanmaktadır.

IV — Maliye Bakanlığı :

1. 6183 sayılı âmme alacaklarının tahsili usulü hakkındaki Kanunun 60 nci maddesindeki hapsen tazyik zımında idarî makamlarca tevkif müzekkeresi kesilmesine dair hükmün Anayasaya uygun bir hale ifrağı maksadiyle hazırlanan tasarı Büyük Millet Meclisine sevk edilmiştir.

2. 5434 sayılı Kanunun 39 ncu maddesinin (b) fıkrasının son bendi hükmüne göre resen emekliye sevk edilenlerin bu kararlar aleyhine kaza mercilerine müracaat edemeyecekleri hakkındaki hükmün kaldırılmasına dair tasarı Büyük Millet Meclisine sevk edilmiştir.

3. 5434 sayılı Kanunun geçici 84 ncu maddesiyle aynı Kanunun 92 nci maddesinin (a) fıkrasıyla aynı tarzda mütalâası gereken 80 nci maddelerinin tâdili hakkında hazırlanan tasarıнын 84 ncu madde ile ilgili kısmı Başbakanlık Makamına sunulmuştur. Bu tasarıda, ecebilerle evlenen subay, askerî veya mülkî memurlarla astsubayların emeklilik haklarının düşmemesi sağlanmakta ve Anayasaya aykırı hükümler kaldırılmaktadır. Sözü geçen kanunun, mahkûmi-

yet hallerinde emekliliğın düşeceğine dair olan 92 nci maddesinin (a) fıkrası hükmü ile 80 nci maddesi hakkında bakanlıklardan alınan cevaplar incelenmekte olup, neticeye göre bu hususta da bir kanun tasarısı hazırlanacaktır.

4. 5434 sayılı Kanunun 39 ncu maddesinin (b) fıkrasında yer alan ve hâkimlerin resen emekliye sevkine dair olması bakımından Anayasanın 134 ncu maddesine aykırı görülen hükmün değiştirilmesi hususunda bir kanun tasarısı hazırlanmış olup Bakanlıkların mütalâasına sunulmak üzere dir.

5. Anayasaya aykırı hükümleri tesbitle görevli Komisyonun raporunda, Bakanlık emrine alınan personelin tabi olacağı işleme dair 6435 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin üniversite öğretim üyeleri ile ilgili hükmü de Anayasanın 120 nci maddesinin 3 ncu fıkrasına aykırı görülmüştür. Mezkûr hükmün tâdili konusunda Maliye ve Millî Eğitim Bakanlıkları arasında görüşmeler yapılmaktadır.

V — Millî Eğitim Bakanlığı :

1. 4936 sayılı Kanunu tadil eden 115 sayılı Üniversiteler Kanununun 7, 10 ve 48 nci maddelerini tadil eden tasarı Büyük Millet Meclisine sevk edilmiştir.

2. Hususi şahıslara ait eski eserlerle tarihî âbidelerin istimlâki hakkındaki 7463 sayılı Kanunun 5 nci maddesinin değiştirilmesi ve 6 nci maddesinin kaldırılması ile ilgili kanun tasarısı Büyük Millet Meclisine sunulmuştur.

3. 222 sayılı İlk Öğretim ve Eğitim Kanununun 56 nci maddesinin değiştirilmesiyle ilgili kanun tasarısı Başbakanlığa sevk edilmiştir.

VI — Bayındırlık Bakanlığı :

1. 6541 sayılı Kanunun yürürlükten kaldırılması hakkında kanun tasarısı Büyük Millet Meclisine sunulmuştur.

2. 6235 sayılı Kanunun Anayasaya aykırı hükümlerinin ilga veya tâdili yoluna gidilmiyerek bu konuda yeni bir kanun tasarısı hazırlanmaktadır.

3. 6830 sayılı Kanunun Anayasaya aykırılığı tesbit edilen maddelerinin yürürlükten kaldırılması hakkındaki tasarılar bakanlıkların çeşitli görüşleriyle itiraza uğradığından keyfiyetin yeniden tetkiki için, Anayasaya aykırı kanunları tesbit ile görevli komisyona intikal ettirilmiştir.

VII — Ticaret Bakanlığı :

1. 3489 sayılı Pazarlıkla Satış Kanununun tādili hakkında tasarı mütalâa alınmak üzere Bakanlıklara gönderilmiştir.

2. 1580 sayılı Belediye Kanununun tadili hakkındaki tasarı mütalâa alınmak üzere Bakanlıklara gönderilmiştir.

3. 5590 sayılı Odalar Birliği Kanununun tādili hakkındaki tasarı Başbakanlığa sevk edilmek üzere dir.

4. 7129 sayılı Bankalar Kanununun tādili hakkındaki tasarı tetkik için Maliye Bakanlığına gönderilmiştir.

5. 2279 sayılı Ödünç Para Verme Kanununun tādili mevzuunda ilgililerin fikrini almak için teşebbüse geçilmiştir.

VIII — Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı :

1. 1593 sayılı Umumi Hıfzısıhha Kanununun 152 nci maddesinin değiştirilmesine ve bu maddeye bâzı hükümler eklenmesine dair kanun tasarısı Büyük Millet Meclisine sunulmuştur.

2. Türk Ceza Kanununun 471 nci maddesinin ikinci fıkrasının değiştirilmesine dair kanun tasarısı Başbakanlığa gönderilmiştir.

3. 6023 sayılı Türk Tabipleri Birliği Kanununun 40 nci ve 47 nci maddelerinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı Büyük Millet Meclisine sunulmuştur.

4. 6643 sayılı Türk Eczacıları Birliği Kanununun 31 nci ve 45 nci maddelerinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı Büyük Millet Meclisine sunulmuştur.

5. 1932 senesinden itibaren Tıp Fakültesinden neşet edecek tabiplerin mecburi hizmetlerinin lâğvı ve leylî tıp talebe yurduna alınan tıp talebesinin tabi olacakları mecburiyetler hakkındaki 2000 sayılı Kanunun üçüncü maddesinin ikinci fıkrasının kaldırılmasına dair kanun tasarısı Büyük Millet Meclisine sevk edilmiştir.

IX — Gümrük ve Tekel Bakanlığı :

1. 1918 sayılı Kanunun 53 nci maddesinin tādili hakkındaki kanun tasarısı Büyük Millet Meclisine sunulmuştur.

2. 65/4 nci maddesi Anayasaya aykırı bulunan 1918 sayılı Kanunun tümü yeniden hazırlandığından, tasarıda bu madde de Anayasaya uygun hale getirilmiştir.

3. 1920 sayılı Kanunun tādili hakkındaki tasarı Başbakanlığa sevk edilmiştir.

X - Tarım Bakanlığı :

1. Islahı hayvanat hakkındaki 904 sayılı Kanunun 5883 sayılı Kanunla değişik 35 nci maddesine bâzı hükümler eklenmesine dair 7454 sayılı Kanunun birinci maddesinin son fıkrasında yazılı, «İlmî heyetin kararları icaplarına göre tesis edilen muamele ve kararlar aleyhine hiçbir idari ve adlî kaza mercilerine başvurulamaz» hükmü Anayasanın 31 ve 114 ncü maddelerine aykırı görüldüğünden bu hususta hazırlanan tasarı Büyük Millet Meclisine sunulmuştur.

2. Veteriner hekimliği meslekinin icrasına, Veteriner Hekimleri Birliğiyle odalarının teşekkül tarzına ve göreceği işlere dair 6343 sayılı Kanunun 42 ve 52 nci maddelerinde yazılı oda ve yüksek haysiyet divanları tarafından verilen ceza kararları aleyhine hiçbir mercie başvurulamayacağına dair hükümler Anayasanın 118/3 ncü maddesine aykırı görüldüğünden mezkûr kanunun 42, 45, 52 nci maddelerinde değişiklik yapılması ve aynı kanunun 23 ncü maddesine bir fıkra eklenmesi, 43 ncü maddenin kaldırılması hakkında hazırlanan kanun tasarısı Büyük Millet Meclisine sunulmuştur.

3. Çiftçi mallarının korunması hakkındaki 4081 sayılı Kanunun 10 ncu maddesi Anayasanın 118 nci maddesine aykırı görüldüğünden mezkûr kanunun genel olarak değiştirilmesi hakkında hazırlanan tasarı, mütalâaları alınmak üzere bakanlıklara sunulmuştur.

4. Ziraat Odaları ve Ziraat Odaları Birliği hakkındaki 6964 sayılı Kanunun 34 ncü maddesinin birinci fıkrası Anayasanın 114 ncü maddesine aykırılık arz ettiğinden, sözü geçen kanunun tadili maksadiyle hazırlanan tasarı Büyük Millet Meclisine sunulmuştur.

5. 6831 sayılı Orman Kanununun ikinci maddesi Anayasanın 37 ve 131 nci maddelerine aykırı bulunduğundan, sözü geçen hükümlerin Anayasaya uygun bir şekle sokulması maksadiyle bir kanun tasarısı hazırlanmaktadır.

6. Anayasaya aykırı bulunan Zeytinciliğin ıslahı ve yabancılarının aşılattırılması hakkındaki 3573 sayılı Kanunun orman sahalarına ilişkin hükümlerinin tadili maksadiyle bir tasarı hazırlanmaktadır.

7. Zeytinciliğin ıslahı ve yabancılarının aşılattırılması hakkındaki 3573 sayılı Kanunun

sakız ve neveleriyle harnutluklara da teşmiline dair 6777 sayılı Kanunun Anayasanın 37 ve 131 nci maddelerine aykırı görülen orman sahalarna ilişkin hükümlerinin tadili maksadiyle ele alınan tasarı hazırlık halinde bulunmaktadır.

8. 6831 sayılı Orman Kanununun birinci maddesinin (İ) bendi ve bu bendin mâtuflu olan 3573 ve 6777 sayılı kanunlardaki, orman içindeki bu kabil sahalarm tefrik ve dağıtılmasına cevaz verebilecek hükümlerinin Anayasanın 37 ve 131 nci maddelerine uygun hale getirilebilmesi için bir tasarı hazırlanmaktadır.

XI - Çalışma Bakanlığı :

1. 3008 sayılı İş Kanununun 72 nci maddesi Anayasanın 47 nci maddesine aykırılık arz ettiğinden bu hüküm, Büyük Millet Meclisine sevk edilmiş olan toplu iş sözleşmesi, grev ve lokavt kanun tasarısı ile kaldırılmaktadır.

2. 5018 sayılı İşçi ve İş Veren Sendikaları ve Sendika Birlikleri hakkındaki Kanunun ikinci maddesinin son fıkrası Anayasanın 46 nci maddesine aykırılık arz ettiğinden bu fıkra da, Büyük Millet Meclisine sevk edilmiş olan sendikalar kanunu tasarısı ile kaldırılmaktadır.

3. Yine 5018 sayılı Kanunun Anayasanın 46 nci maddesine aykırılık gösteren 5 nci maddesi de sendikalar kanunu tasarısı ile kaldırılmaktadır.

XII - Sanayi Bakanlığı :

Madenlerin aranma ve işletilmesi hakkındaki 4268 sayılı Kanunun ikinci maddesini değiştiren 6977 sayılı Kanunla konulmuş bulunan, tabii kaynaklardan içmeye ve yıkanmaya mahsus şifalı sıcak ve soğuk suların mülkiyetinin devrine cevaz veren hükmü Anayasanın 130 ncu maddesine aykırı görüldüğünden bu hükmün tadili maksadiyle bir tasarı hazırlanmış ve mütalâa verilmek için bakanlıklara gönderilmiş bulunmaktadır.

XIII - Basın - Yayın ve Turizm Bakanlığı :

1. 5680 sayılı Kanuna bir madde eklenmesi hakkındaki 9 sayılı Kanunun birinci maddesinin kaldırılması maksadiyle bir kanun tasarısı hazırlanmaktadır.

2. Anayasanın 121 nci maddesi gereğince hazırlanan radyo ve televizyon kanunu tasarısı Başbakanlığa sevk olunmuştur.

XIV - İmar ve İskân Bakanlığı :

1. 7478 sayılı Kanunun 14 ncü maddesinin değiştirilmesi hakkındaki tasarı Başbakanlığa sunulmuştur.

2. 7341 sayılı Kanunun yürürlükten kaldırılması hakkındaki tasarı Başbakanlığa sunulmuştur.

3. 6746 sayılı Kanunun 6 ncü maddesinin kaldırılmasına dair tasarı Başbakanlığa tevdi edilmiştir.

4. 6785 sayılı Kanunun 42 nci maddesinin değiştirilmesi maksadiyle hazırlanan tasarı tamamlanmak üzeredir.

5. 4753 sayılı Kanunun tümü kaldırılacağından bunun yerine kaim olacak Toprak reformu kanunu tasarısı hazırlık halindedir.

(5) Sayılı Cetvel

1960 yılında Bakanlığımızda teşkil olunan komisyonun antidemokratik olarak tesbit ettiği hükümler

1. 6334 sayılı Neşir yolu ile ve radyo ile ve toplantılarda işlenen suçlar hakkında Kanun ve bunu değiştiren 6732 sayılı Kanun.

2. 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 140, 143, 158, 159, 161, 174, 228, 243, 245, 273, 278, 481 ve 486 ncü maddeleri.

3. 4936 sayılı Üniversiteler Kanununun 6185 sayılı Kanunla değişik 46 ncü maddesi.

4. 6761 sayılı Toplantılar ve Gösteri Yürüyüşleri hakkında Kanun.

5. 6187 sayılı Viedan ve Toplantı Hürriyetini Koruma hakkındaki Kanunun 1, 2 ve 3 ncü maddeleri.

6. 5680 sayılı Basın Kanununun 4, 5, 8, 9, 13, 16, 17, 19, 30, 32 ve 35 ncü maddeleriyle bu Kanunu değiştiren 6733 sayılı Kanun.

7. 2556 sayılı Hâkimler Kanununun 2, 3, 4, 5, 6, 13, 15, 16, 17, 22, 29, 45, 47, 50, 51, 52, 53, 54, 56, 58, 62, 63, 64, 65, 66, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 79, 80, 82, 83, 84, 86, 87, 88, 89, 93, 94, 95, 112, 113, 119, 120, 128 ncü maddeleri.

8. 367 sayılı Rüyeti bir mahal mahkeme veya dairei adliyesine dair devair ve mesalihi diğer mahal veya dairei adliyesinde rüyet ettirmeye Adliye Vekilinin mezuniyetine dair Kanun.

9. 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 39, 40, 62, 64, 66, 88 ve

C. Senatosu B : 64 16.5.1963 O : 1

89 neu maddeleriyle bu kanunu değiştiren 6422 ve 7244 sayılı kanunlar.

10. 6435 sayılı Bağlı buldukları teşkilât emrine alınmak suretiyle vazifeden uzaklaştıracaklar hakkındaki Kanun.

11. 3512 sayılı Cemiyetler Kanununun 27 nei maddesi.

12. 788 sayılı Memurin Kanununa ek 5439 sayılı Kanunun 2 nei maddesi.

13. 6703 sayılı Abana kaza merkezinin Bozkurt - Pazaryeri kasabasına nakli hakkında Kanun.

(6) sayılı liste

(5) sayılı listede gösterilen antidemokratik hükümleri kaldıran ve değiştiren tasarılarından kanunlaşmış olanlar

1. Basın Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi hakkında 143 sayılı ve 29.11.1960 tarihli Kanun :

Söz konusu kanun, 5680 sayılı Kanunun 9 neu ve 35 nei maddeleri ile 6733 sayılı Kanun-

la değiştirilen 4, 5, 8, 13, 16, 17, 19, 30, 32 ve 34 neu maddelerini değiştirmiştir.

2. Neşir yoliyle veya radyo ile yahut toplantılarda işlenen bâzı cürümler hakkında 6334 sayılı Kanun ile bu kanunu değiştiren 6732 sayılı Kanunun kaldırılması hakkındaki 94 sayılı ve 6.10.1960 tarihli Kanun :

3. Türk Ceza Kanununun bâzı maddelerinin kaldırılması ve bâzı maddelerinin değiştirilmesi hakkında 235 sayılı ve 5.1.1961 tarihli Kanun :

Bahis konusu kanunlar Türk Ceza Kanununun 273 neu maddesinin 2, 3 ve 4 neu fıkraları hükümleri kaldırılmış ve aynı kanunun 158, 159, 174, 228, 243, 245 ve 278 nei maddeleri değiştirilmiştir.

4. Türk Ceza Kanununun 481 nei maddesinin değiştirilmesi hakkında 144 sayılı 29.10.1960 tarihli Kanun :

Türk Ceza Kanununun 481 nei maddesinde yapılan değişiklikle isbat hakkı işler bir hale getirilmiş bulunmaktadır.

C. Senatosu B : 64 16.5.1963 O : 1

6183 sayılı âmme alacaklarının tahsil usulü hakkındaki Kanununun 10 ncu maddesinin 5 nci bendi ile 60 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun tasarısının 2 nci maddesine verilen oyların sonucu

(Yeter sayısı yoktur.)

Üye sayısı : 185
Oy verenler : 75
Kabul edenler : 72
Reddedenler : 2
Çekinseler : 1
Oya katılmıyanlar : 106
Açık üyelikler : 4

[Kabul edenler]

TABİİ ÜYELER

Osman Köksal
Mehmet Özgünes
Haydar Tunçkanat

GENEL OYLA SEÇİLEN ÜYELER

ADANA
Sakıp Önal
AFYON KARAHİSAR
Rasim Hancıoğlu
AĞRI
Veysi Yardımcı
ANKARA
Niyazi Ağırnash
Rifat Etker
Mansur Ulusoy

ANTALYA
Mustafa Özer
AYDIN
İskender Cenap Ege
BALIKESİR
Enver Aka
Hamdi Oğuzbeyoğlu
Hasan Ali Türker

BİNGÖL
Sabri Topçuoğlu

BURDUR
Hüseyin Otan

BURSA
İhsan Sabri Çağlayangil
ÇANAKKALE

Âli Aksoy
Halit Sarıkaya
ÇORUM

Zeki Arsan
ELÂZİĞ
Celâl Ertuğ
ERZURUM
Nurettin Aynuksa
Nihat Pasinli
Rahmi Sanalan

İSPARTA
Suat Seren
İSTANBUL
Celil Cevherioğlu
Ethem Menemencioğlu
Rifat Öztürkçine
Sabahattin Tanman

İZMİR
İzzet Birand
Enis Kansu
Hilmi Onat
Nevzat Özerdemli

KARS
Mehmet Hazer
KASTAMONU
Ahmet Nusret Tuna

KAYSERİ
Hüseyin Kalpaklıoğlu
KIRKLARELİ
Ahmet Naci Arı
KIRŞEHİR
Ali Rıza Ulusman

KONYA
Sedat Çumralı
Mustafa Dinekli
Muhittin Kılıç
Muammer Obuz
Ahmet Onar
KÜTAHYA
Osman Cevdet Erkut
A. Bahattin Özbek

MALATYA
Nüvit Yetkin
MANİSA
Emin Açar
Refik Ulusoy
MARAŞ
Cenap Aksu
MARDİN
Kemal Oral
Abdülkerim Saraçoğlu

MUĞLA
Haldun Menteseoğlu
NİĞDE
Kudret Bayhan

İzzet Gener
ORDU
Eşref Ayhan
SAKARYA
Turhan Kapanlı
Kâzım Yurdakul
SİİRT

Lâatif Aykut
SİNOP
Suphi Batur

TRABZON
Yusuf Demirdağ
URFA

Vasfi Gerger
UŞAK
Kâmil Coşkunoğlu
ZONGULDAK
Akif Eyidoğan
Tevfik İnci

C. BAŞKANINCA SEÇİLEN ÜYELER

Cevat Açıkalın
Hidayet Aydınır
Ömer Ergün
Sadi Koçaş
Enver Kök
Şahir Kurutluoğlu
Kâzım Orbay
Necati Özdeniz

[Reddedenler]

İSTANBUL
Fethi Başak

TEKİRDAĞ
Selâmi Üren

[Çekinserler]

VAN

Faruk Işık

[Oya katılmayanlar]

TABİİ ÜYELER

Ekrem Acuner
Refet Aksoyoğlu
Mucip Ataklı
Emanullah Çelebi
Vehbi Ersü
Suphi Gürsoytrak
Kadri Kaplan
Suphi Karaman
Kâmil Karavelioğlu
Sami Küçük
Sezai O'Kan
Fahri Özdilek
Selâhattin Özgür
Mehmet Şükran Özkaya
Sıtkı Ulay
Ahmet Yıldız
Muzaffer Yurdakuler

**GENEL OYLA SEÇİ-
LEN ÜYELER**

ADANA

Mehmet Nuri Ademoğlu
(İ.)
Galip Avşar
Mehmet Ünal

ADİYAMAN

Halil Açar (İ.)

AFYON KARAHİSAR

Mustafa Yılmaz İnce-
oğlu
Celâl Tevfik Karasa-
pan (B.)

AMASYA

Macit Zeren

ANKARA

Osman Alişiroğlu
Hıfzı Oğuz Bekata (B.)
Sabit Kocabeyoğlu
İbrahim Saffet Omay
(İ.)

ANTALYA

Mehmet İlkuçan

ARTVİN

Fehmi Alpaslan (İ.)

AYDIN

Osman Saim Sarıgöllü

Fikret Turhangil

BALIKESİR

Kadri Öztaş

BİLECİK

Talât Oran

BİTLİS

Cevdet Geboloğlu

BOLU

Rahmi Arıkan

Sırrı Uzunhasanoğlu

BURSA

Baki Güzey

Şeref Kayalar

Cahit Ortaç

ÇANKIRI

Hazım Dağlı

ÇORUM

Alâeddin Çetin

DENİZLİ

Cahit Akyar

Mehmet Emin Durul

DİYARBAKIR

Azmi Erdoğan

İhsan Hamit Tigrel

(Bşk. V.)

EDİRNE

Tahsin Banguoğlu

ELAZIĞ

Rasim Giray

ERZİNCAN

Fehmi Baysoy (İ.)

ESKİŞEHİR

Gavsi Uçagök

GAZİANTEP

Zeki İslâm

Nizamettin Özgül

GİRESUN

Mehmet İzmen (B.)

Sabahattin Orhon

GÜMÜŞANE

Halit Zarbun

HATAY

Sabahattin Adalı

Vehbi Aksoy (İ.)

İÇEL

Cavit Tevfik Okyayuz

Talip Özdolay

İSTANBUL

Şevket Akyürek (İ.)

Nurullah Esat Sümer

Özel Şahingiray

Berç Turan

İZMİR

Ömer Lûtfi Bozçalı

Cahit Okurer

KARS

Sırrı Atalay (Bşk. V.)

Turgut Göle

KASTAMONU

Mehmet Çamlıca

KAYSERİ

Hüsnü Dikeçlîgil

Suad Hayri Ürgüplü

(Başkan)

KOCAELİ

Rifat Özdes (İ.)

Lûtfi Tokoğlu (İ. Ü.)

MALATYA

Mehmet Zeki Tulunay

(İ.)

MANİSA

Ferit Alpiskender

Orhan Süersan

MARAŞ

Nedim Evliya

MUĞLA

Muallâ Akarca (İ.)

MUŞ

İhsan Akpolat (İ. Ü.)

NEVŞEHİR

İ. Ş. Atasâğun

ORDU

Şevket Köksal

Zeki Kumrulu

RİZE

Necip Danişoğlu

SAMSUN

Cemalettin Bulak

Fethi Tevetoğlu

Cahit Tokgöz

SİVAS

Ahmet Çekemoğlu

Rifat Öçten (B.)

Ziya Önder

Hulûsi Söylemezoğlu

TEKİRDAĞ

Cemal Tarlan

TOKAT

Zihni Betil

Osman Hacıbalıoğlu

TRABZON

Şevket Buladoğlu

Reşat Zaloğlu

TUNCELİ

Mehmet Ali Demir

URFA

Esat Mahmut Karakurt

YOZGAT

Sadık Artukmaç

Neşet Çetintas

ZONGULDAK

Tarık Remzi Baltan

C. BAŞKANINCA SE-

ÇİLEN ÜYELER

Âmil Artus

Esat Çağa

Hasan Kangal

Ragıp Üner

Nevzat Sengel (İ.)

Burhanettin Uluç

Âdil Ünlü

[Oya katılmıyanlar]

Eskişehir	1		Samsun	1
Hakkâri	1			
İstanbul	1		Yekûn	4

Cumhuriyet Senatosu

GÜNDEMİ

ALTMİŞDÖRDÜNCÜ BİRLEŞİM

16 . 5 . 1963 Perşembe

Saat : 15,00

I

A - BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — C. Senatosu üyeleri Muallâ Akarca, Fehmi Ablaslan, Fehmi Baysoy, Halil Ağar, Mehmet Nuri Âdemoğlu, Nevzat Sengel, Şevket Akyürek, Vehbi Aksoy ve Vasfi Gerger'e izin verilmesi hakkında Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi (C. Senatosu 3/189)

B - İKİNCİ DEFA OYA KONULACAK İŞLER

II

SORULAR GENSORULAR VE GENEL GÖRÜŞME

III

ÖNCELİKLE GÖRÜŞÜLMESİ KARARLAŞTIRILAN İŞLER

IV

A - HAKLARINDA İVEDİLİK KARARI VERİLEN İŞLER

× 1. — 6183 sayılı Âmme alacaklarının tahsil usulü hakkındaki Kanununun 10 ncu maddesinin 5 nci bendi ile 60 ncı maddesinin değiştirilmesine dair kanun tasarısının Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Geçici Komisyonu raporu (M. Meclisi 1/230, C. Senatosu 1/208) (S. Sayısı : 117) [Dağıtma tarihi : 23 . 4 . 1963]

B - TÜZÜK GEREĞİNCE BİR DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

1. — Mardin Milletvekili Mehmet Ali Arıkan ile İstanbul Milletvekili Rıza Bertan'ın, İnhisar beyiyelerinin üçte birinin harb mâlûlleri-ne ve şehit, dul ve yetimlerine tahsis ve tevzi-ne dair olan 1485 sayılı Kanununun 5755 sayılı Kanunla değiştirilen 4 ncü maddesinin tadili hakkındaki kanun teklifinin Millet Meclisince reddolunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Milli Savunma Komisyonu raporu. (M. Meclisi

2/79, C. Senatosu 2/46) (S. Sayısı : 118) [Dağıtma tarihi : 29 . 4 . 1963]

2. — Adana Milletvekili Kemal Sarıbrahim-oğlu'nun, Dilekçe Komisyonununun 24 . 2 . 1960 tarihli Haftalık Karar Cetvelindeki 2266 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (M. Meclisi 4/70; C. Senatosu 4/9) (S. Sayısı : 92 ye ek) [Dağıtma tarihi : 13 . 4 . 1963]

3. — Temsilciler Meclisi eski Üyesi Şinasi Özdenoğlu ve bir arkadaşının, Kurucu Meclis Dilekçe Komisyonununun 3 . 9 . 1961 tarihli Haftalık Karar Cetvelindeki 67 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (M. Meclisi 4/4; C. Senatosu 4/6) (S. Sayısı : 93 e ek) [Dağıtma tarihi : 13 . 4 . 1963]

4. — Adana Milletvekili Kemal Sarıbrahim-oğlu'nun, Dilekçe Komisyonununun 24 . 2 . 1960 tarihli Haftalık Karar Cetvelindeki 2228 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (M. Meclisi 4/60; C. Senatosu 4/7) (S. Sayısı : 94 e ek) [Dağıtma tarihi : 13 . 4 . 1963]

5. — Adana Milletvekili Kemal Sarıbrahim-oğlu'nun, Dilekçe Komisyonununun 24 . 2 . 1960 tarihli Haftalık Karar Cetvelindeki 2262 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (M. Meclisi 4/66; C. Senatosu 4/12) (S. Sayısı : 111) [Dağıtma tarihi : 17 . 4 . 1963]

6. — Adana Milletvekili Kemal Sarıbrahim-oğlu'nun, Dilekçe Komisyonununun 24 . 2 . 1960 tarihli Haftalık Karar Cetvelindeki 2265 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (M. Meclisi 4/69; C. Senatosu 4/13) (S. Sayısı : 112) [Dağıtma tarihi : 17 . 4 . 1963]

7. — Adana Milletvekili Kemal Sarıbrahim-oğlu'nun, Dilekçe Komisyonununun 24 . 2 . 1960

tarıhli Haftalık Karar Cetvelindeki 2261 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (M. Meclisi 4/65, C. Senatosu 4/16) (S. Sayısı : 113) [Dağıtma tarihi : 19 . 4 . 1963]

8. — Adana Milletvekili Kemal Sarıbrahim-oğlu'nun, Dilekçe Komisyonunun 24 . 2 . 1960 tarihli Haftalık Karar Cetvelindeki 227 'sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (M. Meclisi 4/62, C. Senatosu 4/15) (S. Sayısı : 114) [Dağıtma tarihi 19 . 4 . 1963]

9. — Adana Milletvekili Kemal Sarıbrahim-oğlu nun, Dilekçe Komisyonunun 24 . 2 . 1960 tarihli Haftalık Karar Cetvelindeki 2259 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (M. Meclisi 4/63, C. Senatosu 4/14) (S. Sayısı : 115) [Dağıtma tarihi : 19 . 4 . 1963]

10. — Adana Milletvekili Kemal Sarıbrahim-oğlu'nun, Dilekçe Komisyonunun 24 . 2 . 1960 tarihli Haftalık Karar Cetvelindeki 2226 sayılı Karar ile 2227 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (M. Meclisi 4/57 - 4/59 C. Senatosu 4/17) (S. Sayısı : 119) [Dağıtma tarihi : 29 . 4 . 1963]

11. — Cumhuriyet Senatosu İçtüzük teklifi ve Cumhuriyet Senatosu İçtüzük Komisyonu raporu (2/15) (S. Sayısı : 65 e ek) [Dağıtma tarihi : 18 . 10 . 1962]

V

İKİ DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

A - İKİNCİ GÖRÜŞÜLMESİ YAPILACAK İŞLER

B - BİRİNCİ GÖRÜŞÜLMESİ YAPILACAK İŞLER

Dönem : 1

Toplantı : 2 CUMHURİYET SENATOSU S. Sayısı : 92 ye ek

Adana Milletvekili Kemal Sarıbrahimoğlu'nun, Dilekçe Komisyonunun 24 . 2 . 1960 tarihli Haftalık Karar Cetvelindeki 2266 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (M. Meclisi 4/70, C. Senatosu 4/9)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Sayın Başkanlığına

Arzuhal Encümeninin 24 . 2 . 1960 tarih ve 52 sayılı Haftalık Karar Cetvelinde münteşir 2266 numaralı ve 20 . 1 . 1960 tarihli kararı, noksan tetkikata müstenidolup, usul ve esas bakımından kanun ve nizamla aykırı bulunduğundan, Heyeti Umumiyede görüşülüp, karara bağlanmasının temini için gereğinin ifasını rica ederim.

Saygılarımla,

16 Mart 1960

Adana Mebusu
Kemal Sarıbrahimoğlu

2266 sayılı karar

3337/3337 Halil Öztürk

3997/3997 Yeni Muhasebe Bürosu Hükümet caddesi 8/1
Antalya

(Dilekçi : İlköğretim müfettişi iken 5434 sayılı Kanununun 39 ncu maddesinin (b) fıkrasına tevfi-kan emekliye sevk edildiğini, halbuki başarılı bir eleman olduğu cihetle böyle bir muameleye mâruz tutulmasının maddet ve hakkaniyet kaide ve prensiplerine uygun düşmeyeceğini beyanla, hakkındaki tasarrufun kaldırılarak tekrar terzifini istemektedir.

Maarif Vekâletinin cevabi yazısında : Dilekçi Halil Öztürk'ün memuriyetteki kıdemi 25 sene, 11 ay, 7 gün olduğundan, 5434 sayılı Kanunun 39 ncu maddesinin (b) fıkrasının vekâlete tanıdığı yetkiye müsteniden, 17 . 5 . 1957 tarihinde emekliye sevk edildiği bildirilmektedir.

Gereği düşünüldü : Müstedi hakkındaki tasarrufla kanuna muhalefet ve takdir yetkisinin istimalinde de bir isabetsizlik görülemediğinden vâkı şikâyetin bu sebeplerden reddine, âzadan Mustafa Nuri Okcuoğlu'nun muhalif kalmasına karşı mevcudun mutlak ekseriyetiyle karar verildi.

Muhalefet şerhi

Emekli Sandığı Kanununun 39 ncu maddesinin «b» bendinin hükmü «Lüzum» kaydını muhtevi bulunmasına ve bu lüzumun mevcudolup olmadığına anlaşılması da emsali veçhile müstediye ait sicilin tetkiki ve icabında alâkâlıların selbi ile izahat alınmasıyla anlaşılabilirliğine göre,

Önce müstedinin sicilinin selbi ve alâkâlı vekâletini izahatı alındıktan sonra karar verilmesi icab-edeceği reyindeyim.

Mustafa Nuri Okcuoğlu
Bingöl Mebusu

Karar No.	Karar tarihi
2266	20 . 1 . 1960

Dilekçe Karma Komisyonunun birinci raporu

T. B. M. M.

Dilekçe Komisyonu

Zat ve Evrak No: 3337 - 3997

Dilekçe Kom. No: 3337 - 3997

K. K. Kayıt No: 4 - 70

7 . 3 . 1963

Cumhuriyet Senatosu Yüksek Başkanlığına

5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun değişik 39 ncu maddesinin (B) fıkrası gereğince : Burdur'da 1957 yılında İlkokul Müfettişi iken re'sen emekliye sevk edilen Halil Öztürk hakkındaki bu tasarrufun keyfi ve mesnetsiz olduğunu bahsile 2 . 10 . 1958 tarihli şikâyeti Türkiye Büyük Millet Meclisi Arzuhal Encümenininin 24 . 11 . 1960 tarih ve 52 sayılı Haftalık Kararı ile yapılan işlemde gayrikanuni ve takdir hakkının kullanılmasında keza bir isabetsizlik bulunmadığı belirtilmiştir.

24 . 11 . 1960 tarihli 52 sayılı Haftalık Karar cetvelinde yayımlanan 2266 sayılı Kararı Adana Milletvekili Kemal Sarıbrahimoğlu süresi içinde itirazda bulunduğundan ilgili dosya Komisyonumuz genel kurulunun 14 . 2 . 1963 tarihli toplantısında Bakanlık temsilcisi ile muteriz Sayın Kemal Sarıbrahimoğlu hazır buldukları halde incelenip görüşüldü.

Getirilen sicillerin tetkikinde yukarda açıklanan duruma binaen adı geçen emeklilik işleminin sadece 25 yıl 11 ay hizmet yılını doldurmuş olmasına istinadettirildiği, müddeti hizmeti esnasında almış olduğu sicillerinin müspet olduğu emeklilik işleminden sonra tekrar göreve alınması için yaptığı müracaat komisyonu mahsusunda tetkik edilerek kabule şayan görülmekle 30 . 6 . 1960 tarihli bir kararname ile tekrar vazifesine iade edildiği, halen Antalya'da İlköğretim Müfettişi olarak çalıştığı anlaşılmıştır.

Şu hale göre bahis konusu emeklilik işleminin hiçbir mesnedi olmadığı, Bakanlığın sözü edilen şahsı tekrar tazviz etmek suretiyle vâkı itiraz hareketi dahi bu tasarrufun mesnetsizliğinin başka delilini teşkil etmekte olduğundan tatbik edilen emeklilik işleminin kaldırılmasına mevcudun oybirliği ile karar verildi.

Keyfiyet 140 sayılı Kanunun 9 ncu maddesine uyularak düzenlenen bu raporda Senato Genel Kurulunun yüksek tasviplerine sunulur.

Dilekçe Komisyonu Başkanı	Başkanvekili	Sözcü	Sözcü
Urfa Senatörü	Aydın M. V.	Edirne M. V.	Bolu Senatörü
Vasfi Gerger	Reşat Özarda	Fahri Giriltioğlu	Sırrı Uzunhasanoğlu
Kâtip			
Kütahya Senatörü	Zonguldak M. V.	Isparta M. V.	Konya M. V.
Osman Cevdet Erkut	Ahmet Fuat Ak	Lokman Başaran	Ahmet Gürkan
Antalya Senatörü	Balıkesir Senatörü	Siirt M. V.	Tabii Üye
Mehmet İkuçan	Hamdi Oğuzbeyoğlu	Süreyya Öner	Muzaffer Yurdakulur
		İmzada bulunamadı	

Hakkâri M. V.
Ahmet Zeydan
İmzada bulunamadı

Dilekçe Karma Komisyonunun ikinci raporu

T. B. M. M.

Dilekçe Karma Komisyonu

11 . 4 . 1963

Dilekçe Kar. Kom. No. 3337 - 3997

Zat ve Evrak No. 3337 - 3997

K. K. Kayıt No. 1/70

Cumhuriyet Senatosu Yüksek Başkanlığına

Komisyonumuz Genel Kurulunun 14 . 2 . 1963 tarihli toplantısında alınan karar gereğince düzenlenip 140 sayılı Kanunun 9 ncu maddesi müebince Yüksek Başkanlığınıza sunulan ve; Senato Genel Kurulunun 21 . 3 . 1963 tarihli 51 nei Birleşiminde yapılan görüşmeler sonunda; Anayasa Mahkemesinin 5434 sayılı Kanununun 39 ncu maddesinin (b) fıkrasının son bendinin iptaline dair sâdir olan 31 Ocak 1963 tarihli karar muvacehesinde, idari kaza merciine müracaat hakkı doğduğu ve bu itibarla; yasama ve kaza organları kararları arasında her hangi bir ihtilâta meydan verilmemesi bakımından bir kere daha gözden geçirilmesi hususunda tezahür eden temayül üzerine geri istenilen 1.3.1963 tarih ve 4/70, 3337/3997, 3337/3997 sayılı raporumuz komisyonumuz Genel Kurulunun 4 . 4 . 1963 tarihli toplantısında tekrar incelendi.

Anayasa Mahkemesinin 31 Ocak 1963 tarihli mezkûr kararı, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 39 ncu maddesinin (b) fıkrasının son bendi hükmünü iptal etmiş ve 11 Mart 1963 tarihli Resmî Gazete ile yayımlanmış bulunmaktadır.

Anayasanın 152 nei maddesinde; «Anayasa Mahkemesince iptaline karar verilen kanun veya İçtüzük veya bunların iptal edilen hükümleri karar tarihinde yürürlükten kalkar» ve ayrıca «iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarih ayrıca kararlaştırılabilir denilmekte ve bu tarihin kararın verildiği günden başlayarak 6 ayı geçemeyeceği de tesbih olunduktan sonra, âmir hüküm olarak «iptal kararı geriye yürümez» hükmü bulunmaktadır.

Bu maddenin incelenmesinden açıkça anlaşılmaktadır ki, Anayasa Mahkemesi kararlarının yürürlüğe konulması ileriye doğru uzatılması mümkün fakat her hangi bir surette olursa olsun geriye sirayeti gayrimümkündür. Bahis konusu iptal kararı ileriye muzaf bir hüküm derpiş etmediğine göre, aynı madde müebince Resmî Gazetede ilânını mütaakip yürürlüğe girmiş addetmek icabeder. Binaenaleyh; kaza merciine başvurma yolunu kapıyan zikredilen kanun hükmü meriyette bulunduğu sırada, haklarında bu tasarruf iera edilenderin Büyük Millet Meclisine müracaat hakları mutlak ve Yüksek Meclis namına Dilekçe Karma Komisyonunun bu müracaatleri inceleme yetkisi de aşikârdır.

Esasen Kurucu Meclis zamanında da bu noktai nazar kabul edilerek kararlar verilmiş ve bu kararlar kesinleşmiş ve müspet olan kararlar da idarece infaz edilmiş ve edilmektedir.

Anayasa Mahkemesince iptal edilen mezkûr hükümle haklarında bu tasarruf iera edilenderin, idari kaza merciine baş vurabilme hakları gerçi kendiliğinden doğduğu düşünülebilirse de; tasarrufun ierasından sonra dâva müddetinin muhafaza edilmiş olması en başta gelen hukuki bir kaidedir. Ayrıca bu müddetin iptal karardan sonra başlayabileceği de keza düşünülebilir; fakat Anayasanın 152 nei maddesinin yukarıda işaret edilen geriye yürümez mutlak kaydı bu noktai nazarı ortadan kaldırmaktadır. Nitekim; bu güne kadar bu hususta her hangi bir içtihat takarrür edememiştir. Durum böyle olunca; hak sahiplerini yargı yoluna gitmeye icbar etmeye ve kendilerine bu yolu göstermeye de hukukan imkân yoktur.

Meğer ki, yeni bir tesis ile bu noktai nazar tedvin edilmiş olsun.

Arz edilen bu hukuki sebeplere binaen keyfiyet, geri alınan bahis konusu raporumuzla birlikte Senato genel kurulunun yüksek takdir ve tasviplerine sunulur.

Dilekçe Karma
Komisyonu Başkanı
Urfa Senatörü
Vasfi Gerger

Sözcü
Edirne Milletvekili
Fahir Giritlioğlu

Sözcü
Bolu Senatörü
Sırrı Uzunhasanoğlu

Zonguldak Milletvekili
Ahmet Fuat Ak

Cumhurbaşkanınca S. Ü.
Hidayet Aydın

Afyon K. Milletvekili
Şevki Güler

Siirt Milletvekili
Süreyya Öner

Sivas Milletvekili
Reşat Turhan

Tabii Senatör
Muzaffer Yurdakuler

Dönem : 1

Toplantı : 2 CUMHURİYET SENATOSU S. Sayısı : 93 e ek

**Temsilciler Meclisi eski Üyesi Şinasi Özdenoğlu ve bir arkadaşının,
Kurucu Meclis Dilekçe Komisyonununun 3 . 9 . 1961 tarihli Haftalık
Karar Cetvelindeki 67 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine
dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (M. Meclisi
4/4, C. Senatosu 4/6)**

Kurucu Meclis Sayın Başkanlığına

3 . 9 . 1961 tarih ve 5 sayılı Dilekçe Komisyonu haftalık karar cetvelinde çıkan ve Hakkı Şişmanoğlu'na aidolan 1 . 9 . 1961 tarih ve 67 sayılı Karara itiraz eder ve Heyeti Umumiyede görüşülmesini saygı ile talebederiz.
22 . 9 . 1961

Temsilciler Meclisi Üyesi
S. Özdenoğlu

Temsilciler Meclisi Üyesi
Y. Feyzioğlu

67 sayılı Karar

639/41080 Hakkı Şişmanoğlu
Hamamönü Engin sokak No. 21
Ankara

(Dilekçe özeti : Kanunî ve idari bîzım ve zaruret olmadığı halde 5 . 1 . 1959 tarihinde Adalet Bakanlığınca 5434 sayılı Kanununun 39/B maddesi gereğince emekliye sevk edildiğinden, haksız olan bu tasarrufun iptali talebinden ibarettir.)

Adalet Bakanlığı 24 . 3 . 1961 tarih ve 10402 sayılı cevabi yazısında : 5434 sayılı Kanunun idareye re'sen emekliye sevk yetkisi veren 39 ncu maddesi hükmünün tadil edilerek, bu hükme göre re'sen emekliye sevk olunanların kaza mercilerine müracaat edebilmelerini sağlamak üzere yeni bir fıkra sevk edilmesi, antidemokratik kanun ve hükümlerini tarayıp tesbit etmek için teşekkül eden komisyon tarafından tanzim edilen raporda derpiş edilmiş olup, bu fıkra kanunlaşığı takdirde mumaileyhin de bu kanun dairesinde müracaatta bulunması gerektiği bildirilmiştir.

Gereği düşünöldü : Bakanlık cevabına, incelenen dosya ve sicillerine göre; dilekçi hakkında uygulanan muamelede kanuna aykırılık ve kullanılan takdir hakkında da isabetsizlik görülmediğinden, şikâyet konusu edilen idari tasarrufun kaldırılmasına mahal olmadığına hazır bulunan üyelerden Vasfi Gerger'in çekinse oyuna karşı oy birliği ile karar verildi.

Karar No. Karar tarihi

67

1 . 9 . 1961

Dilekçe Karma Komisyonu birinci raporu

T. B. M. M.

Dilekçe Karma Komisyonu

Zat ve Evrak No. : 41080

Dilekçe Kom. No. : 639

K. K. Kayıt No. : 4-4

1.3.1963

Cumhuriyet Senatosu Yüksek Başkanlığına

5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun değişik 39 ncu maddesinin «B» fıkrası gereğince; Ankara icra memurluğundan re'sen emekliye sevk edilen Hakkı Şişmanoğlu'nun; hakkındaki bu tasarrufun kayfi ve mesnetsiz bulunduğu ve mücerret; böyle bir muameleye muhatap tutulmak kasdı ile, birtakım isnatlarla mahkemeye sevk olunup yargılama sonucu beklenilmeden uygulandığından ve ilişik olarak sunduğu beraet ilâmının dahi bunu teyidelediğinden bahsile vâkı; 12.1.1961 tarihli şikâyeti; Kurucu Meclis Dilekçe Komisyonunun 1.9.1961 gün ve 67 sayılı bir kararı ile; tasarrufta gayrikanuni ve takdir hakkının kullanılmasında da keza bir isabetsizlik bulunmadığı belirtilmek suretiyle reddedilmiştir.

3.9.1961 tarihli haftalık karar cetveli ile yayımlanan bu karara, Temsilciler Meclisi Üyesi Şinasi Özdenoğlu ve Yavuz Feyzioğlu tarafından, süresi içinde itirazda bulunulduğundan, ilgili dosya, komisyonumuz Genel Kurulunun 14.2.1963 tarihli toplantısında Bakanlık Temsilcisinin huzuru ile incelenip temsileinin getirilen sicillere müsteniden verdiği izahat dinlendikten sonra icabı görüldü.

Yukarda açıklanan duruma binaen; adı geçen emeklilik işleminin siciline dayanılarak tesis kılındığı ve gereksiz olarak yapılan itirazın ve vâkı şikâyetin bu bakımdan yersiz bulunduğu sonucuna varılmıştır.

İtiraz olunan bahis konusu, 1.9.1961 gün ve 67 sayılı Karar tamamıyla isabetlidir.

Keyfiyet; 140 sayılı Kanunun 9 ncu maddesine uyularak düzenlenen bu raporla Senato Genel Kurulunun yüksek tasviplerine sunulur.

Dilekçe Karma Komisyonu Başkanı Urfa Senatörü <i>Vasfi Gergin</i>	Başkanvekili Aydın Milletvekili <i>Reşat Özarda</i>	Sözcü Edirne Milletvekili <i>Fahir Girittlioğlu</i>	
Sözcü Bolu Senatörü <i>Sırrı Uzunhasanoğlu</i>	Kâtip Kütahya Senatörü <i>Osman Cevdet Erkut</i>	Zonguldak Milletvekili <i>Ahmet Fual Ak</i>	İsparta Milletvekili <i>Lokman Başaran</i>
Konya Milletvekili Müstenkifim <i>Ahmet Gürkan</i>	Antalya Senatörü <i>Mehmet İkuçan</i>	Balıkesir Senatörü <i>Hamdi Oğuzbeyoğlu</i>	Siirt Milletvekili Süreyya Öner İmzada bulunamadı
	Tabii Üye <i>Muzaffer Yurdakuler</i>	Hakkâri Milletvekili Ahmet Zeydan İmzada bulunamadı	

Dilekçe Karma Komisyonunun ikinci raporu

T. B. M. M.

Dilekçe Karma Komisyonu

Dilekçe Kar. Kom. No : 639

Zat ve Evrak No : 41080

K. K. Kayıt No : 414

11 . 4 . 1963

Cumhuriyet Senatosu Yüksek Başkanlığına

Komisyonumuz Genel Kurulunun 14.2.1963 tarihli toplantısında alınan karar gereğince düzenlenip 140 sayılı Kanunun 9 neu maddesi mucibince Yüksek Başkanlığınıza sunulan ve; Senato Genel Kurulunun 21.3.1963 tarihli 51 nei Birleşiminde yapılan görüşmeler sonunda; Anayasa Mahkemesinin 5434 sayılı Kanunun 39 neu maddesinin (b) fıkrasının son bendinin iptaline dair sâdır olan 31 Ocak 1961 tarihli karar muvacehesinde, idari kaza merciine müracaat hakkı dolduğu ve bu itibarla; yasama ve kaza organları kararları arasında her hangi bir ihtilâta meydan verilmesi bakımından bir kere daha gözden geçirilmesi hususunda tezahür eden temayül üzerine geri istenilen 1.3.1963 tarih ve 41080-639-4/4 sayılı raporumuz Komisyonumuz Genel Kurulunun 4.4.1963 tarihli toplantısında tekrar incelendi.

Anayasa Mahkemesinin 31 Ocak 1963 tarihli mezkûr kararı, 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununun 39 neu maddesinin (B) fıkrasının son bendi hükmünü iptal etmiş ve 11 Mart 1963 tarihli Resmî Gazete ile yayınlanmış bulunmaktadır.

Anayasanın 152 nei maddesinde; «Anayasa Mahkemesince iptaline karar verilen kanun veya İcüzük veya bunların iptal edilen hükümleri karar tarihinde yürürlükten kalkar» ve ayrıca «İptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarih ayrıca kararlaştırılabilir» denilmekte ve bu tarihin kararın verildiği günden başlayarak altı ayı geçmeyeceği de tasrih olunduktan sonra, âmir hüküm olarak «iptal kararı geriye yürümez» hükmü bulunmaktadır.

Bu maddenin incelenmesinden açıkça anlaşılmaktadır ki, Anayasa Mahkemesi kararlarının yürürlüğe konulması ileriye doğru uzatılması mümkün fakat her hangi bir suretle olursa olsun geriye sirayeti gayrimümkündür. Bahis konusu iptal kararı ileriye muzaf bir hüküm derpiş etmediğine göre aynı madde mucibince Resmî Gazetede ilânını mütaakıp yürürlüğe girmiş addetmek icabeder. Binaenaleyh; kaza merciine başvurma yolunu kapsıyan zikredilen kanun hükmü meriyette bulunduğu sırada, haklarında bu tasarruf icra edilenlerin Büyük Millet Meclisine müracaat hakları mutlak ve Yüksek Meelis namına Dilekçe Karma Komisyonunun bu müracaatları inceleme yetkisi de aşikârdır.

Esasen Kurucu Meelis zamanında da bu noktai nazar kabul edilerek kararlar verilmiş ve bu kararlar kesinleşmiş ve müspet olan kararlar da idarece infaz edilmiş ve edilmektedir.

Anayasa Mahkemesince iptal edilen mezkûr hükümlerle, afların haklarında bu tasarruf icra edilenlerin, idari kaza merciine başvurabilme hakları gerçi kendiliğinden doğduğu düşünülebilirse de; tasarrufun icrasından sonra dâva müddetinin muhafaza edilmiş olması en başta gelen hukuki bir kaidedir; ayrıca bu müddetin iptal kararından sonra başlayabileceği de keza düşünülebilir, fakat; Anayasanın 152 nei maddesinin yukarda işaret edilen «geriye yürümez» mutlak kaydı bu noktai nazarı ortadan kaldırmaktadır. Nitekim; bugüne kadar bu hususta her hangi bir içtihat takarrür edememiştir. Durum böyle olunca hak sahiplerini yargı yoluna gitmeye icra etmeye ve kendilerine bu yolu göstermeye de hukukan imkân yoktur.

Meğer ki, yeni bir tesisle bu noktai nazar tedvin edilmiş olsun.

Arz edilen bu hukuki sebeplere binaen keyfiyet, geri alınan bahis konusu raporumuzla birlikte Senato genel kurulunun yüksek takdir ve tasviplerine sunulur.

Dilekçe Karma
Komisyonu Başkanı
Urfa Senatörü
Vasfi Gerger

Sözcü
Edirne Milletvekili
Fahir Giriltioğlu

Sözcü
Bolu Senatörü
Sarı Uzunhasanoğlu

Zonguldak Milletvekili
Ahmet Fuat Ak

Cumhurbaşkanınca S. Ü.
Hidayet Aydınar

Afyon K. Milletvekili
Şevki Güler

Siirt Milletvekili
Süreyya Öner

Sivas Milletvekili
Reşat Turhan

Tabii Senatör
Muzaffer Yurdakuler

Dönem : 1

Toplantı : 2 CUMHURİYET SENATOSU S. Sayısı : 94 e ek

Adana Milletvekili Kemal Sarıbrahimoğlu'nun, Dilekçe Komisyonunun 24 . 2 . 1960 tarihli Haftalık Karar Cetvelindeki 2228 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (M. Meclisi 4/60, C. Senatosu 4/7)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Sayın Riyasetine

Arzuhal Encümeninin 24 . 2 . 1960 tarih ve 52 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 2228 numaralı ve 20 . 1 . 1960 tarihli kararı noksan tetkikata müstenidolup, kanun ve nizamlara aykırı bulunduğundan, Heyeti Umumiyede görüşülüp bir karara bağlanmasının temini için gereğinin ifasını rica ederim.

Saygılarımla.

16 Mart 1960

Adana Mebusu
Kemal Sarıbrahimoğlu

2228 sayılı Karar

1671/1671 Cemalettin Aksoy

Kavacık Subay evleri Kemalettin Samipaşa caddesi No : 6.
Ankara.

(Dilekçe : Tekâüde sevkini icabettiren hiçbir sebep yok iken, 5434 sayılı Kanununun 39 ncu maddesinin (b) fıkrası hükmünün hakkında tatbik edilerek re'sen emekliye sevk edilmesinde isabet bulunmadığını beyanla, bu bapta muamelenin kaldırılmasını ve tekrar tazifini istemektedir.)

Milli Müdafaa Vekâletinin cevabi yazısında : Dilekçenin piyade yarbaylığından arzusu ile muamele memurluğuna nakledildiği ve 2 Kasım 1956 tarihinde, birinci sınıf muamele memuru iken görülen lüzum üzerine 5434 sayılı Kanununun 39 ncu maddesinin (b) fıkrasına tevfikan emekliye sevk olunduğu ve tekaüde ayrılmadan önce altı ay hava değişimi alarak bu müddet vazifesine katılmamış bulunduğu bildirilmektedir.

Gereği düşünüldü : Müstedi hakkındaki tasarrufla kanuna muhalefet ve takdir yetkisinin istimalinde de bir isabetsizlik görülemediğinden vâkı şikâyetin bu sebeplerden reddine, âzadan Mustafa Nuri Okcuoğlu'nun muhalif kalmasına karşı, mevcudun mutlak ekseriyetiyle karar verildi.

Muhalefet Şerhi

Emekli Sandığı Kanununun 39 ncu maddesinin (b) bendinin hükmü «lüzum» kaydını muhtevî bulunmasına ve bu lüzumun mevcudun olup olmadığının anlaşılması da emsali veçhile müstediye ait sicil tetkiki ve icabında alâkalıların celbi ile izahat alınmasıyla anlaşılabilceğine göre :

Önce müstedinin sicilinin celbi ve alâkalı vekâletinin izahatı alındıktan sonra karar verilmesi icabedeceği reyindeyim.

Bingöl Mebusu

Mustafa Nuri Okcuoğlu

Karar No. Karar tarihi

2228

20 . 1 . 1960

**Dilekçe Karma Komisyonunun Birinci
Raporu**

*T. B. M. M.
Dilekçe Komisyonu
Zat ve Evrak No. 1671
Dilekçe Kom. No. 1671
K. K. Kayıt No. 1/60*

1 . 3 . 1968

Cumhuriyet Senatosu Yüksek Başkanlığına

3 . 4 . 1958 tarihli bir dilekçe ile, 6 aylık sağlık iznini kullanmakta olduğu bir sırada; gerek bu durumu ve gerekse Sağlık Kurulu raporunun, yeni görevine tâyiniaden önce düzenlediği nazara alınmadan; görevine gidememesi bir vazife temarüzü addedilmek sureti ile, 5434 sayılı Kanunun değişik 39 neu maddesinin (b) fıkrası gereğince hakkında, gayrikanuni bir şekilde re'sen uygulanan emeklilik işleminden şikâyet edip, bunun kaldırılmasını isteyen, birinci sınıf muamele memurluğundan emekli Cemalettin Aksoy'a ait bu müracaat; Türkiye Büyük Millet Meclisi Arzuhal Encümeninin 20 . 1 . 1960 gün ve 2228 sayılı bir Karar ile reddedilmiştir.

24 . 2 . 1960 tarihli Haftalık Karar Cetvelinde yayınlanan bu karara; Adana Milletvekili Kemal Sarıbrahimoğlu tarafından süresi içinde ve : Noksan tetkikata müsterih, kanun ve nizamlara aykırı olduğu gerekçesi ile itirazda bulunulmuş olduğundan bunuala ilgili dosya, Komisyonumuz Genel Kurulunun 14 . 2 . 1963 tarihli oturumunda adı geçen milletvekili ve Bakanlık temsilcisinin hazırları ile yeniden incelendi.

Bahis konusu kararda bulunan muhalefet gerhinde, bu maddede yazılı lüzumun mevcudiyetini anlamak için, emsalinde olduğu gibi, dilekçeye ait sicillerin getirilip incelenmesi ve alâkalılardan izahat alındıktan sonra karar verilmesi lüzumuna işaret edilmiş ve :

Şu duruma göre, esasa mütaallik olan bu kararın, filhakika; siciller celbedilip incelenmeden verildiği anlaşılmıştır.

Bakanlık mümessili verdiği izahatta : Piyade Yarbayı iken kendi isteği ile muamele sınıfına geçmiş olan müştekinin emeklilik işleminin mücerret, görülen lüzum kaydına dayandığı, başka bir gerekçesi olmadığını ve mumaileyhin sicillerinde de her hangi menfi bir kayıt bulunmadığını belirtmiştir.

Yüksek malûmaları olduğu üzere; mezkûr kanun maddesinde yazılı lüzumun tâyin ve tesbitinde kanun yapıcısının maksadını açıklıyan 1728 sayılı Meclis Kararına konu teşkil eden raporda işaret edildiği gibi; bu tasarrufun tesisinde idare; her ne kadar serbestiye ve mutlak takdir hakkına sahip ise de; takdir hakkının kullanılmasında dahi idare hukuku esaslarına göre, objektif ölçülere maddi vâkıa ve delillere dayanmak zorundadır. Ezcümle: Tasarrufun evvel emirde kamu yararına olması ve emekliye sevk edilen kimsenin fikren, mânen ve maddeten yetersiz ve bu durumunun sicilleri ile sabit bulunmuş olması lâzımdır. Bunun aksine olan bir idari tasarrufun ise; Hukuk Devleti anlayışı ile kabili telif ve teeviz olamayacağı eihetle, ancak keyfi bir işlem olarak vasıflandırılması mümkündür.

İncelenen dosyasına ve temsileinin yukarda belirtilen izahatına göre dilekçe hakkındaki bu muamelenin böyle hukuki ve maddi hiçbir sebebe dayanmadığı neticesine varılmış ve bu bakımdan itirazı yerinde görülmüştür.

Bu maddi ve hukuki sebeplerden dolayı itiraz konusu bulunan 20 . 1 . 1960 gün ve 2228 sayılı Kararın ve adı geçen dilekçe hakkındaki emeklilik işleminin kaldırılmasına mevcudun oy birliği ile karar verilmiştir.

Keyfiyet : 140 sayılı Kanunun 9 ncu maddesine uyularak düzenlenen bu raporla Senato Genel Kurulunun yüksek tasviplerine sunulur.

Dilekçe Karma Komisyonu	Başkanvekili	Sözcü	Sözcü
Başkanı	Aydın Milletvekili	Edirne Milletvekili	Bolu Senatörü
Urfa Senatörü	<i>R. Özarda</i>	<i>F. Girillioğlu</i>	<i>S. Uzunhasanoğlu</i>
<i>V. Gerger</i>			
Kâtip	Zonguldak Milletvekili	İsparta Milletvekili	Konya Milletvekili
Kütahya Senatörü	<i>A. F. Ak</i>	<i>L. Başaran</i>	<i>A. Gürkan</i>
<i>O. C. Erkuş</i>			
Antalya Senatörü	Balıkesir Senatörü	Siirt Milletvekili	Tabii Üye
<i>M. İkuçan</i>	<i>H. Oğuzbeyoğlu</i>	<i>S. Öner</i>	<i>M. Yurdakuler</i>
		İmzada bulunamadı	
	Hakkâri Milletvekili		
	<i>A. Zeydan</i>		
	İmzada bulunamadı		

Dilekçe Karma Komisyonunun İkinci raporu

T. B. M. M.

Dilekçe Karma Komisyonu

Dilekçe Kar. Kom. No. : 1671

Zat ve Evrakı No. : 1671

K. K. Kayıt No. : 4/60

11 . 4 . 1963

Cumhuriyet Senatosu Yüksek Başkanlığına

Komisyonumuz Genel Kurulunun 14 . 2 . 1963 tarihli toplantısında alınan karar gereğince düzenlenip 140 sayılı Kanunun 9 ncu maddesi mucibince Yüksek Başkanlığımıza sunulan ve; Senato Genel Kurulunun 21 . 3 . 1963 tarihli 51 nci Birleşiminde yapılan görüşmeler sonunda; Anayasa Mahkemesinin 5434 sayılı Kanunun 39 ncu maddesinin (b) fıkrasının son bendinin iptaline dair sadır olan 31 Ocak 1961 tarihli karar muvacehesinde, idari kaza merciine müracaat hakkı dolduğu ve bu itibarla; yasama ve kaza organları kararları arasında her hangi bir ihtilâta meydan verilmemesi bakımından bir kere daha gözden geçirilmesi hususunda tezahür eden temayül üzerine geri istenilen 1 . 3 . 1963 tarih ve 1671/1671, 4/60 sayılı raporumuz komisyonumuz Genel Kurulunun 4 . 4 . 1963 tarihli toplantısında tekrar incelendi.

Anayasa Mahkemesinin 31 Ocak 1963 tarihli mezkûr kararı, 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununun 39 ncu maddesinin (b) fıkrasının son bendi hükmünü iptal etmiş ve 11 Mart 1963 tarihli Resmî Gazete ile yayımlanmış bulunmaktadır.

Anayasanın 152 nci maddesinde «Anayasa Mahkemesince iptaline karar verilen kanun veya İcraat veya bunların iptal edilen hükümleri karar tarihinde yürürlükten kalkar» ve ayrıca «İptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarih ayrıca kararlaştırılabilir.» denilmekte ve bu tarihin kararın verildiği günden başlayarak altı ayı geçemeyeceği de tasrih olunduktan sonra, âmir hükmü olarak «iptal kararı geriye yürümez» hükmü bulunmaktadır.

Bu maddenin incelenmesinden açıkça anlaşılmalıdır ki, Anayasa Mahkemesi kararlarının yürürlüğe konulması ileriye doğru uzatılması mümkün fakat her hangi bir suretle olursa olsun geriye sirayeti gayrimümkündür. Bahis konusu iptal kararı ileriye muzaf bir hüküm derpiş et-

mediğine göre aynı madde mucibince Resmî Gazetede ilânını mütaakıp yürürlüğe girmiş addetmek icabeder. Binaenaleyh; kaza merciine başvurma yolunu kapıyan zikredilen kanun hükmü meriyette bulunduğu sırada, haklarında bu tasarruf iera edilenlerin Büyük Millet Meclisine müracaat hakları mutlak ve Yüksek Meclis namma Dilekçe Karma Komisyonunun bu müracaatleri inceleme yetkisi de âşikârdır.

Esasen Kurucu Meclis zamanında da bu noktai nazar kabul edilerek kararlar verilmiş ve bu kararlar kesinleşmiş ve müspet olan kararlar da idarece infaz edilmiş ve edilmektedir.

Anayasa Mahkemesince iptal edilen mezkûr hükümle, afların haklarında bu tasarruf iera edilenlerin, idari kaza merciine başvurabilme hakları gerçi kendiliğinden doğduğu düşünülebilirse de; tasarrufun ierasından sonra dâva müddetinin muhafaza edilmiş olması en başta gelen hukuki bir kaidedir; ayrıca bu müddetin iptal kararından sonra başlayabileceği de keza düşünülebilir, fakat; Anayasanın 152 nci maddesinin yukarda işaret edilen «geriye yürümez» mutlak kaydı bu noktai nazarı ortadan kaldırmaktadır. Nitekim; bugüne kadar bu hususta her hangi bir içtihat takarrür edememiştir. Durum böyle olunca hak sahiplerini yargı yoluna gitmeye icbar etmeye ve kendilerine bu yolu göstermeye de hukukan imkân yoktur.

Meğer ki, yeni bir tesisle bu noktai nazar tetvin edilmiş olsun.

Arz edilen bu hukuki sebeplere binaen keyfiyet, geri alınan bahis konusu raporumuzla birlikte Senato Genel Kurulunun yüksek takdir ve tasviplerine sunulur.

Dilekçe Karma Komisyonu

Başkanı	Sözcü	Sözcü	
Urfa Senatörü	Edirne Milletvekili	Bolu Senatörü	Zonguldak Milletvekili
<i>V. Gerger</i>	<i>F. Giriltioğlu</i>	<i>S. Uzunhasanoğlu</i>	<i>A. F. Ak</i>
Cumhurbaşkanınca S. Ü.	Afyon Milletvekili	Siirt Milletvekili	Sivas Milletvekili
<i>H. Aydınar</i>	<i>Ş. Güler</i>	<i>S. Öner</i>	<i>R. Turhan</i>
	Tabî Senatör		
	<i>M. Yurdakuler</i>		

Dönem : 1
Toplantı : 2

CUMHURİYET SENATOSU S. Sayısı: 118

Mardin Milletvekili Mehmet Ali Arıkan ile İstanbul Milletvekili Mahmut Rıza Bertan'ın İnhisar beyiyelerinin üçte birlerinin harb mâlûlleri-ne ve şehit, dul ve yetimlerine tahsis ve tevziine dair olan 1485 sayılı Kanunun 5755 sayılı Kanunla değiştirilen 4 ncü maddesinin tadili hakkındaki kanun teklifinin Millet Meclisince reddolunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Millî Savunma Komisyonu raporu (M. Meclisi 2/79. C. Senatosu 2/46)

(Not : Millet Meclisi Sıra Sayısı : 360)

Millet Meclisi
Genel Sekreterliği
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı: 766 - 3276

20.3.1963

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Mardin Milletvekili Mehmet Ali Arıkan ile İstanbul Milletvekili Mahmut Rıza Bertan'ın, inhisar beyiyelerinin üçte birlerinin harb mâlûlleri-ne ve şehit, dul ve yetimlerine tahsis ve tevziine dair olan 1485 sayılı Kanunun 5755 sayılı Kanunla değiştirilen 4 ncü maddesinin tadili hakkındaki kanun teklifinin reddine dair olup, Millet Meclisi Genel Kurulunun 18.3.1963 tarihli ve 59 ncü Birleşiminde kabul edilen Geçici Komisyon raporu ile teklif dosyası ilişik olarak sunulmuştur.

Saygılarımla.

Millet Meclisi Başkanı
Fuad Sirmen

Not: Bu teklif 10.1.1962 tarihinde Başkanlıkça Komisyona havale edilmiş ve Genel Kurulun 25.1.1963 ve 18.3.1963 tarihli 35 ve 59 ncü Birleşimlerinde reddedilmiştir. (Millet Meclisi S. Sayısı: 360)

Millet Meclisinin kabul ettiği rapor

YÜKSEK BAŞKANLIĞA

Genel Kurulun 40 ncü Birleşiminde kurulan Geçici Komisyonumuza muhavvel, Mardin Milletvekili Mehmet Ali Arıkan ile İstanbul Milletvekili Mahmut Rıza Bertan'ın İnhisar beyiyelerinin üçte birlerinin harb mâlûlleri-ne ve şehit dul ve yetimlerine tahsis ve tevziine dair olan 1485 sayılı Kanunun 5755 sayılı Kanunla değiştirilen 4 ncü maddesinin tadili hakkında kanun teklifi ilgili bakanlıklar temsilcilerimin de iştirakleri ile tetkik ve müzakere edildi.

Şehit dul ve yetimleri ile harb mâlûlleri-ne Devlet bütçesinden yapılan yardımlar kâfi ve daha çoğuna da imkân görülemediğinden bunlara, müstahak oldukları daha üstün bir hayat seviyesine ulaştırmak maksadı ile 1337 senesinde 166 ve 1929 senesinde de 1485 sayılı kanunlarla İnhisar maddelerinden alınan beyyiye üçte birleri tahsis edilmiştir.

1485 sayılı Kanunla tanınan beyyive hakkı harb mâlûlleri ve şehit dul ve yetimleri için bir vakıf karakteri arz ve hakkı müktesep teşkil ettiği cihetle, vazife mâlûlleri ile vazifede ölenlerin dul ve yetimlerine de teşmili Komisyonumuzca uygun görülmiyerek mezkûr kanun teklifinin reddine ve Genel Kurulun tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulmasına karar verilmiştir.

Millî Savunma Komisyonu raporu

Cumhuriyet Senatosu
Millî Savunma Komisyonu
Esas No. 2/46
Karar No. 18

25 . 4 . 1963

Yüksek Başkanlığa

İnhisar beyiyelerinin üçte birlerinin harb mâlûlleri ve şehit, dul ve yetimlerine tahsis ve tevziine dair olan 1485 sayılı Kanunun 5755 sayılı Kanunla değiştirilen 4 ncü maddesinin tadili hakkında ve Millet Meclisinin 18 . 4 . 1963 tarihli 59 ncü Birleşiminde görüşülerek reddedilen kanun teklifi, ilgili bakanlıklar temsilcilerinde iştirakleri ile komisyonumuzda görüşüldü.

Kanun teklifinin gerekçesinde tafsilen izahı yapılan hususlar komisyonumuzun, 26 . 3 . 1963, 2 . 4 . 1963, 4 . 4 . 1963, 11 . 4 . 1963, 16 . 4 . 1963 ve 25 . 4 . 1963 tarihli toplantılarında etraflıca yapılan tetkikler neticesinde yerinde görülmemiş ve teklifin reddine, havalesi gereğince Genel Kurulun tasviplerine arz olunmak üzere Yüksek Başkanlığa sunulmasına karar verilmiştir.

Başkan C. Başkanmca S. Ü. <i>K. Orbay</i>	Başkanvekili Tabii Üye F. Özdilek Mazeretli	Sözcü Manisa <i>E. Açar</i>	Kâtip Ankara <i>M. Ulusoy</i>
C. Başkanmca S. Ü. <i>N. Özdeniz</i>	Bingöl <i>S. Topçuoğlu</i>	Çanakkale <i>Â. Aksoy</i>	Denizli <i>M. E. Durul</i>
	Samsun C. Tokgöz İnzada bulunamadı	Zonguldak <i>T. İnci</i>	

